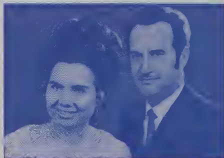
ВІСТІ
КОМБАТАНТА

2

ТОРОНТО – НЬЮ-ЙОРК 2007

Nadia Kostruba Estates Inc.

Заснувавши Фундацію в імені і у світлу пам'ять своєї коханої дружини Наді, я втілив в життя ідеали допомоги, якими ми керувались впродовж всього нашого щасливого подружнього життя.

Це підтримка і сприяння розвитку і діяльності
- української Церкви,
- суспільно-громадських і політичних організацій в Канаді і Україні,
- української молоді і студентства,
- видавничої діяльності УДО та СУМу,
- спонсорування важливих національно патріотичних проектів та проведення різноманітних акцій для процвітання України та добра українців у світі.

Евген Коструба
Президент Фундації

ВІСТІ
КОМБАТАНТА
Рік 2007 Торонто–Нью-Йорк. Ч. 2 (250)

ЗМІСТ

Закінчення на ст. 108

ВІСТІ КОМБАТАНТА

2

2007

ВИДАВЦІ: Головна Управа Об'єднання б. Вояків Українців в Америці, Головна Управа Братства кол. вояків 1-ої УД УНА

СПІВУЧАСНІ: Братство Українських Січових Стрільців Об'єднання кол. вояків УПА,Броди-Лев Інк., Українська Стрілецька Громада в Канаді

РЕДАКТОР: Роман Колісник

АДМІНІСТРАТОР: Іларій Кушніренко, тел. (416) 247-5039

VETERAN'S NEWS, quarterly published jointly by:
United Ukrainian War Veterans in America, Brotherhood of Former Soildiers of the 1st Ukrainian Division of the UNA.
In association with:
Brotherhood of Ukrainian Sichovi Striltsi, Former Members of the Ukrainian Insurgent Army, Inc.; Brody - Lev, Inc.; Ukrainian War Veterans' Association in Canada

VETERANS' NEWS
P.O. Box 279, Stn. "D", Toronto, ON
Canada M6P 3J9

Статті, підписані прізвищем чи ініціялами автора, не завжди відповідають поглядам редакції.
Редакція застерігає собі право скорочувати статті і справляти мову.

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ:
В Канаді річна передплата 35.00 дол. В США і інших країнах 35.00 ам. дол.

АДРЕСИ ПРЕДСТАВНИКІВ:

УКРАЇНА
Ґудзій Василь
вул. О. Великановича 9, кв. 10
79034 Львів
тел. (322) 70-00-36

АНГЛІЯ
Mr. S. Wasylko
4 The Hollows, Silverdale
Nottingham, NG11 7FJ
ENGLAND
тел. (115) 981-8978

АВСТРАЛІЯ
Mr. Wasyl Stanko
3 Jean Ave.
Paradise, S.A. 5075
AUSTRALIA

Typesetting and layout by
Creative Touch
COMMUNICATIONS

Printed by

TRIDENT Associates Printing
Українська Друкарня ТРИЗУБ
1-800-216-9136

Коментар

Михайло СЛАБОШПИЦЬКИЙ
Київ

ТРІЙКА ПЕРЕМОЖЦІВ: АКТИВИ Й ПАСИВИ ПЕРЕД СТАРТОМ

Отже, звершилося...

Те, що здавалося практично неможливим. Україна йде до позачергових парляментських виборів. Ще місяць тому сама ідея таких виборів видавалася тільки заманливою утопією. Твердокам'яна більшість у парляменті стояла непохитним муром проти ідеї позачергових виборів. Особливо ж категоричним її противником та ідейним натхненником був (і є) голова Ради Олександер Мороз.

Мороз у ситуації особливій–він не просто голова, він—двічі голова. Оскільки очолює ще й Соціялістичну партію, чия політична доля на найближчі часи–це видно неозброєним оком–виглядає доволі драматичною. Політичний кульбіт, до якого вдалася фракція Соцпартії на чолі з її стратегом Морозом після парляментських виборів, зрадивши помаранчеву коаліцію, поставив усю партію в дуже хистке становище і в двозначну роль на загальноукраїнському терені. Ще раз нагадаю: соціялісти в ході передвиборчої компанії деклярували одні ідеї та пріоритети, а в парляменті обороняють принципово інші. На передвиборчих мітинґах вони волали: „мир—хатам, війна—палацам!", гнівними інвективами спопеляли олігархів, які обікрали народ і державу, закликали поселити всіх бандитів у тюрми, а побратавшися з Партією реґіонів, де зібрано весь цей континґент, тримають з ними кругову оборону супроти будь-якої спроби наведення соціяльної справедливости і т. ін., реального запровадження соціяльного захисту громадян України. Одне слово, це тепер мовби інша, зовсім не Соціялістична партія. Тобто—ренеґати. А ще ж соціялісти особливо вправляються в дотепності, знущаючися навіть із самого помаранчевого кольору, в який вони, відчувши кон'юнктуру дня, швидко були перефарбувалися під час відомих подій, що ввійшли в історію під назвою Помаранчевої революції (принагідно скажу: якби в світі існувала премія під назвою „хамелеон століття", то її, звичайно ж, мала б одержати очолювана Олександром Олександровичем Морозом Соціялістична партія).

Отже, Мороз та його політичні сателіти а-ля Волга ще з усіх сил гальмуватимуть ідею дострокових виборів, бо вона означає для

соціялістів не просто складні випробування, а ґарантовану поразку, тобто екс-помаранчеві соціялісти мають єдиний шанс потрапити до парляменту тільки за тієї умови, якщо над ними зжаляться реґіонали і приймуть у свій список з десяток соціялістів. Всі інші варіянти — 100-відсотковий програш.

Віктор Янукович чи не одноосібно прийняв рішення погодитися з ідеєю дострокових виборів (хоча не можна виключати його потаємних консультацій із рештою проводу Партії реґіонів). Не тільки для соціялістів та комуністів, а й для значної частини реґіоналів його повідомлення про те, що він згоден з ідеєю дострокових виборів і що очолювана ним політична сила йде на ці вибори, було великою несподіванкою. Ясна річ, у конфіденційних переговорах Президента та Прем'єра був елемент торгів. В обмін на згоду Прем'єра йти на вибори Президент мав пообіцяти йому щось дуже важливе. Наприклад, пост голови парляменту (як уже подейкують деякі злі язики). Ясна річ, прем'єрство Віктору Януковичу втретє вже не світить. Нині, здається, Юлія Тимошенко цього поста зі своїх рук не випустить. Хоче чи не хоче Віктор Ющенко бачити Тимошенко прем'єром, він таки змушений буде її в цій ролі побачити. Іншого вибору він не має, бо ж очолювана Тимошенко політична сила, як уже сьогодні прогнозують аналітики, набере голосів разів у два більше, аніж пропрезидентська „Наша Україна". Тож і вага БЮТу в помаранчевій команді буде відповідною. До того ж Юлія Тимошенко не загубить лаврів ініціятора перевиборів, не втратить харизматичности своєї особи, яка постійно воювала і воює з олігархами та бандитами і переконує широкі маси, що справедливість на світі таки є. Одне слово, від неї виборці чують саме те, що вони хочуть почути. А тому це їм дуже подобається. Звичайно, зайве говорити про те, що у Тимошенко — здібніша і винахідливіша „команда", а тому й результат–відповідно креативности ведення виборчих перегонів.

Комуністи мають свій сталий електорат у межах 3-5 відсотків, а звідси і їхній шанс знову опинитися в парляменті і знову стати відданими сателітами олігархічних реґіоналів. Про якусь самостійну роль у парляменті і взагалі у внутрішній чи зовнішній політиці України комуністів говорити не доводиться.

Петра Симоненка „со товарищи" підпирає харизматичний вождь совківського люмпену найпроґресивніша соціялістка Наталка Вітренко, перед якою стоїть складне завдання–викрасти трохи симпатій з комуністичного та реґіоналівського електорату. Завдання не з легких, бо рейтинґ проґресивних соціялістів гойдається поміж 1,5-1,9 %. І тільки в тому разі, якщо до них відійде част-

ка голосів Морозових соціялістів, вони мають шанс набрати три відсотки і стати прохідними до парляменту.

Неймовірно активізувався екс-спікер Володимир Литвин зі своєю Народною партією. Але дивна річ: рейтинґ „народників" мізерно низький. І Литвин–не харизматична особистість штибу Тимошенко, Януковича чи Вітренко, і партія його має абсолютно невиразне політичне обличчя (ніхто чітко не скаже: „народники" за! „Народники" проти!...) Усе якісь напіволігархічні, напівінтеліґентські, напівукраїнські, напівпострадянські елементи бачимо в цій політичній структурі. Народній партії складно знайти свою нішу в політичній реальності нашого дня.

Нині багато дискусій з приводу того, яким шляхом піде „Українська правиця". Це не домінуюча, але все ж відчутна політична сила, складовими якої є Українська народна партія, Народна самооборона, „Пора", „Свобода" та низка інших нечисленних партійних утворень. І хоч за нинішньої ситуації в українському суспільстві, схоже, запит на виразно праві ідеї помітно знизився, однак праві також мають свій сталий електорат і всі разом за сприятливих обставин можуть набрати 8-10 % голосів, питання тільки в тому, чи зуміють вони об'єднатися і піти єдиним виборчим блоком. Йти кожному зокрема вельми ризиковано, бо його може спостигнути доля УНП, яка виступала на недавніх виборах як блок Плюща і Костенка, й обманулася в своїх сподіваннях. Справдилися пророцтва аналітиків, які обіцяли цьому блокові: не три, а навіть два відсотки він не набере.

Отже, виборів Україні не оминути. Сьогодні-завтра буде остаточно названо день, коли вони відбудуться. Навряд чи реґіоналам пощастить протягти їх на осінь. Зрештою, не це головне. Головне, що на сьогодні вже є троє переможців „холодної" війни на вулицях столиці України, яка мала своє вираження в багаточислених десантах з різних реґіонів. Ці „десантники" з прапорами Партії реґіонів, комуністів та соціялістів, добре оплачувані та нагодовані, мали зіграти роль охопленого гнівом на Президента-узурпатора народу і застерегти його: одумайся, хай вибори тобі й не сняться, бо ж саме тобі ґірше буде. Як не дивно (в першу чергу для них), найперший переможець, бо його перемога найвагоміша,—це таки Президент: все склалося саме так, як він вимагав, і він (нарешті!) показав, хто в домі господар. Другий переможець—заклятий союзник Віктора Ющенка—Юлія Тимошенко. Вона переконала не тільки реґіоналів, а й широкі українські маси, що її політична воля має великий вплив не тільки на Президента, а й на хід подій в Україні. Вона також домоглася того, чого

хотіла, а головне, блискуче розпочала довгострокову самопрезентацію з прицілом на не такі вже й далекі вибори Президента. В цій справі вчасний старт і добрий розгін–то дуже важлива, а часом і вирішальна обставина. І третій переможець—Віктор Янукович, який зарезервував собі місце в трійці керівників держави. І ніяких випадковостей тут не передбачається, оскільки його реґіонали—незаперечний лідер і позачергових парляментських перегонів.

Українське суспільство чекає від цих виборів надзвичайно багато. Але схоже на те, що після них знову буде чимало розчарованих, бо на виборах ще не відбудеться головного–зміни політичних еліт. В новому парляменті ми з подивом побачимо так багато знайомих–і відверто кажучи–до оскоми одіозних фізіономій. Але ці вибори–дорогоцінний шанс на початок оновлення. Воно відбудеться не одним махом, а складно, болісно, забираючи багато сил і часу. Ґадається, що ще однією особливістю поствиборчої реальності стане й те, що ми опинимося в ролі свідків політичної смерти цілої низки партій, які декляруватимуть свої великі амбіції, викидатимуть на виборах для купівлі симпатій електорату великі кошти, але зазнають нищівної поразки і їм не залишиться нічого іншого, тільки ввійти в орбіти партій зі щасливішою долею.

Отже, до зустрічі на виборах, де загалом усе усім про всіх відомо. Жоден із активних політичних гравців може не накладати на свою персону ідеологічного гриму, ніякої потреби в тому немає. Хіба що ті, які не мають шансів чогось доскочити, намагатимуться обдурити електорат, припарфумлюючись, припудрюючись та підмальовуючи очі і вбираючись в екзотичні строї. Ще перед жодними парляментськими виборами не було такої загалом прогнозованої ситуації.

Сенсацій, схоже, не буде. І все ж дійсність завжди багатша за всі наші уявлення про неї. Тому не приколисуймо себе самовпевненістю в тому, що нам все відомо наперед. Несподіванки також можливі за тієї умови, якщо раптом чомусь буде порушено логічний перебіг подій. Бо ж у політиці все можливо. Не випадково один з найперших законів для політика звучить так: „Ніколи не кажи „ніколи".

Он Мороз і Янукович казали: достроковим парляментським виборам–ніколи...

15 травня 2007

* * *

Якщо ми хочемо, щоб нас шанувалши інші, ми повинні навчитися поважати самі себе.

Павло Загребельний, письменник

Василь ШПАРИК
ветеран війни-фронтовик,
член ради Всеукраїнського об'єднання ветеранів

ДЕНЬ ПЕРЕМОГИ І УКРАЇНА

Дата закінчення в Европі Другої світової війни, яка відзначалася у колишньому СРСР, а тепер відзначаєься в Росії, а разом з нею і в Україні, як День перемоги, викликає дискусії в українському суспільстві, яке неоднозначно сприймає цю історичну дату.

Річ у тому, що з Днем перемоги асоціюються в усій ширині погляди на історію Другої світової війни, а вона за роки радянської влади була однобічно трактована у вигідному для Росії дусі. І тут виникає запитання: чи Україна як незалежна держава мала б сліпо слідувати тому, що подається з Москви?

Передусім, ми повинні тверезо поглянути на причини виникнення Другої світової війни з віддалі майже семи десятиліть, коли до активного життя вступило вже третє покоління–онуки тих, хто стояв біля витоків цих історичних подій–і назвати винуватців найтрагічнішої війни в історії людства.

Із Москви застерігають від спроб переписати історію Другої світової війни, переписати, безумовно, у невигідному для Росії світлі; звинувачують, що ті, хто робить такі спроби, не все читають. Що ж, для справедливости треба прочитати, як учив Тарас Шевченко, все „од слова до слова", не минаючи при цьому „ані титли, ніже тії коми".

І тут доречним буде короткий екскурс в історію Першої світової війни, за наслідками якої Австро-Угорщина, Німеччина і Росія втратили значні території, на яких виникли нові, незалежні держави. На хвилях ностальгії за втраченим і реваншу, Німеччина з приходом в 1933 р. до влади Гітлера зайнялась встановленням „нового порядку в Европі і світі" під прапором націонал-соціялізму (нацизму). Росія у соціяльному пляні під прапором комунізму, а в політичному–у дуже аморфному, наче всесвітньому, дусі пролетарського інтернаціоналізму, обрала шлях на „світову соціялістичну революцію".

Тому не дивно, що саме Берлін і Москва були зацікавлені в переділі Европи. І тут важливим є те, що, як виникає із телеграми Гітлера до Сталіна від 23 серпня 1939 року, ініціятива такої змови виходила від Сталіна (ось уривки з неї):

„Пану Сталіну, Москва

3. Я приймаю проєкт Пакту про ненапад, котрий передав мені Ваш міністер закордонних справ пан Молотов...

4. Я переконаний, що Додатковий протокол, бажаний Радянським урядом,

може бути опрацьований у короткий час...

5. Напруга між Німеччиною і Польщею стала нестерпною. Поведінка Польщі по відношенню до великих держав така, що криза може виникнути в будь-який час...

Адольф Гітлер"

Отже, мова йшла про укладення сумновідомого Пакта про ненапад і схований під нього Таємний додатковий протокол, в якому „розписаний" поділ Европи на „сфери впливу", а саме: СРСР одноосібно отримував Фінляндію (не вдалося реалізувати), Естонію, Латвію і Бессарабію, а Польща була поділена між Німеччиною і СРСР приблизно по лінії рік Нарев, Вісла і Сян (згодом за Таємним додатковим протоколом від 28 вересня 1939 року територія Люблінського і частина Варшавського воєвідств відійшли до Німеччини взамін за Литву, що віддавалася СРСР).

Таким чином, немає сумніву, що у виникненні Другої світової війни винуватцями є Німеччина в особі Гітлера і Радянський Союз (практично–Росія) в особі Сталіна. Пакт Молотова-Ріббентропа дав „зелене світло" на здійснення німецької експансії на Схід–доктрині "Drangnach Osten".

Після укладення Пакту про ненапад Німеччина 1 вересня 1939 р. напала на Польщу.

17 вересня 1939 р. СРСР, анулюючи Договір про дружбу і взаємодопомогу з Польською державою, напав на Польщу зі сходу. Отже, великою неправдою є вважати, що для СРСР Друга світова війна розпочалася 22 червня 1941 року, а не 17 вересня 1939 року, бо дії проти Польської держави таки були війною, не дивлячись на відсутність опору зі сторони Польщі. По-перше, офіційно радянські учасники цієї війни вважаються учасниками бойових дій, а по-друге, радянські війська полонили тисячі польських вояків, зокрема офіцерів, яких, як стало згодом підтверджено, розстріляли в Катині.

Значення Пакту для Німеччини–це можливість зосередитися на підкоренні Франції та інших західних і балканських держав. І це при суттєвій допомозі СРСР нафтопродуктами, продовольством та стратегічними матеріялами. СРСР значно скріпив свою обороноздатність, оскільки далеко просунувся на захід, але тут був і неґатив, оскільки німецькі і радянські збройні сили увійшли в безпосередній стик.

Повною неправдою є твердження, що війна з Німеччиною (за радянською термінологією–Велика Вітчизняна війна) була несподіваною для СРСР. Насправді СРСР з самого початку окупації Західної України займався двома справами: споруджував оборонні укріплення, інтенсивно нарощуючи чисельність військ на нових західних кордонах, і застосував масовий терор проти місцевого населення шляхом арештів абсолютно безневинних осіб і депортацій в Сибір цілих сімей.

Як і належало очікувати, „дружба" Гітлера і Сталіна виявилася недовгою, і, впоравшись у Західній Европі, 22 червня 1941 року Німеччина напала на СРСР.

Немає сумніву, що це була війна проти Німеччини, що підтверджує медаль „За победу над Германией". Проте останнім часом із Москви чуємо підміну понять: не говорять про перемогу над Німеччиною, а про перемогу над... фашизмом. Можливо, бо в Німеччині в той час правила нацистська партія Гітлера. Можливо, що не будь Гітлера, не було б і війни. Але ж з таким успіхом можна передбачити, що не будь Сталіна, війни теж могло не бути, бо ж обидва вони домовилися і спільно розпочали Другу світову війну.

Про перемогу „над фашизмом" заговорили не випадково–якось не „личить" говорити про Німеччину як про державу-аґресора, з якою тепер російське керівництво намагається тісно співпрацювати. Тому вирішили змінити акценти про німецько-радянську війну, подаючи її як війну проти фашизму і навіть... тероризму, що звучить „дуже сучасно". З цього випливає, що Росія примирилася з колишнім своїм великим кривдником–Німеччиною, а це означає, що і ветерани Червоної армії, які воювали таки проти Німеччини, примирилися зі своїми колишніми, здавалося в ті часи,–абсолютно непримиренними ворогами.

Та не тільки зміна акцентів. Сучасна Росія намагається „наблизити" до себе Німеччину економічними вигодами. Без сумніву, цьому мав би слугувати, зокрема, газопровід по дну Балтійського моря. Його спорудження є, мабуть, політичним трюком, бо не витримує критики ні з економічного, ні з технічного боку. Адже є газотранспортна система України, унікальність якої полягає передусім у тому, що на її шляху розташовані потужні підземні сховища на місці колись великих газових родовищ у Західній Україні, що дозволяє створювати влітку великі запаси газу для збільшення відбору взимку. Цього в інших місцях на шляху від Росії до Західної Европи немає. Проте балтійський шлях активно пропаґується.

Аналізуючи відношення до закінчення війни, тобто перемоги над Німеччиною і Японією, в радянський період, ми бачимо, що протягом 25 післявоєнних років цей день відзначався скромно. Ми знаємо, що особисто Сталін був незадоволений перемогою, бо вважав її неповною, бо, як і нам, солдатам-фронтовикам, говорили, треба було ліквідувати режим генерала Франко (Franco) в Еспанії, а також отримати контроль над Дарданеллами, оскільки, як вважали у Москві, Туреччина була на боці Німеччини.

У сімдесяті роки 9 травня став святковим (вихідним) днем. Заговорили про патріотизм і готовність вирішальної відсічі аґресії з боку НАТО. Адже велася „холодна" війна, тому „спускати на гальма" боєготовність було недоречним.

Таку зростаючу увагу до святкування Дня перемоги успадкувала Україна. Здавалося б, що Україна як незалежна держава повинна б мати свій погляд на історію Другої світової війни. І якщо вважати цей день державним святом, то чому допускаємо неповагу до державних символів України під час різних святкових заходів–невиконання державного Гимну України „Ще не вмерла..." відсутність у залі Ґербу України–Тризуба, відсутність державного Прапора України–синьо-жовтого. Наочним прикладом цього є святкування у палаці „Україна" в Києві 2005 року. Доходить до того, що орієнтовані на Росію ветерани стали домагатися проводити ці святкування офіційно під символами неіснуючої держави–СРСР. А отже, подай їм не лише свято, а й червоні прапори, портрети Сталіна, Жукова та ще з ними, виключно російські фронтові пісні і все інше. Тому складається враження, що День перемоги–це свято чужої держави. У нього вкладається антиукраїнський дух хоча б відмовою про визнання ОУН-УПА воюючою стороною, зате прославляється дружба з Росією. І хоча наглядно видно, що війна велася головним чином між двома імперіями XX століття–Німецькою і Російською, намагаються представити, що тут були задіяні й інтереси України. Які це інтереси? Хіба що вмирати за чужі інтереси! Адже на той час Українська Радянська Соціялістична Республіка не мала незалежних державних і військових структур, а тому не була суб'єктом цієї війни. Все вирішувалося у Москві. Фактично війна прокотилася двічі вогненним валом, а ще–у вересні 1939 року та в Закарпатті у березні 1939 року. Тільки в людях втрати українського народу оцінюються у 8 мільйонів життів. Такою по суті є ціна великої дружби з Росією, то чи маємо співати дифірамби цій війні?

За шість десятиліть після закінчення Другої світової війни намагаються тримати українське суспільство в полоні стереотипів Великої Вітчизняної війни. Хоча, здавалося б, час повинен вилікувати від сліпого сприйняття тих мітів, які були потрібні під час війни, але в наш час є недоречними.

Ми не проти відзначення цього дня, але по-державному, в інтересах Української держави. Передусім, вважаю, ми мали б зосередитися на скорботі по тих, хто не вернувся з поля бою, бо саме це найбільший біль народу, коли батько, син, брат, наречений згинули у боротьбі за світове панування чужих імперій. Доречно було б проводити церковні чи громадські панахиди, відвідати в цей день хворих і немічних ветеранів, проявити турботу про конкретних ветеранів війни-фронтовиків, бо реально „дійовими особами" у ветеранському русі є не ветерани-фронтовики, яким вже за 80, а значно молодші, що правдами і неправдами отримали статус ветерана війни, хоча багато з них були лише сучасниками війни, а також зовсім ще молоді особи, що не воювали, а часто лише знаходилися на територіях інших держав, де СРСР

намагався здійснити революції і утвердити свої впливи.

Саме цей „молодий" континґент вимагає парадів і гулянь, які партії лівого спрямування в Україні, а не українські, намагаються пов'язати з Другою світовою війною (Великою Вітчизняною, тобто німецько-радянською, бо про радянсько-японську та радянсько-фінляндську воліють не згадувати), і прославляти російський патріотизм і російську зброю та її геніяльних полководців, забуваючи при цьому про їхню вину в розв'язуванні цієї бойні народів.

Абсурдним виявилося становище, коли з плином часу після закінчення війни чисельність ветеранів війни постійно зростала. У цьому вбачається зацікавленість лівих партій, бо ветерани війни–це передусім їхній „електорат". Пільги потрібно „відробляти", не було б їх, не було б такого намагання отримати статус ветерана війни, при цьому якнайвищий–інваліда війни. У результаті такого безконечного збільшення осіб, наче б причетних до війни (бо вже й придумали „дітей війни"), увага до справжніх ветеранів війни, що брали безпосередньо участь у бойових діях на фронтах (бо „ветеран"–це воїн у минулому), знівельована.

Українці брали безпосередню і дуже вагому участь у всіх війнах Другої світової війни з 1 вересня 1939 року по 2 вересня 1945 року, проте боролися і гинули за чужі інтереси. В умовах незалежного існування українці повинні відстоювати власну, національну державу, працюючи на її розбудову, а при небезпеці–стати на її захист.

28.II. 2007 р.

ПІД ШИРМОЮ „ЗАПОРОЗЬКОЇ СІЧІ"
відбулося третє збіговисько „міжнародних козаків"

Кількасот апологетів „слов'янського інтернаціоналізму" зібралися у Запоріжжі на III міжнародний з'їзд „Запорозька Січ", аби поговорити про тимчасовість кордонів між Україною і Росією, про те, що роки минають, а „козаки не змінюються". „Це техніка військова змінюється, і нам, мирним людям, дуже б не хотілося її задіювати",– натякнув хтозна на що отаман Тульського козацького полку Михайло Судаченков. У свою чергу, запорізький отаман Євген Близнюк заявив: „Прикро, що пани і досі чубляться, а страждає народ і козацтво. Де взаємоповага між нашими структурами?".

Які саме структури мав на думці пан Євген, уточнити не вдалося. Мабуть, не ті, представники яких здибалися у Запоріжжі. Під ширмою „Запорозька Січ" засідали прибульці козацьких організацій лише семи областей України, а також російські–з Москви, Кавказу, Тульського і Донського округів. Закордонні гості відверто сипали сіль на рану своїм українським побратимам: у Росії наші полки, мовляв, уже третій рік як узаконені, тоді як в Україні козацькі формування не мають державної підтримки. „Доб'ємося!"–гарячкували українські „січовики".

Світлана КОРОНЕНКО

БОРІМОСЯ–ПОБОРЕМО!

Премія ім. Олекси Гірника

21 січня 1978 року він піднявся до могили Тараса Шевченка в Каневі і, коли стемніло, розкидав по схилах Чернечої гори тисячі і тисячі листівок, на яких його рукою було написано: „Протест проти русифікації українського народу". І підпис: „На знак протесту спалився Олекса Гірник з Калуша". Після цього він облив себе бензиною і підніс до грудей запальничку!

2003 року, напередодні Помаранчевої революції, виникла ідея і заснували премію імені Олекси Гірника. Її ініціяторами стали Київський фонд ім. О. Гірника і Ліґа українських меценатів. У Положенні про премію було записано, що її надають „за великий внесок в українське національне відродження та за значні успіхи в національно-патріотичному вихованні дітей та молоді, за прищеплення їм патріотичного ставлення до української мови".

Благословив цю премію і нагороджував її перших лавреатів нинішній Президент України Віктор Ющенко.

Цього року було названо нових лавреатів премії імені Олекси Гірника. Ними стали **Неоніла Шинкарук**, завідувач сектором суспільно-гуманітарної освіти Інституту інноваційних технологій та змісту освіти Міністерства освіти і науки України; **Валерій Тарасов**, письменник (АР Крим); **Ніла Підпала**, багаторічний директор Київського літературно-меморіяльного музею Максима Рильського; **Сергій Мельничук**, студент Східноукраїнського національного університету ім. В. Даля; **Союз Українок Австралії** (Христина Сивенька-Бейлі, голова; Валентина Домазар, секретар); **Роман Колісник**, головний редактор журналу „Вісті комбатанта"; **Станлі Пітерсон**, меценат (Канада).

У Київському міському Будинку вчителя відбулася урочиста церемонія нагородження цьогорічних лавреатів премії імені Олекси Гірника за 2006 рік. Ця премія особлива. Мабуть, таких більше немає у цілому світі. Принаймні я про них не чула. Адже названа ця премія ім'ям людини, яка не була ні видатним ученим-мовознавцем, ні викладачем, ні поетом. Була просто українським патріотом. Але ж, скаже хтось, патріотів багато. І вони багато говорять і говорять про любов до України. Олекса ж Гірник жив цією любов'ю. Вона була суттю його життя, змістом і основою. Без української мови все втрачало колір і смак. Світ порожнів і ставало холодно.

Він мав непросте життя. Хоча чи бувають прості життя? У кож-

ної людини є проблеми, хвороби, неприємності, болі, сльози, незлагоди, незадоволення.

Багато хто хоче щось змінити у своєму житті. Олекса Гірник хотів змінити ставлення до того, що є рідною мовою у країні, яка впродовж десятиліть і століть була колонією сусідньої держави. У країні, де вже навіть те, що ти говориш українською, сприймалося підозріло. Де у твоєї мови не було майбутнього. Де мільйони людських душ ламали і калічили пропаґандою чужинського слова, де змушували відрікатися від Батьківщини і де юні матері прагнули забути мову предків і навчити дітей мови сусідньої держави, а ще переконати їх у тому, що та, сусідська, краща, престижніша, красивіша, прибутковіша, солов'їніша. Для якогось чужоземця зі здоровим глуздом це погано вкладається у свідомості. Але так було.

Олекса Гірник—не був диваком і не був, як нині прийнято казати, екстремалом. Він працював, потім був пенсіонером, вів спокійне, розмірене життя у містечку Калуш на Івано-Франківщині, був одружений, ростив двох синів, прагнув як усі нормальні батьки дати їм добре виховання, освіту, забезпечити добробут. Дивлячись на родинні фото, ніколи не запідозриш, що ця благополучна інтеліґентна людина у свої 65 років піде на Вчинок. Зробить те, що назавжди увійде у свідомість українців як подвиг у ім'я Рідної Мови, в ім'я України.

Олекса Гірник ішов до цього Вчинку все своє життя. Одинадцять років він пробув в ув'язненні. Три з них відбув у польській тюрмі за неодноразові заяви офіцерам під час служби у польській армії про право українців мати свою власну державу і бути вільною нацією. Вісім років Олекса Гірник провів у концтаборах під Норильськом. Уже після того, як після змови Гітлера зі Сталіним у Західну Україну прийшли чергові „визволителі" і почали робити „зачистки", тобто відловлювати людей, що підозрювалися в українському націоналізмі, і відправляти їх до Сибіру.

Живучи вже у радянській Україні і маючи таке ставлення до української бездержавности і до статусу України як колоніяльної держави, Олекса Гірник мав усі шанси знову потрапити за ґрати. Гірникові цього зовсім не хотілося, але й мовчати він не міг. Вже по його смерти рідні згадували, що за життя він часто говорив: „Хочу вмерти за Україну". І він за неї вмер. Точніше, не вмер, а спалахнув як смолоскип. І відсвіт того священного вогню палахкотить по цей день, нагадуючи про подвиг Героя.

Олекса Гірник міг би спокійно жити й далі, померши природною смертю, але це означало б—змиритися з тим, що довкола, змиритися з всеохопною русифікацією, змиритися з поневоленням України.

Зрештою, що міг зробити один старий чоловік? Він захотів занадто багато. Ціною власної смерти змусити українців задуматися про те, хто вони, якою мовою говорять, на якій землі народилися і яку землю мають оберігати. Це не так багато, якщо не особливо задумуватися. І забагато, якщо тим жити.

Класик колись сказав: „Витискуймо з себе раба по крапелині". Своїм вчинком Олекса Гірник ніби сказав: „Я вільний! Я спалахнув! Я згорів в ім'я нашої мови! В ім'я України! Збережіть її! Захистіть! Не бійтеся! Не будьте рабами на власній землі!"

Шістнадцятий рік ми живемо вже у незалежній Україні. Шістнадцятий рік можемо вільно говорити українською мовою на Українській землі. Але не так усе просто нині з її функціонуванням, а можливо ще й складніше, ніж будь-коли. Бо тут уже залежить усе від нас, українців, і від наших чільників. І від того, чи змиримося ми з дикими, з такими, що не вкладаються у нормальній голові, спекулятивними пропозиціями політиків щодо введення другої державної.

У церемонії нагородження взяли участь виконавчий директор Ліґи українських меценатів Михайло Слабошпицький, народний депутат України, син патріота Євген Гірник, голова Київського фонду імені О. Гірника „Українським дітям—українське слово" Юрій Гнаткевич та перший лавреат премії, науковець, краєзнавець з м. Канева Михайло Іщенко.

У своєму вітальному слові Юрій Гнаткевич сказав, що премією імені Олекси Гірника вже нагороджено багатьох славних патріотів України. І хоч наша Батьківщина нині не вимагає повторення подвигу Гірника, але кожен українець має пам'ятати, хто він і якої землі син, аби ми збулися нарешті як нація.

Михайло Слабошпицький представив нових лавреатів цьогорічної премії імені Олекси Гірника, зокрема, голову Союзу Українок Австралії Христину Сивеньку-Бейлі та його секретаря Валентину Домазар; головного редактора журналу „Вісті комбатанта" Романа Колісника і мецената Станлі Пітерсона (обидва з Канади), розповівши про те, як кожен з них підтримує таку унікальну акцію як Міжнародний конкурс з української мови, що цього року успішно відбувся вже всьоме. Нагадаю лише, що у цьому мовному маратоні щороку бере участь понад 5 мільйонів школярів і студентів. Свої лавреатські відзнаки ці лавреати одержать за відповідної нагоди.

Неоніла Шинкарук, завідувач сектором суспільно-гуманітарної освіти Інституту інноваційних технологій та змісту освіти Міністерства освіти і науки України, у Міжнародному конкурсі з української мови–від найпершого дня. Саме на її плечі (як на плечі ти-

сяч і тисяч працівників освіти) лягла, можливо, не дуже помітна і не дуже вдячна щоденна так звана „чорнова", але вкрай необхідна, робота у Міжнародному конкурсі з української мови. „Якби наші політики справді дотримувалися 10 статті нашої Конституції про державну мову, то ситуація в Україні була б інша",— зауважила у своєму лавреатському слові, приймаючи нагороду, Неоніла Шинкарук.

На фото В. Соловйова:
Є. Гірник, Н. Підпала, С. Мельничук, В. Тарасов, Н. Шинкарук.

Ім'я Ніли Підпалої, активної пропаґандистки українського слова, в Україні добре знане. У своїй промові вона згадала свого покійного чоловіка, прекрасного поета Володимира Підпалого, який уособлює для неї справжнього патріота України. „Треба боротися за кожну українську душу, аби в Україні зникло навіть саме поняття „російськомовний українець",– закликала присутніх Ніла Підпала.

Письменник Валерій Тарасов живе в Автономній Республіці Крим. Пише українською. Один із організаторів і працівників україномовної газети „Кримська світлиця". За недавніми колізіями щодо фінансування та, зрештою, й самого існуванням цієї газети в Криму, з тривогою стежила вся патріотично налаштована громадськість.

Сергій Мельничук, 42-річний студент Східноукраїнського національного університету ім. В. Даля у Луганську, одержував свою відзнаку під оплески присутніх. Усвідомлення того, що він — українець, прийшло до нього після Помаранчевої революції. Тоді ж заговорив українською. Уродженець зросійщеної Луганщини, нині цей чоловік відчайдушно і вперто захищає своє право здобувати освіту державною мовою. Так у 2005 році він звернувся вперше до суду зі скаргою про порушення в університеті його конституційного права, зокрема, на всебічний розвиток і функціонування української мови у всіх сферах громадського життя на всій території

України, оскільки в університеті викладання здійснюється російською мовою. Тоді він переміг—Жовтневий суд м. Луганська задовольнив позов студента й зобов'язав Східноукраїнський національний університет імені В. Даля здійснювати навчання цього студента українською мовою. Але не все так просто і легко з цією проблемою на Луганщині. Після того судового вердикту, який начебто все поставив на свої місця, чого тільки не було у житті Сергія Мельничука: і погрози, і побиття, і відрахування з університету за неуспішність. Але, як сказав Юрій Гнаткевич, „труднощі ламають слабких, сильних вони роблять дужчими". Нині до Сергія Мельничука приєдналося ще кілька студентів, які хочуть скористатися його досвідом.

„Українцем в Україні ніколи не було бути легко,—сказав, вітаючи нових лавреатів син Олекси Гірника, народний депутат України Євген Гірник.—Як з'ясувалося, і в незалежній Україні українцем бути важко. Але, як казав Тарас Шевченко, борімося—поборемо!"

Що треба для того, аби в Україні нарешті запанувала українська мова? Аби нарешті зникло це одне з найгостріших політичних питань сьогодення, а тема української мови перестала бути розмінною монетою у суперечках наших горе-політиків. Аби українська мова була „природна як природа" в устах кожного українця? Чи існує такий рецепт? Напевно, немає. Але якщо кожен з нас, свідомих українців, зробить хоча б те, що він може зробити—говорити повсюдно добірною вишуканою українською, демонструючи її красу і престижність і не переходячи миттєво за першої нагоди на „общєдоступний", активно підтримувати конкурс з української мови, наполегливо і невідступно вимагати вживання української у державних установах і в навчальних закладах, то вже навіть за такої дещиці можна щось зрушити з місця. Не правителі вирішують те, по-якому ми говоримо. Вирішуємо ми. Прості українці. І від того, яке рішення прийме кожен з нас, залежить майбутнє нації. Нашої. Української.

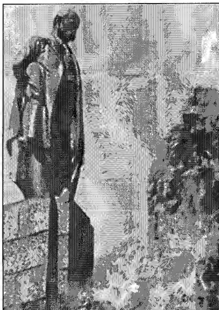
І слава Богу, що є люди, які встановили премію імені великого патріота України Олекси Гірника, в такий спосіб наголошуючи на тих пріоритетах, які мають бути архіважливими і просто необхідними для кожного українця.

Олекса Гірник був Патріотом. Премією його імені також нагороджуються патріоти. Ми маємо пам'ятати своїх героїв, ми маємо пишатися ними, знати їх, на їхньому життєвому прикладі навчати нашу молодь. А ще маємо знати і підтримувати тих, хто продовжує справу Олекси Гірника...

ФАКЕЛ БІЛЯ МОГИЛИ ШЕВЧЕНКА

Олекса Гірник на знак протесту проти русифікації України спалив себе живцем на Шевченковій могилі.

Мабуть, за всі роки свого існування музей-могила великого українця Тараса Шевченка не бачив такого відвідувача, який завітав на Чернечу (Тарасову) гору пізнього вечора 20 січня 1978 року.

Художнє зображення людського факела.

Він приїхав до Канева останнім київським автобусом. Шлях на гору в три кілометри подолав пішки з великою торбою в руках під посвист холодного зимового вітру. Спинився, передихнув і тричі обійшов довкола пам'ятника, роблячи своєрідне коло пошани по свіжому снігу тому, кого вважав найбільшим авторитетом для себе.

Тоді відійшов трохи вбік, ще постояв і, як потім встановить слідство, приблизно о третій годині ночі 21 січня Олекса Гірник дістав із торби дві каністри з бензиною в 1 і 2,5 літри, а також велику купу листівок. Листівки він розкидав довкола себе, їх підхопив вітер, розносячи по всій горі. Тоді Олекса облив себе бензиною і чиркнув запальничкою. Вранці обгоріле тіло знайшов черговий міліціонер-охоронець музею.

Уже в січні цього року президент України Віктор Ющенко присвоїв Олексі Гірникові посмертно звання Героя України. Нагороду з рук президента прийняв еин Євген Гірник, народний депутат України.

Згодом на Тарасовій горі, вже в незалежній Україні, інший великий українець, патріярх Мстислав скаже: „Зважаючи на те, в яких умовах пішов на смерть Олекса Гірник, як він ішов до свого подвигу цілим життям, було б правильним вважати, що він загинув у бою за Україну".

БАБИН ЯР–СИМВОЛ НЕЗЛАМНОСТИ УКРАЇНСЬКОГО ДУХУ

Вшановуючи пам'ять українських націоналістів, розстріляних німецькими окупантами у Бабиному Яру, Українська громада Києва наголошує на тому, що Бабин Яр–це, передусім, велика українська трагедія. Згідно з даними істориків німці розстріляли у цьому місці понад 55 тисяч українців.

Бабин Яр Після розстрілу...

Проте Бабин Яр–це також символ незламности Українського Духу, символ українського резистансу. Адже саме тут гітлерівці розстріляли активістів українського націоналістичного підпілля, активних борців за Українську Самостійну Соборну Державу. За повідомленням тодішнього виконувача обов'язків наркома внутрішніх справ УРСР Савченка, „*в січні 1942 р. ґестапівці провели масові арешти серед українських націоналістів. Частину арештованих було розстріляно...*" (ЦДАГОУ: Ф. 62. Оп. 1, Спр. 170. Арк. 130).

У Бабиному Яру ґестапо розстріляло 621 члена Організації Українських Націоналістів (ОУН), співробітників газети „Українське слово". Серед розстріляних Олена та Михайло Теліги, Ганна та Іван Рогачі, Іван Ірлявський, сестри Суховерські, Ярослав Оршан-Чемеринський, Одарка Ґузар-Чемеринська, Микола Олійник та багато інших.

Київська міська організація ВО „Свобода" стверджує, що зазначені факти повністю спростовують вигадки україножерів про те, нібито українські націоналісти допомагали гітлерівцям проводити розстріли у Бабиному Яру, та є вагомими арґументами проти „приватизації" трагедії Бабиного Яру єврейськими організаціями.

Відтак українці зобов'язані відновити у повному обсязі історичну та національну справедливість, для чого має бути гідно вшанована пам'ять усіх борців за незалежність України, розстріляних у Бабиному Яру.

Прес-служба „Свобода"

ЗВЕРНЕННЯ СВІТОВОГО КОНҐРЕСУ УКРАЇНЦІВ
з нагоди 100-річчя від дня народження Романа Шухевича та 65-річчя створення Української Повстанської Армії

На 2007 рік припадають два славні ювілеї з новітньої історії українського народу–його визвольної боротьби за Українську Самостійну і Соборну Державу. З цього приводу Світовий Конгрес Українців закликає українців у цілому світі–в Україні та діяспорі–святково і урочисто відзначити 100-річчя від дня народження Головного Командира УПА генерала Романа Шухевича (Тараса Чупринки) і 65-річчя створення Української Повстанської Армії та належно вшанувати пам'ять героїв національно-визвольних змагань.

Роман Шухевич усе своє життя присвятив боротьбі за волю і державність України. У збройній боротьбі ОУН-УПА займав найвищі керівні пости і загинув геройською смертю у 1950 році. Роман Шухевич був великим стратегом підпільної партизанської війни і визнаний таким світовими дослідниками та стратегами підпільних рухів.

День 14 жовтня 1942 року був визнаний Головним Командуванням УПА офіційною датою створення Української Повстанської Армії, яка більше десяти років вела збройну боротьбу з окупантами українських земель, спочатку з німецьким фашизмом, а пізніше з комуно-більшовизмом. УПА боролася за найбільш передові людські ідеали під кличем „Воля народам! Воля людині!" Борці ОУН-УПА своїм життям і своєю кров'ю засвідчили любов і відданість Україні. Вони боролися під знаменом незалежної України–українським тризубом та синьо-жовтим прапором, а кредом їхньої боротьби було гасло: „Здобудеш українську державу або згинеш у боротьбі за неї".

Світовий Конґрес Українців закликає дослідників української історії, українських діячів культури, публіцистів та журналістів до ще більш глибокої і відданої праці в ім'я об'єктивного висвітлення боротьби ОУН-УПА за відновлення Української незалежної держави та для того, щоб донести правду про ці події до найширшої авдиторії. Рівнож закликаємо Президента та Верховну Раду України проголосити 14 жовтня Днем Українського Війська і на державному рівні визнати боротьбу ОУН-УПА боротьбою українського народу за його державність.

Ми молимо Господа Бога благословити Українську державу–найвищий ідеал, за який боролась Українська Повстанська Армія на чолі з її леґендарним командиром,–щоб вона стала справді українською і процвітала на славу і добро українського народу та всіх її жителів.

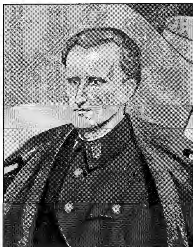
Торонто–Нью-Йорк, 12 лютого 2007 р.

Аскольд Лозинський	***Евген Чолій***	***Віктор Педенко***
Президент	*1-ий заступник Президента*	*Генеральний Секретар*

Ярослав КОЛОДІЙ

РОМАН ШУХЕВИЧ: ЛЮДИНА-СИМВОЛ

У століття народин Романа Шухевича-Тараса Чупринки

На цей рік припадає століття народження Головного командира Української Повстанської Армії, голови Проводу ОУН на українських землях і голови Генерального секретаріяту Української Головної Визвольної Ради Романа Шухевича-Тараса Чупринки.

Народився Роман Шухевич 17 липня 1907 року в містечку Краківець Яворівського повіту на Львівщині. Походив він із старовинного й заслуженого українського роду. Прадід Романа, Осип Шухевич-письменник і перекладач, український греко-католицький священик, який під час навчання у Львівській духовній семінарії належав до кола „Руської Трійці".

Дід Володимир Шухевич-визначний громадський діяч, етнограф, педагог і публіцист, дійсний член НТШ, автор унікальної 5-ти томної праці „Гуцульщина". Бабуся Герміна Шухевич-видатна громадська діячка, послідовниця активістки емансипаційного руху Н. Кобринської, співзасновниця перших українських жіночих товариств в Галичині. Батько Осип-суддя, мати Евгенія походила зі старого священичого роду. Дядьками Романа були: Тарас-пііяніст, учитель Романа гри на фортепіяно; Володимир-архітектор, січовий стрілець.

Отже, Роман Шухевич формувався на найкращих духовних, інтелектуальних, звичаєвих засадах і традиціях українського народу. Самостійна Україна була метою його життя. До боротьби за неї він готувався з юних літ. Він змолоду опанував грецьку, латинську, польську, а згодом добре оволодів німецькою та англійською мовами. Прилучився до надбань української світової культури, добре грав на фортепіяні і скрипці. Ґрунтовно вивчав військову справу вдома і за кордоном. Набув фаху інженера.

Із Краківця переїжджають Шухевичі до Кам'янки Струмілової.

Роман навчається в Українській академічній гімназії у Львові і вже у юні роки бере активну участь у спортових товариствах, Пласті. В середині 20-их років батько Романа переїжджає на працю в Радехів. В Оглядові, в домі отця Березинського, Роман знайомиться зі своєю майбутньою дружиною Наталкою та її братом Юрком, який стає одним з найближчих співробітників бойового референта КЕ ОУН Романа Шухевича.

На 16-му році життя він стає членом Української Військової Організації, опісля–Організації Українських Націоналістів, а від 1932 року якийсь час був бойовим референтом Крайової Екзекутиви ОУН. Йому пощастило кілька разів уникнути арешту. У зв'язку з замахом на життя польського міністра Б. Пєрацького 15 червня 1934 року, Романа разом з іншими членами Крайової Екзекутиви заарештували і від липня 1934 року до січня 1935 року він перебував у концтаборі в Березі Картузькій. Засуджений у червні 1935 року у відомому процесі С. Бандери на 4 роки за належність до Організації Українських Націоналістів, він перебував у тюрмі два роки і за амнестією був звільнений в 1937 році.

В грудні 1938 року Шухевич переходить нелегально в Карпатську Україну і стає старшиною штабу „Карпатської Січі", шефом якого був полковник Михайло Колодзінський. Після поразки Карпатської України він перебував у Данціґу і Відні. Від грудня 1939 року Шухевич жив у Кракові з дружиною та сином Юрком, був співорганізатором, слухачем і викладачем військових старшинських курсів, членом Революційного Проводу ОУН, який створився у лютому 1941 року під проводом С. Бандери, а опісля краєвим провідником західніх окраїн українських земель, так званого Закерзоння. В квітні 1941 року Р. Шухевич погодився зорганізувати курінь, відомий під назвою „Нахтіґаль".

Члени Проводу ОУН в травні 1943 року вирішили створити Бюро проводу в складі трьох членів, з Шухевичем як головою Бюра. А в серпні Провід ОУН скликав Третій надзвичайний збір, який затвердив і обрав Бюро з Шухевичем на чолі.

Шухевич під ім'ям Тараса Чупринки став Головним командиром УПА після Третього надзвичайного збору ОУН у вересні або листопаді 1943 року під час перебування на Волині. А організуванням УПА в Галичині він займався вже в травні.

Шухевич великою мірою причинився до створення Української Головної Визвольної Ради–верховного політичного органу національно-визвольної боротьби всього українського народу. Як голова Бюра проводу ОУН й Головний командир УПА, він, самозрозу-

міло, мав значний вплив на рішення першого Великого збору Української Головної Визвольної Ради. Протягом 1944-1950-их років Роман Шухевич–Тарас Чупринка керує революційно-визвольною боротьбою УПА проти німецько-гітлерівських та московсько-більшовицьких окупантів.

Свої думки, погляди, оцінку становища Шухевич висловив, між іншим, в таких відомих документах: „Звернення воюючої України до всієї української еміґрації" (жовтень 1949 р.), під яким є підпис „Голова Генерального Секретаріяту УГВР і Головний командир УПА Р. Лозовський-Чупринка. „Заява Головного Командування Української Повстанської Армії" (вересень 1947 р.). „До генези Української Головної Визвольної Ради" (1948 р.). Коли дивитися на Романа Шухевича–Тараса Чупринку як підпільного провідника з перспективи часу, то перш за все вражає його повна посвята й відданість національним обов'язкам.

Роман Шухевич жертвував не тільки собою, але й своєю родиною: батьками, дружиною й дітьми. Йому властивий був державницький, а не партійний підхід. Чесний, ідейний, з характером вояка-революціонера, з високим почуттям відповідальности та хистом організатора, він був свідомий реальної переваги сил ворога, проте не піддався, не склав зброї й керував боротьбою в найтяжчих умовах. 5 березня 1950 року в селі Білогорща біля Львова на своїй підпільній квартирі в боротьбі з московсько-більшовицькими окупантами смертю героя загинув Роман Шухевич–ген. Тарас Чупринка. Було йому тоді тільки 43 роки.

УКРАЇНСЬКА ПОВСТАНСЬКА АРМІЯ– ЗАСЛУГА ВСЬОГО НАРОДУ

В цьому році минає 65 літ, як на Поліссі постали перші збройні відділи, давши початок Українській Повстанській Армії. Завдяки своїй програмі „За що бореться УПА" вона зуміла притягнути широкі верстви українського суспільства до збройно-революційної боротьби українського народу за державну незалежність. То була унікальна в світовій історії армія, яка в умовах відсутности власної держави, не маючи жодної підтримки ззовні, стійко протистояла двом найбільшим тоталітарним режимам Европи–гітлерівському і сталінському.

УПА боролася у невідрадних умовах ще довго після закінчення Другої світової війни. Навіть договір трьох держав (1947 р.) не відразу припинив дії УПА. Стороннім і непоінформованим обсервато-

рам ці події могли здаватися безнадійною боротьбою. Для нашого народу, не дивлячися на жертви, це був свідомий вияв прагнення до волі і незалежности.

Сьогодні, коли минуло 65 літ від тих героїчно-трагічних часів, феномен УПА не може не вражати нас. Як могли вони витримати довгі роки в лісах, бункерх, без родинного тепла, без елементарних умов людського існування, віч-на-віч з могутнім і жорстоким ворогом?! При тому протистояти йому як рівний рівному і не раз перемагати!

Творення УПА на чолі з Українською Головною Визвольною Радою, якої ідеологічна плятформа випередила далеко політичну думку західних країн, виявилося смертельною загрозою імперіялізмові. Ідея свободи–політичної і соціяльної–непереможна зброя. УПА була побудована та організована на принципі добровільности. В її ряди міг ставати не лише кожний українець чи українка, а й кожний громадянин України, без огляду на національність, що визнавав потребу збройної самооборонної та визвольної боротьби проти німців і більшовиків та хотів цю потребу засвідчити ділом, тобто активною участю в боротьбі.

Відзначаємо 65-ліття УПА. Досі появилося про неї чимало опінійсвоїх і чужих, в тому числі й критичних. Але незаперечним фактом є, що УПА була справою всього українського народу і є його спільним історичним спадком. Важливу ролю у формуванні УПА відіграв український націоналізм, це історична істина, але правдою є й те, що в її рядах боролися і гинули ті, які до ОУН не належали, а були свідомими членами свого народу. Найкращим відзначенням для всіх, що боролися в рядах УПА, буде всенародна спільна маніфестація нашої шани, без різниці релігійних чи політичних переконань, бо УПА–це кільце безперервного ланцюга нашої визвольної боротьби і належить до спільного історичного скарбу нашої нації. Віддаючи їм спільну пошану, ми дамо доказ нашої державної зрілости і рівночасно вшануємо всі формації, які боролися за цей великий ідеал, які у своїй героїчній боротьбі продовжувала УПА.

Ярослав КОЛОДІЙ

Богдан НЕГАНІВ

ПРОЄКТ ВІДЗНАЧЕННЯ ГОЛОДОМОРУ З НАГОДИ ЙОГО 75-ЛІТТЯ

Писання книжок–це добра річ для документації і історії минулого. Річ у тому, що не всі читають! Як каже приказка: „Картина вартує 1000 слів". Потрібно щось наявного для загальної маси населення, щось наявного побачити і повірити. Тут пригожі фотознімки, відео, фільми, виставки. Багаті держави будують музеї для відзначення катаклізмів–таких, як Голокост.

В Україні потрібно поширити інаформацію про Голодомор, збудити зацікавлення і передати правдиву інформацію народнім масам. Брак фондів і інертність теперішнього правління треба перебороти приватною ініціятивою і приватними фондами. Потрібно використати це, що під рукою. Потрібно приміщення і фотокартки, статистику і т. д.

Проїжджаючи українською залізницею, я побачив багато вантажних вагонів на вокзалі. Такі вагони КҐБ вживало до перевезення українських патріотів та їх рідних у Казахстан і на Сибір, для вивозу померлих від голоду в 1932-33 роках до спільних могил. Отже, вантажні вагони можна вживати для розміщення виставок про Голодомор! Вагони, які не придатні до транспортування, можна використати як „міні-музеї", з колесами або без коліс на цементових блоках. Можна розмістити в них виставку картин про Голодомор, рисунки художників, де зображено сцени Голодомору. Такі вагони можна купити за дешеві гроші від залізничників або отримати даром. Вагони перевезти в публічні місця, на ринок, біля приміщення мерії, щоб були доступні для народу. Потрібне електричне освітлення і замок на двері на ніч. Такий вагон можуть обслуговувати організації або приватні добровольці.

Один проєкт.

Цю ідею треба розповсюдити по всій Україні для інформації про трагічні події в Україні, які вчинили вороги українського народу і за яке мусить відповідати Москва і так звана „п'ята колона" в теперішній Україні.

Прошу переслати свої коментарі до:

Bohdan Nehaniv, 1640 3 Lakes Dr., Troy, MI 48085-1431, USA
Тел.: (248) 828-1994

НЕ ПІДЛЯГАЄ ЗАБУТТЮ!

Новий видавничий проєкт журналу „Бористен" присвячений 75-ій річниці голодомору–геноциду українців дикунською Москвою в 1932-1933 роках. Ця трагедія–національна Голгофа, котра завжди буде мірилом нашої здатности називатися нацією, цивілізованою спільнотою, зрештою, бути людьми. Художньо–публіцистичний збірник буде складатися з декількох розділів. Один з яких включатиме свідчення закордонних українців, їх художні чи документальні дописи, документи та інші матеріяли.

Тому, дорогі друзі, закликаємо Вас стати авторами нашої книги–реквієму „Не підлягає забуттю". Кожен з нас має за моральний обов'язок ніколи не забути тих, хто пішов з життя в страшних голодних конвульсіях.

Ми також оголошуємо збірку на видання. Імена усіх жертводавців будуть згадані вдячним словом в художньо-публіцистичному збірнику „Не підлягає забуттю", вони отримають меценатський примірник книги. Ваші добровільні датки з відповідною позначкою ласкаво просимо надсилати до Фундації Багряного:

Bahriany Foundation, INC,
811 S Roosevelt Ave.,
Arlington Hts, IL. 60005-27449
USA

Отож, закликаємо Вас внести свій посильний вклад у розбудову цього видання, ласкаво просимо передати цю летючку небайдужим українцям в діяспорі. Чим більше пожертв ми зберемо–тим більшим буде наклад цієї книги.

Редакція щомісячника „Бористен"

Березень 2007 року
м. Січеслав (Дніпропетровськ)

P. S. Дописи можна висилати до наших репрезентантів у США пана Іларіона Хейлика та пана Віктора Бабанського в зручний для Вас спосіб.

Mr. I. Chejlyk
45 Mountain Ave.,
Warren, N. J. 07059
e-mail: chejlyki@optonline.net

Mr. V. Babanskyj
74 Oakridge Lane
Watchung, N. J. 07069
e-mail: vicbaba@gmail.com

ЧОМУ?

Після закінчення II Світової війни дві сусідні держави Польща і Чехословаччина опинилися в радянській зоні впливу під владою комуністів. Обидві країни втратили значну частину довоєнної території на користь радянської України. Однак в обох державах на прикордонних територіях надалі залишалася досить численна українська меншина. Як у Польщі, так і в Чехословаччині діяло українське збройне підпілля. Обидві країни підписали умови з радянським урядом про обмін населенням: Польща уклала договір 9 вересня 1944 р., а Чехословаччина 10 липня 1946 р. Зміст обох документів був схожим, обмін мав проходити за принципом добровільности. Коли більшість українців не виявила захоплення перспективного виїзду до Країни Рад, то на обидві сусідні країни радянська влада натискала, щоб примусово переселити українське населення до УРСР.

На цьому однак перелік подібностей закінчується. Комуністична влада польської держави запопадливо кинулася виконувати вказівки радянських товаришів: провела операцію примусового переселення українського населення за лінію кордону, яка нерідко проходила брутально; на українців, які уникнули виїзду, 1947 р. чекала примусова депортація на „західні землі” в рамках акції „Вісла”.

Натомість чехословацька влада хоч і надала можливість радянським діячам проводити аґітацію за виїзд до СРСР в українських селах на своїй території, але безпосередньо в її проведення не включалася. Не натискала також на українське населення, щоб змусити виїхати до Країни Рад. Обмін населенням між УРСР і Чехословаччиною мав характер добровільний, у результаті кількість бажаючих виїхати виявилася скромною. Ця ситуація викликала роздратування радянських представників, але Чехословацька армія теж вела боротьбу з Українською Повстанською Армією, однак акція „Вісла” не мала свого відповідника в Чехословаччині.

Чому доля українського населення в сусідніх країнах була такою різною? Чи відіграв тут вирішальну ролю тиск із боку СРСР, великого покровителя обох країн? Сумніваюсь. Приклад Чехословаччини доводить, що можна було чинити опір. Для комуністичної наддержави питання українських меншин у Польщі і Чехословаччині не мало великого значення, адже обидві країни були частиною радянської імперії. Отже, чи акція „Вісла” і події, які їй передували були формою помсти на українському народі з боку польських комуністів за діяльність Української Повстанської Армії в роки II Світової війни? Тепер можна

зустріти часом такі натяки. Однак аналіз подій, які відбулися в Польщі у 1944-1948 рр. показує, що комуністична влада не завжди була такою мстивою. Дуже промовистим є порівняння політики польської комуністичної влади щодо української та словацької меншин у 1944-1947 рр.

Польсько-словацьке протистояння було значним уже в міжвоєнний період. У роки II Світової війни словацька держава була союзником Третього Райху, брала участь у війні з Польщею у вересні 1939 р., потім окупувала частину території Речіпосполитої. Після війни у межах польської держави опинилася невелика словацька меншина. Населення з 26 словацьких сіл сприйняло повернення польської державності дуже неприхильно. Бувало, що польських чиновників та вчителів проганяли сокирами. У прикордонній зоні діяло націоналістичне словацьке підпілля. Ця ситуація дещо нагадувала тодішнє польсько-українське прикордоння, однак стосунок польської влади до словацької меншини був цілком іншим, аніж до українців, вона шукала порозуміння зі словаками і старалася завоювати їхню прихильність для польської державности. Комуністичний уряд ламав опір місцевих чиновників у цій справі: міліціонерів і офіцерів Військ охорони прикордоння, відомих своєю ворожістю до словаків, переносили на іншу територію; переконували католицьких священиків, щоб у своїй душпастирській роботі брали до уваги культурну відмінність словаків.

Я не маю наміру засуджувати політики польської комуністичної влади щодо словацького населення–у цьому випадку вона заслуговує радше на похвалу. Проте напрошується питання: чому подібної великодушности не проявила щодо української меншини? Відповідь проста. Словаки мали впливового покровителя в особі Чехословаччини. Чехословацьке посольство виявило велике зацікавлення положенням словацької меншини у Польщі, а в Чехословаччині мешкала численна польска меншина. Українське населення не мало сильного покровителя, з думкою якого комуністи мусили б рахуватися, такої ролі не могла відіграти влада радянської України, яка була повністю підпорядкована Кремлю.

Часом можна зустріти погляд, що акція „Вісла" була проведена з метою подолати українське збройне підпілля. Його вперто поширюють деякі публіцисти, незважаючи на те, що це суперечить дійсним історичним знанням і звичайному здоровому глуздові. Чи 24-мільйонна держава з тоталітарним режимом, яка має у своєму розпорядженні армію з досвідом воєнних дій та розбудовані поліційні служби не могла інакше подолати УПА, як тільки депортуючи повністю українське населення?

Для боротьби з українським підпіллям 1947 р. було направлено близько 20 тис. солдатів і функціонерів міліційних формувань. Їх підтримували радянські і чехословацькі сили, які блокували кордони.

Командування Війська Польського оцінювало чисельність українського підпілля на близько 2400 осіб, у тому числі 1770 вояків УПА, але в дійсності вона була набагато нижчою. Урядові сили мали у своєму розпорядженні краще устаткування і зброю, ніж УПА.

Якщо, незважаючи на таку значну перевагу, не могли подолати партизанський рух, то це тільки могло б свідчити про крайню бездарність командування і недостатню хоробрість вояків. Погляд, що акція „Вісла" була необхідна, щоб подолати українське підпілля, деякою мірою є образливим для польских вояків, які боролися з УПА. Варто, щоб деякі публіцисти це собі врешті усвідомили. Треба також підкреслити, що чехословацькі частини ліквідували українське збройне підпілля на своїй території без проведення депортації. Отже, чи належить визнати, що мали вони більшу бойову вартість, ніж Військо Польське?

Можна зустріти також таку думку, що акція „Вісла" була щоправда жорстокою, але необхідною з точки зору державних інтересів. Це досить-таки курйозний погляд, так як закладає він, що комуністична влада у Польщі в 1944-47 рр. була представником польських державних інтересів. Тим часом комуністи були підсобниками Москви, активно допомагали встановлювати радянський протекторат над Польщею. Тисячі польських патріотів, членів Армії Крайової було знищено, кинуто до тюрем і переслідувано–це не було згідне з польськими державними інтересами. Чи дійсно у випадку політики щодо української меншини комуністична влада керувалася винятково польськими державними інтересами? Це мало ймовірне. Якщо люди на кшталт Болеслава Берута і були представниками будь-чиїх державних інтересів, то тільки радянських.

Чому тоді було проведене в Польщі у 1944-46 рр. переселення українців до СРСР, а пізніше акція „Вісла"? Щоб відповісти на це питання треба взяти до уваги той факт, що не тільки українці стали жертвами „переселенської" політики комуністичної влади у Польщі в 1944-1956 рр. Були депортовані і переселені німці з „відзисканих земель", а також поляки. Причина переселення могла бути насправді незначною.

Таблиця на капличчі під горою Явір у Польщі.

Таких таблиць є немало на церквах у Низьких Бескидах.

Невелике містечко Зелена Гора (прибл. 31 тис. мешканців), розташоване на „відзисканих землях", 1950 р. отримало статус столиці воєвідства. Це спричинилося до того, що до Зеленої Гори почали з'їжджатися службовці різних установ, яким треба було надати помешкання. Тим часом переповнене місто не мало жодних вільних місць у квартирному фонді, а влада не мала фінансових засобів не тільки на спорудження нових об'єктів, а навіть на адаптацію старих. Отже Організаційна комісія Воєвідського комітету ПОРП, яка керувала організацією нового воєвідства, терміново прийняла рішення про переселення частини мешканців міста, щоб здобути помешкання для службовців. Операції переселення надали кодову назву акція „О".

Аналіз протоколів, засідань Організаційної комісії, що збереглися, дозволяє ствердити, що його члени добре розуміли, що ця акція, навіть у світлі сталінського законодавства, була цілком нелеґальною, однак не завагалися і навіть не пробували цю операцію „леґалізувати". Влада у Варшаві реґулярно отримувала інформацію про дії зеленогірських „товаришів" і не протестувала. У результаті акції „О" виселено з міста понад 800 сімей, їхні будинки і квартири були конфісковані без відшкодування, іґноруючи (akty wlasnosci) документи про власність, видані раніше „народною владою".

Акція „О" не мала безпосереднього зв'язку з акцією „В", тобто „Вісла". Але дозволяє зрозуміти ролю переселень у сталінській державі. Депортації були невід'ємною частиною тієї системи, виникли з тодішньої „філософії" влади. Метою існування держави було безперебійне функціонування розбудованої партійно-бюрократичної системи. „Апарат" вважав приватне майно „громадян" державною власністю, тільки тимчасово переданою в користування у приватні руки. Якщо цього вимагав інтерес „апарату", то можна було ту власність конфіскувати, не турбуючись про законну основу. У такій державі одиниці і суспільні групи могли існувати тільки тоді, коли це було потрібне „апарату", або ж якщо мали впливового протектора.

Українська меншина не мала протектора, не була також „апаратові" потрібна. Навпаки, існування в межах „Народної Польщі" компактних осередків українського населення, на думку влади, означало проблеми. А його переселення, з точки зору комуністичної влади, мало тільки позитивні наслідки. Репресії щодо українців збільшували підтримку для влади серед поляків у Малопольщі. На забраних в українців землях поселяли бідняків із сусідніх польських сіл, чим розряджали напругу в суспільстві. Депортовані на „відзискані землі" українці стали дешевою робочою силою для місцевих Державних сільських господарств. Отже, розрахунок був простий...

Богдан ГАЛЬЧАК

СТАТИСТИКИ...

Акція „Вісла" офіційно розпочалася 28 квітня 1947 року і тривала до кінця липня цього ж року. Насправді переселення українців продовжувалося до 1950 року.

До 20 липня 1947 року з південно-східної Польщі було виселено 129 483 українці.

Ряшівське воєводство – 95 697 осіб

Краківське воєводство – 9 251 особа

Люблінське воєводство – 24 535 осіб

За кілька днів до 28-29 липня 1947 року кількість виселених українців збільшилася до 137 833 осіб.

До 30 липня на захід Польщі було переселено 136 697 людей.

Щецінське воєводство – 46 118 осіб

Ґданське воєводство – 3 929 осіб

Познанське воєводство – 7 345 осіб

Ольштинське воєводство – 58 367 осіб

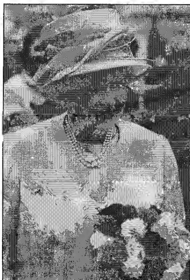
Вроцлавське воєводство – 20 938 осіб

Внаслідок акції „Вісла" було вбито понад 1 500 вояків ОУН-УПА. Внаслідок переселення українців було ліквідовано цивільну мережу, яка допомагала УПА. Було знищено 1178 криївок та бункерів.

У квітні 1948 року польська комуністична влада створює табір праці в Явожно. Табір розташовано в будівлях колишнього концтабору „Аушвіц" (Освєнцім, Польща). Усього в Явожно було ув'язнено 3 873 людей. Серед них–2 781 особу звинувачено у співпраці з УПА. Як свідчать польські документи того часу, в Явожно ув'язнювали і тих українців, які належно поверталися після переселення додому.

Антон СМІЛЕВСЬКИЙ

СМАРАГДОВИЙ ЮВІЛЕЙ ЄЛИЗАВЕТИ II

Цього року виповнилося 55 років з того дня, коли на монарший престол Великої Британії зійшла Єлизавета II. Згідно з традиціями королівського двору, такий ювілей називається смарагдовим. Ця дата набуває особливого значення, якщо врахувати те, що Єлизавета Віндзор стала королевою практично випадково. Адже Єлизавета Марія Олександра, що народилася 21 квітня 1926 року, була племінницею, а не донькою короля. Та в грудні 1936 року король Едуард VII зрікся престолу на користь свого брата Ґеорґа VI, батька Єлизавети. Король помер 6 лютого 1952 року. Звістка про смерть батька застала принцесу під час її поїздки в Африці. Цього ж дня кабінет міністрів на чолі з Вінстоном Черчілем на екстерному засіданні проголосив Єлизавету королевою Великої Британії та Північної Ірландії. Коронація відбулася в червні 1953 року.

Єлизавета II стала королевою для кілька десяток тисяч українців, які виїхали до Англії на роботи, та вісім тисяч вояків Української дивізії, котрих перевезено з Італії у 1947 році. У 1948 році дивізійників звільнено з таборів війсковополонених.

З лейтенанта–у головнокомандувачі

Єлизавета разом зі своєю сестрою Марґарет отримала домашню освіту. Згодом вона вивчала історію та різні мови з приватними репетиторами (вільно розмовляє французькою). Єлизавету назвали на честь матері, а два інших імені вона отримла від бабці та прабабці. Близькі називали маленьку принцесу Лілібет.

Уперше до британців Єлизавета звернулася, коли їй було 14 років. Вона виступила по радіо в програмі для дітей, що були евакуйовані з Лондона через бомбардування. У 1945 році майбутню коро-

леву взяли до Жіночих допоміжних військ, де її називали скромно– молодшим лейтенантом Єлизаветою Віндзор. Тепер вона головнокомандувач армії Об'єднаного Королівства та армій деяких країн Британської співдружності.

Чоловік Єлизавети, принц Філіп герцоґ Единбурзький, народився в 1921 році. Єлизавета познайомилася з ним, коли їй було 13 років, та одразу ж закохалася в Філіпа. Вона писала йому любовні листи на фронт, де він служив у Королівському флоті. Вони одружилися в 1947 році. Через рік після весілля в монаршого подружжя народився майбутній спадкоємець трону–принц Чарльз. Потім з'явилися принцеса Анна, принц Ендрю та принц Едвард.

Прав, Британіє!

Повний офіційний титул королеви доволі громіздкий та довгий і включає титули на кшалт „Хоронитель Віри". Єлизавету визнають за королеву в 32 країнах світу, серед яких Канада, Австралія, Нова Зеландія та Ямайка. Хоча вона єдиний монарх у світі, що є головою одразу кількох держав, справжньої політичної влади в Єлизавети II небагато.

За час її правління від могутньої Британської імперії, в якій проживало майже півтора мільярда осіб, відокремилася більшість колоній. Вони стали повністю незалежними, хоч увійшли до Британської співдружності націй, об'єднаної на загалом примарних засадах „загальної вірності Короні". Але формально королева володіє територіями цих держав, що разом становлять шосту частину всієї суші.

Єлизавета II часто дає поради міністрам, особливо прем'єрміністру. Але вона не має на останнього такого впливу, як раніше (до 1963 року в Британії голову уряду призначав монарх). Королева реґулярно надає аудієнцію міністрам, знайомиться з рішеннями кабміну, підписує документи. Окрім державної, Єлизавета II також веде благочинну діяльність.

Про неї співали Маккартні й „Секс Пістолз"

Єлизавета ніколи не давала інтерв'ю пресі, її політичні погляди невідомі широкому загалу. Королева консервативна щодо одягу. На публіці вона часто з'являється в однотонних пальтах та стильних капелюшках. Єлизавета захоплюється кінними перегонами, фотографуванням та багато часу проводить зі своїми собачками породи корґі.

Єлизавета II доволі часто стає персонажем пісень та книг. Зірка групи „Бітлз" Пол Маккартні зробив Єлизавету II героїнею своєї

пісні „Її Величність", а панк-рок група „Секс Пістолз" заспівала „Боже, збережи королеву". Але ця пісня не має нічого спільного з національним гимном Британії. В словах пісні йдеться про те, що у „фашистському режимі" Англії немає майбутнього... Дуґлас Вайтевей написав книгу „Її Величність розслідує", в якій Єлизавета II виступає в ролі детектива. А минулого року на екрани вийшов фільм „Королева", в якому розповідається про конфлікти в середині монаршої родини, що почалися після смерті принцеси Діани.

З тваринами й невістками не щастить...

У 2003 році постраждав улюбленець королеви. Бультер'єр, бійцівський собака принцеси Анни, загриз мініатюрного корґі, найстаршого та найулюбленішого песика Єлизавети. Королева важко переживала втрату, а принцеса відбулася штрафом 500 фунтів, що їй призначив суд.

У 2005 році Єлизавета II відмовилась прийти на весілля свого сина Чарльза та Камілли Паркер-Боулз. Вона мотивувала це тим, що не хотіла надавати помпезності цій події. Однак багато хто вважає, що королева просто не схвалює шлюб принца з його давньою коханкою.

Буквально нещодавно знову розгорівся скандал, пов'язаний з твариною. „Коли мисливський собака приніс їй пораненого фазана, королева не стала вагатися, взяла птаха з зубів пса та чотири або п'ять разів вдарила його по голові своєю тростю–доки не впевнилась, що фазан мертвий",–написала про поводження Єлизавети II з тваринами газета „Дейлі Мейл".

Усі люблять королеву

Незважаючи на те, що королева не бере активної участі в повсякденному управлінні державою, Єлизавета II подобається 80% жителів Британії та Співдружності. У неї більший рейтинґ, ніж у багатьох політиків і чиновників.

Британська королева привітно відкрита та консервативно недоступна водночас. Аристократизм та близькість до народу утворюють в ній гармонійну єдність. За будь-яких обставин Єлизавета II дотримується принципу збереження стабільності в політиці та сім'ї. Королева Єлизавета є уособленням історії, традицій та досвіду британської монархії.

(„Високий Замок")

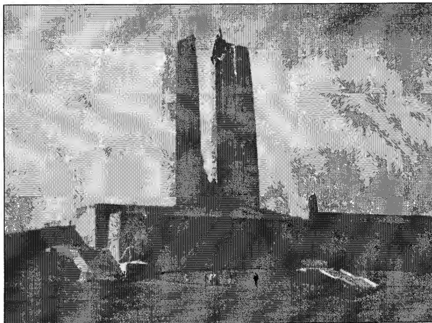
БОЙОВИЙ ЮВІЛЕЙ – „ВІМІ РІДЖ"

Королева Великобританії, прем'єр-міністри Канади і Франції взяли участь у церемонії на честь 90-річчя однієї з найкровопролитніших битв Першої світової війни у французькому місті Вімі. На місці найбільш жорстоких боїв знову відкрили пам'ятник загиблим канадцям–їх втрати в битві за гряду Вімі були найбільшими.

9 квітня 1917 року канадський корпус під командуванням генерала Джуліяна Бінґа почав штурм німецьких позицій на гряді Вімі поблизу Арраса у північно-східній Франції, звідки французи і британці намагались вигнати німців з 1914 року. За чотири дні бою з 30 тисяч канадських вояків понад 7 тисяч одержали поранення, 3 тис. 600 чоловік були вбиті.

У зв'язку з прибуттям високих гостей французька влада посилила заходи безпеки. На час церемонії повітряний простір над Вімі був закритий.

Напередодні канадський підрозділ пройшов маршем біля меморіялу на знак пошани до пам'яті полеглих. Прем'єр-міністер Канади Стівен Гарпер нагадав присутнім про те, що ця битва вважається народженням канадської нації і національної армії.

Меморіял „Вімі Рідж" у Франції. (Фото - Toronto Star)

Мирослав ЛЕВИЦЬКИЙ

КАЗКА ПРО ХВОРУ ГОЛОВУ

Чи можете собі уявити ситуацію, щоб у сучасній Польщі хтось мусив через суд відстоювати своє право використовувати у публічній сфері польську мову? Я впевнений, що у кожного з вас замість відповіді виникне зауваження, що так питання може ставити лише хвора голова. В Україні поки що це не є марево хворої голови, а жорстока реальність.

І тим більше вона є цинічною, що суди не завжди стають на захист права українців на використання української мови. А коли вже і вдається домогтися прийняття відповідного рішення, то його виконавці не збираються виконувати. І за допомогою кулаків привчається сміливця, щоб більше таких питань на Луганщині не піднімав. Так у кожному разі сталося у випадку справи студента луганського університету Сергія Мельничука. Нагадаю, він відстояв у суді своє право на викладання у цій вищій школі українською мовою.

Шовіністи тут же йому „порадили" забиратися геть з Луганщини. Один із них–начебто вірменин родом з Магадану Арсен Клінчаєв для більшої „переконливости" навіть побив студента Мельничука. І водночас у пресі появилися оправдання, у притаманному для періоду „розвинутого більшовизму" стилі, що людина, яка стала у Луганську на захист української мови, є „психічно ненормальною, проти якої відкрито дві кримінальні справи". Щоб арґументи здалися більш вагомими для висвітлення „справи" на загальноукраїнському рівні було обрано шовіністичну по суті газету „2000". Не стану більше детально зупинятися на цій статті. Хочу лише відзначити, що прем'єр назвав її перегинанням палиці двома сторонами.

Чи можна дивуватися, що при такому підході керівництва виконавчої влади, яке відповідальне також і за мовну політику у державі, суди з приводу мовних позовів стараються займати „золоту середину".

Найбільш резонансним є позов Володимира Богайчука проти обраного у березні 2006 року міського голови Києва Леоніда Черновецького, який так і не перейшов на українську мову у публічній діяльності. А відомо, що столиця є обличчям держави.

Київські судді (в Україні нині рівень суспільної довіри до судів є низьким) так не думають. 29 січня Апеляційний суд Києва залишив без задоволення позов В. Богайчука проти міського голови Києва.

На арґументи В. Богайчука про те, що Л. Черновецький зобов'язаний вживати в публічному спілкуванні державну мову, за винятком „приватного життя та публічної сфери в середовищі його національ-

ної меншини", представниця відповідача заявила, що „використання міським головою російської мови кореспондується зі ст. 10 Конституції України, яка гарантує вільний розвиток російської мови". Судова колегія Апеляційного суду Києва–судді В. Амеліна, О. Касьяна та О. Немировської–перебувала в дорадчій кімнаті не більше 10 хвилин. Як і суддя першої інстанції, Шевченківського суду Києва, згадані судді повністю проігнорували аргументи позивача. Заля зустріла це рішення вигуками „Ганьба!" і „Яничари!". Громадськість могла б і не знати про це, бо представниця київського міського голови на першому засіданні у грудні 2006 року домагалася, щоб, з огляду на делікатність справи, вести її у закритому режимі.

Логічно наступним етапом справи буде її розгляд у Верховному суді України. Проте В. Богайчук мало сподівається на позитивне рішення. У цій інстанції української феміди вже півтора року лежить одна касаційна скарга того позивача за позовом до виробника автомобілів „Авто-ЗАЗ-ДЕУ"–за порушення його прав споживача через повне ігнорування державної мови у документах на куплену ним машину.

Якщо справа про ігнорування київським міським головою (ряд його реплік дає право вважати, що він з державної мови глузує) провалиться у Верховному суді, то що тоді?

В. Богайчук каже, посилаючись на документи Організації Об'єднаних Націй, що кожна нація має право на захист своїх прав у разі їхнього порушення усіма доступними засобами. На нинішньому етапі таким засобом є консолідація національних сил задля ґрунтовної заміни політичної еліти.

Чому судді шукали усі правові шпаринки, щоб виправдати ігнорування київським міським головою норм чинного українського законодавства. Не виключаю, що тут могла бути і матеріяльна зацікавленість. Коли одна із заступниць київського мера хвалиться, що вона купляє сумочки, які коштують сотні тисяч (правда не похвалилася чи у гривнях, чи у долярах, які де-факто є паралельною, тіньовою валютою України), то суду в правді сподіватися на крихти з панського столу. Однак більшість з них захищає свої „інтереси". За словами колишнього судді, а нині депутата Миколи Замковенка, більшість суддів не знають української мови. І щоб не створювати прецедентів, вони приймають „правильні рішення".

Чи були б можливими подібні „рішення", коли б в Україні було іншим ставлення до законів. Приклади, як їх треба обходити, подає сама влада. Вона також дає напрямні, на що треба орієнтуватися.

Однією з них є нинішнє свято Тараса Шевченка. Зрозуміло, що влада у комуністичні часи того дня старалася проводити різні альтернативні заходи. Нині незрозумілим чином ця традиція продовжується. На 9 березня, у святий для українців день пам'яті Тараса Шевченка,

назначено відбірний концерт „Евробачення", у якому дуже мало українського і зовсім нічого шевченківського.

Український громадський діяч (у минулому політв'язень) Василь Овсієнко у листі, адресованому з приводу цього „збігу" Президентові України, призначення відбірного концерту називає „антиукраїнським шабашем", способом, яким посадовці, що стоять поза українською культурою, задумали якнайдошкульніше принизити національну гідність українців.

Вибір цієї дати–цілеспрямований акт деморалізації української молоді, звертає увагу Президента колишній політв'язень.

ГОВОРИШ УКРАЇНСЬКОЮ– У МІНІСТРИ НЕ ГОДИШСЯ!

Коли 21 лютого, а був це міжнародний день рідної мови, дивився шквал критики, який польське телебачення вилило на голови своїх політиків з приводу їхньої далеко не зразкової мови, то мені стало заздрісно з приводу вимогливости й солідарности польських журналістів щодо мов. В Україні мовне питання (не лише у плані культури мови, але й взагалі її функціонування) зведене до марґінальної проблеми.

Третя програма українського радіо–„Радіо культура" не може суттєво вплинути на загальний клімат у країні. Не можуть цього зробити й українські видання (за винятком україномовних „Сільських вістей"), бо тиражі їхні стають щораз меншими. Класичним прикладом тут може бути журнал „Україна", який колись славився 700-тисячним накладом. Нині він виходить тиражем 15 тисяч. Його глушать російськомовні „лізи" і „наташі", „олігархи", „капіталісти" і „фокуси". І не тому, що вони кращі, як любить говорити нинішній прем'єр з гуманітарних питань. А тому, що за ними величезне комерційне фінансування, яке може забезпечити широку мережу власного розповсюдження. А що стосується інтелектуальної якости, то одна з моїх колег про сучасні жіночі комерційні журнали сказала, що вони націлені на примітивізацію своєї авдиторії.

Є категорія мислителів, котрі б'ють на сполох, наголошуючи що з суспільством, яке не хоче самостійно мислити, можна зробити усе, що заманеться. Хто є замовником примітивізації України, хто вкладає величезні гроші у розцяцьковані журнали без українського змісту? Відповідь проста. Ті, хто диктує: кому і яким в Україні бути міністром!

Такий диктат яскраво проявлявся як під час звільнення міністра закордонних справ України Бориса Тарасюка, так і під час відхилення парляментом запропонованого президентом його наступника–Володимира Огризка. Нинішня коаліція вирішила, що В. Огризко, який належить до нового покоління української дипломатії (перше покоління представляють такі постаті, як Удовенко, Сардачук і Зленко, друге–Тарасюк), не може стояти на чолі зовнішньополітичного відомства України. Причина–мислить, діє і розмовляє по-українськи.

В кожній державі (окрім України) владна еліта стоїть на національних позиціях, це вважається найвищою цінністю. Українська антикризова коаліція, яку все частіше у публіцистиці і політичних коментарях називають кризовою, вважає це недоліком. Вже вкрай неприпустимим „гріхом" вважається факт, що він дозволив собі спілкуватися у Києві з делеґацією російських парляментарів українською мовою. Тим він, на думку комуніста Ґолуба та реґіонала Болдирєва, серйозно ускладнив стосунки з РФ.

Колишній міністер закордонних справ України Ґеннадій Удовенко вже не вперше заявляє, що стосунки з РФ не відповідають духові декларованого стратегічного партнерства. Він відкидає усі звинувачення на адресу українського МЗС. Тим паче мовні інсинуації. За словами Г. Удовенка, нинішній антикризовій більшості В. Огризко не підходить, бо він сьогодні думає про інтереси Києва, інтереси України, а не про інтереси Москви. Хоч у даній ситуації треба говорити про те, що Огризко не підходить прем'єрові, який спочатку займав стриману позицію щодо цього дипломата, а згодом відверто різку. Коли б В. Янукович не мав застережень до цієї людини, то ані Ґолуб, ані Болдирєв не вийшли б на трибуну зі своїми звинуваченнями. Тим паче, що засвітився один дуже цікавий нюанс. Хоч коаліція одноголосно проголосувала проти запропонованої президентом кандидатури, проте окремі члени коаліції висловлювали з ним солідарність. І у тому одна з особливостей нинішньої ситуації в Україні.

Ґеннадій Удовенко, виступаючи на підтримку Володимира Огризка, сказав слова, які важко почути з уст чинного дипломата: „Міністерство закордонних справ–єдина організація, єдина установа в державі, яка дійсно стоїть на засадах захисту національних інтересів. Хто з вас засудив вчорашню (22 лютого) ганебну заяву мера Москви Лужкова (знову у Севастополі відокремлював Крим від України)! Боїтеся сказати слово на захист нашої держави, ніхто не став на захист".

***К. Ш.** („За вільну Україну")*

І. С. КОРОПЕЦЬКИЙ

ДЕРУСИФІКАЦІЯ ПРІЗВИЩ В УКРАЇНІ

(Стаття, яку пропонуємо нашим читачам, була підготовлена літом 2006 р. Її тема стає досить популярною. Нещодавно появилася про це стаття Василя Гея в „Літературній Україні" від 15 січня 2007 р. Також відомий (New York Times, 28 березня 2007 р.) указ президента Таджикистану, що він упускає зі свого прізвища слов'янське закінчення -ов і запроваджує правило, що відтепер новонароджені діти таджицьких батьків мусять носити прізвища без таких додатків.)

Єсть ще і такі паничі, що соромились свою благородну фамілію (Кирпа-Гнучкошиєнко-въ) і надруковать в мужицькій книжці.

Тарас Шевченко

При народженні дитина одідичує від своїх батьків різні фізичні та ментальні прикмети. Згодом природні чи прибрані батьки надають їй декілька ознак, які будуть впливати на її місце в суспільстві. Головні між цими ознаками є наступні три: перша, це зв'язок з певною релігійною системою, яка служить джерелом критеріїв для моральних та етичних рішень. Винятком є хіба атеїсти. Друга, за винятком космополітів, це приналежність до етнічної групи, культурна спадщина якої та часто мова на даній території відрізняє її життя від життя інших етнічних груп. В багатьох країнах етнічність або національність є замінена державною приналежністю. Третя–це прізвище, яке поєднує дану людину з її предками та споріднює з іншими членами родини. В деяких країнах прізвища взагалі не вживаються, або вони є обмежені до одного покоління. В Європі ці фактори звичайно не міняються протягом життя людини. Вони стосуються також українського народу.

Бувають випадки, коли люди з різних причин добровільно змінюють релігію, національну приналежність чи прізвище. Кожна людина повинна мати свободу такого вибору. Наприклад, еміґранти до Сполучених Штатів, де вони плянують влаштуватися, часто приймають тамтешнє громадянство, прибирають інші прізвища або модифікують свої, щоби в такий спосіб полегшити собі життя в нових обставинах. Держава та інші суспільні інститути США не впливають на такий вибір, а тим більше не змушують до нього. Так і повинно бути. На жаль, так є не в усіх країнах світу. Історія знає багато випадків, коли держава чи, в деяких випадках,

церква не те, що заохочували до цих змін, але часто вживали найбільш брутальних засобів, включно з карою смерти, щоби змусити своїх підвладних змінити релігію, національність чи навіть прізвище. Ціллю примусових змін була асиміляція даної одиниці в той сеґмент суспільства, який держава чи церква вважала важливим для утримання чи поширення своєї влади.

Яскравим прикладом такої політики була Царська а згодом Совєтська імперія. Український народ, будучи їх частиною, був жертвою примусових змін стосовно всіх цих трьох факторів. За царського режиму в нього відібрано право вибору релігійної приналежности; греко-католицьку церкву проголошено нелеґальною, а православні мали належати до церкви, вповні підлеглої урядові. Після революції, згідно з пануючою доктриною атеїзму, всякі релігійні вияви були заборонені або неприхильно бачені. Коли ж наступили полегші в цьому, то лише контрольована комуністичним урядом церква могла служити нечисельній кількості відкрито віруючих. Згодом держава не тільки забороняла всякі вияви національних аспірацій українського народу, але також ставила різні перешкоди розвиткові його самобутньої культури. Все це було спрямоване на придушення розвитку нації та на її остаточну загибель. Не диво, що результатом таких обставин була втрата якоюсь частиною українців почуття національної окремішности, те, що зветься національною свідомістю.

На кінець, щоби зробити український народ ще більш нездібним до оборони перед русифікаційним наступом, як царський так і совєтський режими старалися відібрати від нього навіть його назву. Спершу Москва присвоїла собі історичну назву країни, де жили наші предки, –Русь. Опісля, маючи на увазі імперські амбіції, вирішено, що на півночі живуть великороси, а на півдні–малороси, або–погірдливо, як до молодшого брата–плем'я хохлів та хохлушок. Це образливе слово для корінного народу, замість енерґійної реакції зі сторони уряду, ЗМІ та суспільства, сприймається якось пасивно та взагалі його спрямування іґнорується.

Натомість в такій свободолюбній країні, як США слово„негр", яке є образливе для чорних громадян (а їх трохи більше, ніж одна десята всього населення) ще з невільничих часів, загальноприйнято не вживати. Та загальна зміна назви українського народу не вистачає російським шовіністам; все ішли намагання змінити також імена для індивідуальних людей. Зміняючи українські прізвища на російський лад, Москва надіялася, що навіть ця зовнішня прикмета буде сприяти імперській асиміляції українців.

Про політику Москви щодо ущерблення, чи то навіть ліквідації релігійної та національної окремішности українського народу існує широка бібліографія. Подібного зацікавлення зросійщенням назви всього народу, а тим більше прізвищ поодиноких людей, серед дослідників є ще недостатньо. Метою цих міркувань є спроба принаймні заохотити до дискусії щодо цієї проблеми.

В Росії/СРСР українські прізвища зросійщувано при помочі кількох способів.

(1) Транслітерація з української мови на російську служила широко вживаним способом для цієї цілі. Наприклад, буква е в українськім прізвищі залишається в російському тексті як е, але вимовляється як є. Щоби зберегти оригінальний звук, повинна писатися як э. Буква и залишається, але вимовляється як і, тоді як повинно писатися як ы. Під впливом ще давнього, дореволюційного способу писання українського і як ять, пишеться е та вимовляється як є. Тому, що букви ї немає в російській азбуці, його передається як и, як також сполученням букв ъ та е, яке вимовляється як є. Під впливом того роду транслітерації багато українців, навіть, розмовляючи рідною мовою, вимовляють своє прізвище за російською транслітерацією. Тому замість ...енко часто чуємо ...єнко, ин- ...ін, ...ич- ... іч, ...ів- ... ов, ...ід- ...єд, ...їд- ...єд, ...ий- ...ой.

(2) Інший спосіб– це додати до типового українського прізвища російське закінчення ин, ов або лише в, наприклад, Шульга стає Шульгин, Воскобійник–Воскобойников, Матвієнко–Матвієнков. Навіть дехто в Україні догадується, що предки Хрущова та Горбачова були українського походження. Правдоподібно, що звалися Хрущ та Горбач, бо слово „хрущ" рідко вживається в російській мові, а слова „горбач" взагалі немає. Російське закінчення цих прізвищ наступні покоління вже додали собі самі, або їх до цього змусили. У випадку закінчення жіночих прикметникових прізвищ на а ще і зараз додається я, наприклад, Чорна стає Черная.

(3) Ще одним способом був переклад українського кореня в прізвищі. Наприклад, прізвища, похідні від імен Микола, Олексій, перетворюються на Ніколаєнко, Алексеєнко. Або змінювано цілковито, наприклад, Охріменко на Єфремов.

(4) Були випадки, що для всіх мешканців села було призначено російське прізвище. Наприклад, ціле село погоріло, а його мешканців переселено десь до Азії. Там їх усіх названо Погорелый або Погорелов.

Зміни окремих букв (1) автоматично продовжуються і тепер.

Приклади (2), (3), (4) практикувалися стосовно українців переважно за царських часів, головно під час їхньої служби в армії або при призначенні на державні або церковні посади. Але були випадки, коли люди робили такі зміни добровільно, переважно для того, щоби вимощувати дорогу службовій кар'єрі, або вважали російське прізвище більш престижним, ніж українське. Хто не пам'ятає Мину Мазайла, персонажа однойменної п'єси Миколи Куліша, що мріяв стати Мазєніним. Такі зміни згодом могли сприяти цілковитому зросійщенню. Наведу один приклад з історії. Предок політичного діяча XIX ст. Якова Шульгина, правдоподібно, змінив своє прізвище з Шульга на Шульгин, можливо, для того, щоби сприяти своїй кар'єрі. Правда, не зважаючи на це, Яків та його нащадки стали визначними українськими патріотами, зрештою, як це часом буває з іншими українцями зі зросійщеними прізвищами. Але друга гілка цього роду стала росіянами, а один із них, Васілій, навіть став завзятим українофобом. Згадані колишні совєтські лідери зі зросійщеними прізвищами народилися вже росіянами та не записалися найкраще в українській історії. Хто знає, може цьому сприяла якраз утрата предками їх первісного прізвища.

В цій дискусії хочемо лише коротко згадати ще одне явище в Україні: як це не дивно, але по п'ятнадцяти роках незалежности ще остаточно не викорінено з публічного життя вживання російського писання імен українців в транслітерації на латинську азбуку. Мовбито у відносинах України з іншими країнами треба обов'язково іти через Москву. В результаті маємо дійсно доказ байдужости чи недбальства, а вже найгірше, браку почуття власної гідности між деякими українцями. От наприклад, один визначний дипломат у першій половині дев'ятдесятих років на своїй візитівці мав Igor Grigorievich, мов би це легше вимовляти чужинцеві, ніж Ihor Hryhorovych. Подібних випадків, на жаль, було і є багато.

Цей феномен присутности українців з російськими прізвищами в Україні є ще одним фактором в роздробленні її населення. Етнічно біля трьох чвертей громадян України вважають себе українцями, а решта належать до багатьох різних етнічних груп. Крім цього, це населення є поділене щодо інших критеріїв: віросповідання, вжитку мови, політичних переконань, територіяльного розміщення. Без сумніву, коли б можна ці поділи хоч дещо злагіднити, українська нація була би більш сконсолідованою і тоді влада, маючи сильнішу підтримку в народі, могла би провадити успішнішу політику щодо його добробуту та розвитку культури. Очевидно, ніхто не хоче цілковитої, казарменої одноманітности. Але ук-

раїнська нація є ще в такому стані розвитку, що її більша інтеґрація, головно щодо основних цінностей, була б дійсно позитивним явищем.

Пишучи ці рядки, я свідомий, що мовні проблеми з прізвищами напевно не дуже важливі в сучасній Україні. Дерусифікація ледве чи мала б відчутний вплив на культурний та економічний розвиток нації. Також не пишу про це з професійних зацікавлень–моя професія не ономастика чи філологія. Пишу це тому, що співчуваю деяким членам народу, з якого я походжу. В минулому у них старалися забрати все, що робить людину індивідуальністю. У них відбирали релігію, національність та, змінюючи їх прізвище, навіть людську гідність. Приходить знову на думку доля американських невільників, яким часом не тільки випалювали на плечах першу букву йменння їх власника, але також, коли було потрібно з леґальних причин, присвоювали їм прізвище цього поневолювача. По кількох століттях свого поневолення, коли на короткий час це стало модним, то деякі негри, хотячи підтвердити свою гідність, побіч інших заходів, відкидали свої невільницькі прізвища. Так зробив, наприклад, їхній відомий провідник, що з Malcolm Little став Malcolm X. Коли знайдеться український Малькольм? Коли буде більше таких, зокрема в молодшому поколінні, що, як той Кулішевий Мокій, будуть гордитися своїми українськими прізвищами?

Проблему зросійщення прізвищ треба розглядати не відокремлено, а в контексті історії українсько-російських відносин. Завдяки своєму людському та економічному потенціялові та своїм імперським традиціям, Росія була в минулому та ще довго буде у майбутньому перманентною загрозою для української держави та українського народу. Як кажуть, Україну не можна відрізати від континенту і перенести її ген далеко від Росії, треба з нею якось співжити. Але, щоби вберегти себе від постійних та різноманітних зазіхань Москви, метою передбачливої української політики повинно бути прагнення мати якнайменше спільного чи подібного між Москвою та Україною. Щодо зросійщених прізвищ, яке доводить до збільшення русизмів в українській мові, то не потрібно давати додатковий арґумент Москві, що вона нібито має право вмішуватися у внутрішні справи України з причини присутности там російськомовного населення. А затримування зрусифікованих прізвищ це–хотячи чи не хотячи, свідомо чи не свідомо–сприяє ще більшій русифікації України. Початком раціональної політики Києва та утвердження почуття національної гідности повинно бути вилучення з української мови такого одіозного поняття, як вітчизняний.

Мовляв, ця людина є трохи український та трохи російський вчений чи мистець. Хай він сам, якщо ще живе , а як ні, то його критик, визначиться: етнічний українець він чи росіянин, риба чи рак?

Під цим оглядом Фінляндія, Польща чи Балтійські держави можуть служити Україні добрим прикладом. Вони є в такому самому геополітичному положенні, як Україна. Вони співпрацюють з Росією у міждержавних відносинах, коли це вигідно для обидвох партнерів. Але інших подібностей уникають. Хіба хтось чув про поляка, який вживає російський варіянт свого прізвища?

І коли тепер у незалежній Україні існує свобода вибору релігії, національности, політичних поглядів, чи не настав відповідний час, щоби проблему дерусифікації прізвищ деяких українців включити до публічної дискусії? Як зазначено вище, державний примус змін прізвища є абсолютно несумісний з демократичним ладом держави. Також досвід показує, що примусова зміна прізвищ є безуспішною, як це виявилося з болгаризацією турецьких прізвищ в сімдесятих і вісімдесятих роках минулого століття. Але хто знає, чи під впливом громадської думки, люди, які мають зросійщені прізвища але є українцями, будуть повертатися до своїх первісних прізвищ. Це, очевидно, не стосується зукраїнізованих росіян, які зберегли свої російські прізвища, як також і етнічних росіян. В протилежному випадку українців, які будуть придержуватися своїх зросійщених прізвищ, можна порівняти з жінкою, яка з гордістю носить на своєму жакеті напис: „була зґвалтована".

На 1 лютого 2007 року чисельність населення України становила 46 мільйонів 615 тисяч.

Кількість міського населення становить 31 млн. 761 тис., сільського–14 млн. 853 тис. Протягом першого місяця 2007 року населення України скоротилося на близько 31 тисячу. Скорочення міського та сільського населення приблизно однакове і становить відповідно близько 15,8 та 15,3 тисячі людей. Чисельність населення на 1 лютого 2006 р. становила 46 млн. 886 тис. осіб, що на 271 тисячу більше, ніж на відповідний показник 2007 р. У 2006 році чисельність населення України скоротилася на 283,5 тис. осіб у порівнянні з початком року, а 2005 р.–на 351,3 тис. осіб у порівнянні з початком року. За даними Всеукраїнського перепису населення, проведеного в грудні 2001 р., чисельність населення складала 48 415,5 тис. осіб, з них 32,538 тис. осіб–міське населення, 15 877,5 тис. осіб–сільське.

СЬОМИЙ МІЖНАРОДНИЙ КОНКУРС З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЗАВЕРШЕНО!

Разом нас багато!

Ось і настав той приємний день, коли ми говоримо теплі подячні слова всім, хто домомагав нам провести вже сьомий мовний турнір, передовсім на увазі добротворців із різних кінців світу, які своїми фінансовими пожертвами посилили потенціял нашого заходу. Підприємство АТ „Фармацевтична фірма „Дарниця" (Володимир Загорій, доктор фармацевтичних наук, професор, генеральний директор, він теж президент Ліґи українських меценатів) беручи на себе фінансову відповідальність за долю патріотичного маратону, не виявилося самотнім у цій важливій ролі.

Прикметно й принципово важливо, що знову поряд із нами національна гордість України–АТ „Оболонь" на чолі з її президентом, людиною високих патріотичних імперативів Олександром Слободяном. Наші конкурсанти одержали премії від цього підприємства на суму 30 тисяч гривень. Як і в усіх попередніх турнірах, у ролі мецената виступає „Експрес-Банк", де головою правління Юрій Джус. Як і торік, і позаторік, премії цього банку складають загальну суму 24 тисячі. Серед багатьох меценатів конкурсу з України є голова Верховної Ради Олександер Мороз–7000 гривень.

Підтримка діяспори.

Братство кол. вояків 1-ої Української Дивізії Української Національної Армії: США (голова П. Буняк)—7575 гривень, Канада (голова Л. Бабій)—7575, Австралія (голова Т. Андрушко)—3721 гривню, з канадського міста Тандер Бей побратим Ілля Яремчук 4356 гривень.

Союз українок Австралії (голова Х. Сивенька-Бейлі, відповідальний секретар В. Домазар)—19 тис. 146 гривень, Фундація українознавчих студій Австралії—5 050 гривень і багато ін. організацій та осіб.

Міжнародний конкурс у Збройних Силах України

Представники Збройних Сил України беруть участь у Конкурсі від самого початку. І „першопрохідцем" був Київський військовий ліцей ім. І. Богуна. Цього року військовики брали участь згідно з наказом Міністра оборони України Анатолія Гриценка від 10 жовтня 2006 р. „Про проведення у Збройних Силах України конкурсу з української мови". З метою подальшого утвердження української мови у військовому середовищі, виховання шанобливого ставлення до культури і традицій українського народу, цього року за право називатися кращими знавцями української мови змагалися ліцеїсти,

курсанти, слухачі чотирнадцяти військових навчальних закладів: Київського військового ліцею ім. Івана Богуна, Львівського ордена Червоної Зірки інституту Сухопутних військ ім. гетьмана Петра Сагайдачного Національного університету „Львівська політехніка", Харківського ґвардійського ордена Червоної Зірки інституту танкових військ ім. Верховної Ради України, Харківського університету Повітряних сил ім. Івана Кожедуба, Військового інституту Київського національного університету ім. Т. Шевченка, Житомирського військового інституту радіоелектроніки ім. С. П. Корольова, Військового двох орденів Червоного Прапора інституту ракетних військ і артилерії ім. Богдана Хмельницького Сумського державного університету, Одеського ордена Леніна інституту Сухопутних військ, Військового інженерного інституту Подільського Державного аграрно-технологічного університету (м. Кам'янець-Подільський), Військового інституту телекомунікацій та інфоматизації Національного технічного університету України КПІ, Севастопольського військово-морського інституту імені П. С. Нахімова, Полтавського військового інституту зв'язку, Національної академії оборони України, Української військово-медичної академії.

Курсанти Полтавського військового інституту зв'язку та Севастопольського військово-морського інституту ім. П.С. Нахімова.

Міжнародний конкурс у двадцяти трьох країнах!

У 2006—2007 навчальному році Інститут інноваційних технологій і змісту освіти організував участь у Міжнародному конкурсі з української мови дітей українців, які проживають за кордоном. Методисти Інституту підготовили завдання для учасників конкурсу та розіслали їх через українські посольства. На розгляд журі надійшли роботи дітей (за квотою не більше 60 кращих робіт від країни) із 23 країн: Бельгії, Білорусі, Вірменії, Грузії, Еспанії, Казахстану, Молдови, Естонії, Португалії, Польщі, Фінляндії, Росії (Татарстан, Єкатеринбурґ, Томськ, Петропавловськ-Камчатський, Башкиртостан), Словакії, Чехії, Сербії, Туркменістану, Узбекистану, Румунії, Латвії, Словенії, Німеччини, США.

Майже всі учні українських шкіл за кордоном виконали запропоновані завдання. Творчі роботи дітей приваблюють щирістю, безпосередністю та високим патріотизмом.

ЗМІ

Микола РЯБЧУК

ЕСТОНСЬКА ДЕСОВЄТИЗАЦІЯ І МАЛОРОСІЙСЬКА ДУРІСТЬ

У столиці Естонії демонтовано пам'ятник радянському воїнові, т. зв. „Бронзовому солдатові"–„визволителю" Талліна, що викликало протестні заворушення російськомовних людей.

Дії естонської влади різко засудила Росія. Міністер закордонних справ Сергій Лавров попередив, що демонтаж монумента зіпсує відносини між Росією та Естонією.

Відлуння з України... *Харківський міський голова Михайло Добкін звернувся з листом до мера Талліна із пропозицією розглянути питання про перенесення у Харків „Бронзового солдата"–пам'ятника радянським воїнам, що звільняли Таллін під час Другої світової війни, а також останків радянських воїнів, похованих у Таллінi. Добкін наголосив, що в Харкові проживають ветерани війни, зокрема й ті, хто звільняв Таллін, тож він зобов'язується виділити для монумента гідне місце.*

Історія малоросійського зрадництва та підлабузництва налічує багато томів. Тож навряд чи недавнє звернення харківської мерії на чолі з паном Добкіним до естонської влади з проханням передати їм контроверсійний совєтський пам'ятник із центру Талліна для встановлення його десь у центрі власної вотчини стане справді яскравою сторінкою в цій епопеї. Панове блефують: вони чудово знають, що ніхто їм нічого не передасть, а самі вони, звісно, власним коштом туди не поїдуть і нічого за власні „бакси" до Харкова не повезуть. Нема дурних.

Тим більше, що ці добродії краще за нас із вами обізнані із розцінками на земельні ділянки у центрі власного міста–і саме тому, повірте, вони ще довго займатимуться „безкоштовним" виділенням цих ділянок шляхом голосування в сесійній залі, а не розпродажем їх на відкритих аукціонах, як це прийнято в цілому світі. Можна собі уявити, яка велетенська малоросійська жаба задушила б кожного з них, коли б естонці й справді привезли до Харкова всі свої більшовицькі пам'ятники й сказали: „Кушайте, браття-хохли. Віддавайте обіцяні сотки в центральних районах Харкова під нашу, точніше–вашу совєтсько-тоталітарну спадщину. А всі ваші родичі, друзі і бізнес-партнери, що вишикувались у чергу за обіцяною земелькою,–хай зачекають".

Ідеологія, ідеали, символи та інший подібний „мотлох" ніколи по-справжньому не цікавили ту совкову „еліту", котра вже шістнадцять років править не лише Харковом, а й цілою Україною. Пана Добкіна якось не надто непокоїло недавнє знесення подібних пам'ятників у підмосковних Хімках чи у Ставрополі, ані тим більше не пропонував він забрати до Харкова пам'ятник Шевченкові, усунений нещодавно з центру Ужгорода. Бо жодного політичного капіталу ці жести й протести йому і його камарильї не обіцяли. Натомість звернення до естонського уряду – це продуманий PR-хід, головна мета якого, зрозуміло, не домовитися з естонцями (вони, скоріш за все, й не читатимуть харківської блазенади), і навіть не заробити зайве очко в Кремлі, лизнувши пантофлю тамтешньому господареві (хоча прогнутися перед хазяїном для кожного малороса–святе діло).

Провокаційне звернення розраховане насамперед на власного виборця, а точніше–на ту його переважно совкову частину, котра й досі вважає, що ніякого договору про вічну дружбу і співробітництво між Сталіном і Гітлером не було, що Естонія, Латвія, Литва, Західна Україна, Молдова „добровільно" приєдналися до Совєтського Союзу (от тільки з „добровільним" приєднанням Фінляндії не склалося?), і що народи Східної Европи повинні бачити в Совєтській Армії виключно шляхетних воїнів-визволителів і нічого не пам'ятати ані про тисячі вбивць, мародерів та ґвалтівників у червоноармійських мундирах, ані про совєтських „ґестапівців"-енкаведистів та „есесманів"-смершівців і політруків.

Саме в такому дусі зомбує гомо совєтікуса–і нашого, і російського–московське телебачення. І, що найгірше, саме в такому дусі офіційно висловлюється путінське керівництво, відмовляючись визнати давно унаочнені історичні факти і вибачитися перед східноевропейцями за окупацію і встановлення там комуністичних тоталітарних режимів, за політичний терор, чистки і депортації. Питання про визволення Східної Европи совєтською армією від нацистської окупації набуває таким чином політичної двозначності, оскільки неминуче пов'язується з питанням про окупацію російсько-комуністичну. Не відмежувавшись від сталінізму та його злочинів і не засудивши передвоєнної та повоєнної політики Совєтського Союзу у Східній Европі, Росія лишатиметься заручницею цинічних діянь своїх попередників, об'єктом упередженого, настороженого, неприхильного ставлення до себе з боку східноевропейців–попри безперечно важливу (в кінцевому підсумку) роль, яку відіграла в перемозі над нацизмом.

На відміну від Єльцина, котрий намагався порозумітися і з поляками, і з прибалтами, адміністрація Путіна фактично сама провокує сусідів на вирівнювання історичних рахунків, у якому совєтські пам'ятники та символи стають закономірним об'єктом національних ресентиментів. Хоч, на диво, тій же адміністрації таки вистачило глузду вибачитися торік перед угорцями за інтервенцію 1956 року–і тим самим істотно ослабити угорські ресентименти та зменшити визвольно-окупаційну двозначність своїх пам'ятників.

В Україні воєнні пам'ятники часто теж не позбавлені цієї двозначності, і тому, замість пхатися до естонських внутрішніх справ зі своїми п'ятьма копійками, нам не завадило б розібратися спершу із власною тоталітарною спадщиною, з окупаційними пам'ятниками та символами. Я, в кожнім разі, був би зовсім не проти, коли б харківська мерія на чолі з паном Добкіним вирішила забрати совєтські пам'ятники спершу не з Талліна, а з Києва,–почавши, скажімо, від монструозного Леніна у метро Театральна і не менш кічуватого при Бесарабці, а тоді підгребти й усіх інших комуністичних вампірів, котрі понищили в Україні куди більше людей, ніж усі інші загарбники–від Чінґісхана до Гітлера–разом узяті.

Втім, навряд чи на малоросійських депутатів можуть подіяти які-небудь цифри–окрім тих, звісно, що на грошових знаках. Саме тому ми й живемо в країні, котра дедалі більш відрізняється від Естонії–і за рівнем життя, і за рівнем корупції, і за міцністю хребта та здатністю–або нездатністю–не прогинатися ні перед ким, хоч би й перед могутнім та безцеремонним сусідом в енкаведистському ґаліфе.

ПОДВІЙНИЙ СТАНДАРТ

Тихе знесення пам'ятників визволителям та реабілітація фашистів під антиестонський ґвалт.

Поки російська громадськість обурювалася подіями у Прибалтиці, а глава МЗСу РФ Сергій Лаврів називав історію зі знесенням пам'ятника воїну-визволителю в Талліні невиправданим блюзнірством, у підмосковних Химках відбулася аналогічна подія. Але на неї майже не звернули уваги. Химкинська влада вирішила знести (і знесли) монумент льотчикам — Героям Радянського Союзу, які загинули під час оборони Москви.

За словами очевидців, усе відбулося рано вранці: до пам'ятника підігнали робітників і техніку та швидко розкопали поховання. Після цього останки відвезли в один з моргів, а в переддень Дня перемоги їх передбачається перепоховати на Химкинському цвинтарі.

Влада Химок розцінила як наклеп слова журналістів, які написали, що могили розкопали таємно. Рішення про перенесення поховання загиблих було прийняте постановою глави міського округу Химки від 08.11.2006 № 1667, і викликано воно було, по-перше, реконструкцією Ленінградського шосе, а по-друге, постійним опоганенням поховання „жінками легкої поведінки відходами своєї життєдіяльности". Це цитата з офіційної заяви адміністрації Химок.

Тим часом, у сучасній Росії під галас про неприпустимість встановлення справедливости щодо воїнів УПА відбувається активна реабілітація гітлерівських посібників. Так, на території московського Храму Всіх Святих ще в 1994 р. ініціятивною групою „по благословению Священноначалия Русской Православной Церкви Московского Патриархата", за сприяння групи німецьких ветеранів Другої світової був встановлений пам'ятний знак „Воїнам Російського загальновійськового союзу, Російського корпусу, Козачого стану, козакам 15-го кавалерійського корпусу, що впали за віру та Вітчизну".

Перераховані на пам'ятнику особи сумно відомі тим, що в роки Великої Вітчизняної війни активно співробітничали з гітлерівською Німеччиною. Згаданий на пам'ятнику „15-й кавалерійський корпус" був з'єднанням військ СС, і повна його назва: „15-й кавалерійський корпус військ СС".

Також на пам'ятнику згадано командира зазначеного кавалерійського корпусу, який до того командував багатьма „східними частинами" у складі військ СС, Ґельмута фон Паннвіца. Ініціятори встановлення пам'ятника не вказали його звання, тим часом—воно добре відоме: СС-ґруппенфюрер. Кадровий офіцер вермахту Ґельмут фон Паннвіц 22 червня 1941 року командував розвідувальним батальйоном німецької 45-ї дивізії, що штурмувала місто Брест, а потім звірствувала в Білорусії. За особистим наказом свого шефа, райхсфюрера СС Гіммлера, почав формувати кавалерійський корпус СС з російських еміґрантів і радянських військовополонених, що перейшли на сторону фашистів. Згодом, командуючи „східними частинами", фон Паннвіц зробив безліч злочинів у каральних операціях проти італійських, радянських партизанів та сербів. Після війни був переданий британським командуванням радянській стороні та за вироком Військової колеґії Верховного суду СРСР був у 1947 р. повішений за військові злочини, разом зі згаданими на „обеліску" бойовими соратниками—зрадниками Красновим, Шкуро, Султан-Ґіреєм та іншими.

Численні звернення російської інтеліґенції про демонтаж цього „пам'ятника" успіхом не увінчалися.

За матеріялами Служби інформацій Point.ru

подав Атанас Кобрин

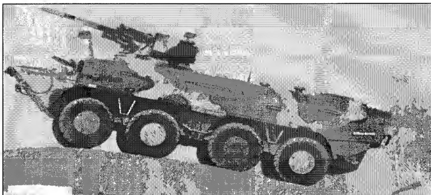
Андрій ФЕЩЕНКО

УКРАЇНСЬКА ЗБРОЯ ЗАВОЙОВУЄ БЛИЗЬКИЙ СХІД

У 2006 році Україна експортувала озброєння, військову техніку та товари подвійного призначення до 90 країн світу. У 2005 р. спецекспортери поставляли свою продукцію у 86 держав. При цьому незмінним для українських „оборонників" лишається Близький Схід. Саме тому стільки уваги приділили нашій делеґації зброярів на Міжнародному збройовому салоні IDEX (International Defense Exhibition), який в лютому традиційно пройшов у Об'єднаних Арабських Еміратах.

Оборонно-промислове ядро України представляли відомі на світовому ринку експортерів виробники високоточних засобів ураження ДККБ „Луч", бронетехніки, радіолокації ХК, гідроприладів і багато іншого. Усього було представлено більше трьох десятків українських науково-промислових структур.

Ключовими розробками на IDEX–2007 стали новинки: бронетранспортер БТР-3Є1 та високоточні засоби ураження Українським бронетранспортером, оснащеним новим бойовим модулем „Штурм" (вага 13 т), завдяки якому його вже охрестили „вогненним вихором на колесах", захоплювалися не лише шейхи, а й вибагливі військові фахівці. Сумарна вогнева потужність БТР-3Є1 порівнюється з параметрами бойової машини піхоти.

Серед нових розробок високоточних засобів ураження—дві новинки від київського ДККБ „Луч". Обидві вони стосуються високоточних засобів ураження повітряного базування і позиціонуються як протитанкові „вертолітні" ракети. Кожна має свою родзинку. Одна з них призначена для ураження танків та інших захищених цілей на дальності до 7,5 км. При цьому ракета має здатність уражати техніку, захи-

щену активною бронею, за рахунок тандемної боєголовки. У другій ракеті, яка має назву „ALTA" вперше застосовано дворежимну систему наведення, що дає можливість підвищити дальність і надійність ураження цілі. Зокрема, оптичний канал забезпечує супровід цілі до трьох кілометрів, а потім, після захоплення її активною головкою ракети, ураження на дальності близько десяти кілометрів.

Військовики з країн Азії та Близького Сходу не оминули увагою і „сиґнальну" ракету, розроблену фахівцями ДККБ „Луч" у взаємодії з іншими науковими структурами. Подібної системи поки що немає на озброєнні в жодній країні світу. Зонд з телекамерою запускається на висоту 200 м за допомогою звичайної ракетниці. Спускаючись на парашуті, камера знімає і передає цифрове зображення на малогабаритний приймальний пристрій, прикріплений на руці військовослужбовця так, щоб він не заважав виконувати інші завдання. „Картинка"зберігається в пам'яті приймального пристрою і може бути відтворена чи передана іншим споживачам у тому ж цифровому форматі.

Значний інтерес закордонних експертів викликав постановник перешкод для придушення приймачів сиґналів систем GPS і ГЛОНАСС „Анклав". А ось АНТК імені Антонова поставив собі за мету налагодити співробітництво з промисловими підприємствами в Об'єднаних Арабських Еміратах. Представники авіяпрому продемонстрували цікаві проєкти, у тому числі транспортний та VIP–варіянти реґіонального реактивного літака Ан–148, військово-транспортний Ан-70, різні модифікації сімейства Ан–74. Крім того, була презентована програма модернізації та відновлення серійного виробництва важкого транспортного літака Ан-124-100 „Руслан" і морського патрульного варіянта реґіонального турбоґвинтового Ан–140.

На ринку експортерів зброї з'явилися й нові учасники—приватні структури, які створюють і впроваджують у виробництво перспективні технології військового і подвійного призначення. Український Інститут високих технологій запропонував військовим експертам систему порятунку поранених, принцип дії якої заснований на тому, щоб забезпечити кожного бійця кількома датчиками, які в разі поранення на полі бою не тільки дають військовим медикам повну інформацію про стан пораненого та характер поранення, а й здійснюють автоматичну ін'єкцію проти больового шоку. Система вже отримала високу оцінку в структурах НАТО, а її випробування підтвердили підвищення рівня виживання особового складу на рівні 40 відсотків–за рахунок активного впливу на пораненого в першу годину після поранення, яка є найкритичнішою для здоров'я.

Ґолдинґова компанія „АвтоКрАЗ" підписала кілька контрактів на постачання автомобілів „КрАЗ" до країн Африки та Близького Сходу. Фахівці з Кременчука спільно з канадськими партнерами пре-

ставили бронеавтомобіль КрАЗ-6322 „Raptor", який у демонстраційному подоланні перешкод виявився єдиним з експонованих на виставці тривісних автомобілів, що зміг подолати „вертикальну стінку".

Технічні ідеї українського ОПК, як і раніше, є досить привабливими для потенційних покупців. Зважаючи на те, що за останні роки інтерес до зброї у світі помітно зріс, головне завдання для національного спецекспортера—залишитися серед держав, здатних забезпечити майбутнє сучасних армій. Поки що це вдається.

Наступна виставка озброєнь відкриється, за традицією, через два роки. Вважається, що головними героями IDEX-2009 будуть безпілотні системи ведення вогню і роботи.

(„Військо України")

Артем ГАЛИЦЬКИЙ

ПРОТЯГОМ РОКУ В УКРАЇНІ ПРОВЕДУТЬ П'ЯТЬ БАГАТОНАЦІОНАЛЬНИХ ВІЙСЬКОВИХ НАВЧАНЬ

Цьогоріч на території України плянують провести п'ять навчань, у яких візьмуть участь іноземні війська. Відповідний указ про це вже підписав Віктор Ющенко. А остаточне рішення про допуск іноземних підрозділів на територію нашої країни ухвалюватиме український парлямент.

Справді, цього року на території України плянують провести п'ять багатонаціональних військових навчань. Їхня загальна тематика– „Миротворчі й антитерористичні дії". Окрім того, поза межами України підрозділи та військовослужбовці ЗС України мають намір узяти участь у дев'яти багатонаціональних і двосторонніх навчаннях.

Першим відбудеться двостороннє навчання чергових сил із протиповітряної оборони Збройних сил України та Росії. У ньому візьмуть участь приблизно 300 вояків. Також з українського боку залучать по два літаки Су-27 та Ан-26.

Далі на Яворівському полігоні проводитимуть двостороннє українсько-бельгійське тактичне навчання. Одразу після цього на тому ж таки Яворівському та Житомирському полігонах відбудеться командно-штабне навчання „Репід Трайдент-2007", у якому, крім українців, візьмуть участь країни–члени і партнери НАТО. Ще у вересні заплянували спільне тактичне навчання в Запоріжжі Повітряних сил Збройних сил України та повітряних сил США „Комбайнд Еффорт-2007". Зокрема, відпрацьовуватимуть транспортні перевезення, польоти на малих висотах і десантування особового складу. Закінчуватимуть цьогорічну навчальну програму традиційні навчання військово-морських сил „Сі Бриз-2007", які охоплять полігони України, Болгарії, Румунії та Грузії.

ДО ЮВІЛЕЮ ПИСЬМЕННИКА, ПЕРЕКЛАДАЧА ІВАНА ТРУША

17 листопада 2006, напередодні 85-річчя з дня народження Аркадія Щербаня (таке справжнє ім'я та прізвище Івана Труша), у Науковій бібліотеці ЧНУ відбулася творча зустріч з літератором, перекладачем, активним пропаґандистом українського слова.

На зустрічі були присутні поети, твори яких він перекладав на італійську мову (М. Лазарук, О. Лупул, І. Фостій, О. Черватюк), а також його товариш, який поклав вірші пана Труша на музику (К. Смаль) та активний видавець його творів, головний редактор муніципального видавництва „Місто"–поетеса К. Міщенко, студенти, викладачі, школярі, працівники бібліотеки ЧНУ.

Присутні дізналися, що Іван Труш не тільки літератор, перекладач, поліглот, але й патріот України. Адже у наші дні, коли багато наших земляків перебувають на вимушених заробітках, зокрема в Італії, завдячуючи панові Трушеві, зарубіжний читач побачив українців з іншого боку–як представників нації, яка дала світові прекрасні твори майстрів слова–Т. Шевченка, Ю. Федьковича, І. Франка, С. Воробкевича, С. Руданського, Л. Костенко, Б. Лепкого, О. Теліги, Д. Павличка, В. Івасюка, Б. Мельничука, В. Михайловського, В. Китайгородської, Т. Севернюк та багато ін.

Книжкова виставка „Творчість, що не знає кордонів", продемонстрована на зустрічі, дала інформацію про збірники пана Труша, які видавалися за кордоном і в Україні. Зокрема була представлена антологія української поезії „Голоси України" у перекладі Івана Труша, видана 1991 року в місті Ареццо (Італія). Тут біля кожного вірша подано екслібриси з колекції видавця.

Тетяна МУРАШЕВИЧ
завідувач науково-методичного відділу НБЧНУ
(„Університетський вісник", м. Чернівці)

УКРАЇНСЬКА ПОЕЗІЯ ІТАЛІЙСЬКОЮ

„Літературна Україна" вже не раз повідомляла про публікації нових перекладів літератора із Кіцмані Івана Труша творів українських поетів італійською мовою у міланському журналі „Artecultura" та ін. альманахах і збірниках. А нещодавно надійшла звістка про вихід у світ поетичного альманаху „Giorni nostri" (Наші дні), де вміщено переклади творів Павла Чубинського „Ще не вмерла Україна", Івана Франка „Не пора, не пора, не пора", Івана Драча „Етюд про хліб", а також окремі вірші В. Барни, Л. Гаврилюка, В. Кравчука, Л. Ржегак. Італійські читачі одержали змогу познайомитися із творами українських поетів, завдячуючи видавцеві і редактору Джузеппе Мартуччі, який упродовж десятиліття публікує переклади Івана Труша, чим сприяє популяризації української літератури в Італії. ***О. НАКОНЕЧНИЙ***

ПОВІСТЬ ПРО ГЕТЬМАНА ВИГОВСЬКОГО

У роки незалежності вийшли у світ нові історичні твори українських письменників про гетьмана України Івана Виговського–це роман Юрія Мушкетика „На брата брат" і повість Олеся Лупія „Гетьманська булава". А нещодавно в італійському журналі „Панорама"(за червень 2003 р.) була опублікована рецензія Анемоне Ліберуті про повість Ванди Виговської „Шлях татарів".

Цей твір цікавий для нас і тим, що її автор є нащадком видатного гетьмана. Ванда Виговська народилася 1906 року в Кракові, але дитинство її проминуло у родині великих землевласників над берегами Бугу та Дністра у місцевості Яланець, де вона ще дівчинкою збирала квіти на благословенній українській землі. Подальше її життя затьмарила Перша світова війна, революція, жорстоке переслідування ЧК, російсько-польська війна. Згодом, закінчивши філософські студії, вона досліджувала стосунки Польщі та Ватикану, зібрала великий документальний матеріял про свого великого предка. Там, у Римі, напередодні Другої світової війни запізналась з італійцем Еджісто де Андреїсом, з яким одружилася і разом з ним брала участь у боротьбі проти нацистів.

Провідною темою її повісті є пошуки гетьманом Виговським виходу з складної ситуації, в якій опинилася Україна після смерті Богдана Хмельницького. Для нього не було таємницею, що найбільша загроза для України йде з Півночі, тому й постійно шукав союзників то серед поляків, то серед кримських татар, за допомогою яких нарешті зумів розгромити велике московське військо під Конотопом влітку 1659 р. Тому й не дивно, що радянська історіографія представляла Івана Виговського тільки як „зрадника" та „ворога українського народу".

Хочеться висловити і таку думку. Було б добре, якби книга Ванди Виговської „Шлях татарів" була видана в Україні, вона стала б у пригоді для тих, хто вивчає історію рідного краю, студентам, учням та вчителям, широкій громадськості. ***Іван ТРУШ***

Світлана КОРОНЕНКО

КОЛИ МУЗА НЕ ЛІНИВА

Штрихи до портрета багатогранного Романа КОЛІСНИКА

Роман Колісник–постать у літературі й журналістиці леґендарна й творчо багатолика. Він пише майже все: оповідання і повісті, дослідження і критичні статті, фейлетони і гуморески, політичні коментарі, огляди й репортажі. А ще він–головний редактор часопису „Вісті комбатанта", що виходить у Торонто. Автор літературного портрета Р. Колісника Михайло Слабошпицький писав, що найактивніші в українській пресі Канади автори Ро-Ко, Іван Кооперативний, Денис Депутат, Волтер Кеп не тільки пишуть на теми, які любить Р. Колісник, а й вдаються до його улюблених, „фірмових" літературних прийомів. Це можна кваліфікувати так: Колісник–беззаперечний лідер та авторитет „веселого цеху", а вони–його сумлінні послідовники. Історики письменства в такому разі твердять: це–ознака літературної школи, де „вчителює" Роман Колісник, а учнів має здібних, які в усьому оглядаються на маестро. Спокусливо зрозумілий і переконливий літературознавчий сюжет...

Але весь секрет у тому, що і Ро-Ко, і Волтер Кеп, і Денис Депутат, й Іван Кооперативний–усе це він, сам-один, Роман Колісник із його численними псевдонімами. Сам собі він створив компанію веселих літературних дійових осіб. Змістифікував тобто. А читачі й не здогадуються, що автори, означені названими попереду іменами,–фікція. І вже навіть цей факт свідчить, що Роман Колісник–творчий індивід, винятково вигадливий та винахідливий. Що він уміє органічно існувати не тільки в кількох жанрово-стильових іпостасях, а й у кількох авторських образах.

Р. Колісник прийшов у літературу трохи запізно. Причина тому–обставини його життя, на яке дуже вплинула непроста епоха, в якій умістилися і Друга світова війна, й Українська дивізія „Галичина", куди він пішов добровольцем, і еміґрація, і поневіряння в пошуках прихистку та політичного притулку.

Ще перебуваючи в Німеччині дописував до газет, але не заносився в літературних амбіціях аж так високо, щоб уявити себе письменником. Далі була Австралія, про яку він аж через півстоліття цікаво й дотепно

оповів у своїй книжці „Довкола світу" („Ярославів Вал", 2006); згодом Канада. Й аж тут колишній дивізійник, опинившися в колі колеґ-ветеранів, активно взявся до журналістики, а заодно й до гумору та сатири. Водночас писав повісті про пережите в роки війни. Тут на допомогу йому прийшов трохи старший віком, а головне–літературно досвідченіший Віталій Бендер, також колишній дивізійник, який уже був автором кількох літературних творів. Роман Колісник з глибокою вдячністю згадує його і сьогодні, вважаючи, що саме В. Бендер має важливу роль у його літературній біографії.

Ця повість виходила друком в Канаді і в Україні. Її високо оцінили Роман Федорів, Михайло Слабошпицький і Петро Сорока. „Останній постріл"–про війну саме як війну. Зі смертями, страхом, насиллям, з усіма можливими трагічними несподіванками. Твір Р. Колісника порівнювали з романом Ремарка „На Західному фронті без змін" та з повістю Осипа Турянського „Поза межами болю". „Останній постріл" вирізняється таким же глибоким психологізмом в історії людини на війні. Людини перед лицем смерті.

Звичайно, це–глибоко автобіографічний для Р. Колісника твір, хоч його головний герой може далеко не в усьому повторювати авторову життєву долю. Тут є елементи іншого автобіографізму–духовного. Адже саме своєму героєві письменник передовіряє власні думки і настрої, власні оцінки того, що довкола нього відбувається. Автор не робить свого героя таким же мудрим і життєво досвідченим, яким є він сам уже наприкінці XX століття–в час написання повісті. Ґерой, як і всі інші персонажі-дивізійники, несе в собі прекрасну наївність та ідеалізм молодості, яка ще багато чого не знає і живе здебільшого за порадами серця.

„Останній постріл" має динамічний, як у балади, сюжет. Написано твір надзвичайно економно. Лаконічність–одна з найпомітніших прикмет стильової манери Р. Колісника. Здається, жодного зайвого слова, жодної неістотної подробиці, і ніяких авторських відступів „на тему", що їх у нас так полюбляють, прагнучи все до ширця читачеві „розжувати". Колісник читача поважає і довіряє йому–він упевнений, що читач усе належно й сам зрозуміє, самотужки, без авторових підказок і повчань зробить належні висновки. Це більше властиве західній прозі–у нас же, в Україні, письменники, особливо ж виховані на соціялістичному реалізмі, пишуть надзвичайно багатослівно, а подеколи й дидактично. Здавалося б, читачеві вже давно все зрозуміло, а письменник знову й знову пояснює йому очевидні речі.

Роман Федорів звернув увагу на те, скільки прекрасних ілюзій мали юнаки, що зголосилися до Української дивізії–це справді ненав'язливо зобразив автор („...йому та його гімназійним друзям сняться романтичні мазепинки й синьо-жовті прапори; він та його друзі, викохані й випле-

кані вчителями, які в минулому були усусусами, старшинами Української Галицької Армії, мріють повторити історію і покласти початок Українській Армії";–ось те, що вело юних ідеалістів до німецького війська, де творилася українська військова формація).

Але всім їм судилося пережити важке розчарування–німцям були зловорожі високі українські надії. Німецькому командуванню потрібне було гарматне м'ясо. Герої Колісника поволі це усвідомлюють. Але вони також знають, що може настати та мить, коли вони–зі своєю зброєю і своїм бойовим вишколом–можуть стати вкрай потрібними Україні. Ця віра їх і тримає у війську, дає їм сили терпіти зневагу німецьких офіцерів і забувати про те, що молодість, не зважаючи на війну, смерті й страх, вимагає свого (цей мотив також особливо виразний у повісті).

Його гуморески та фейлетони (а їх сотні публікувалося в періодиці) зібрані в книжках „Від Адама до Леоніда II" та „Найкращі хлопці з нашої дивізії".

Це справді особливий гумор. М. Слабошпицький назвав його меланхолійним. Гумор, за словами критика, який нагадує саму вдачу Романа Колісника. Він, мовляв, не реготун і не веселун у товаристві, він скоріше–мовчун. Хіба лише зрідка обізветься іронічним словом.

Читаючи твори бачиш, що Колісник володіє всім арсеналом засобів гумору і сатири. Він охоче вдається до комічних ситуацій, його сюжети інколи навіть несуть елементи абсурду, і це надає нових сатиричних вимірів явищам, про які пише автор. Вміло користується він для створення сміхових ефектів і відповідними лексичними засобами. Органічно присутній у його сатирі і сарказм, інвектива, фантастичне перебільшення. Не випадково ж хтось із критиків назвав його сатириком-оркестром, тобто майстром гри на різних жанрових і стильових „інструментах".

Роман Колісник був активним членом Об'єднання українських письменників „Слово", що тільки недавно перестало існувати в діяспорі. Ось уже дорогого півторадесятиріччя він–член Національної Спілки письменників України. Незмінний член Управи Братства ветеранів Української дивізії „Галичина". Як і двадцять чи тридцять років тому, зі сторінок українських газет у Канаді та США не сходять його гуморески та фейлетони. Він–на диво постійний і послідовний чоловік.

І даремно він в інтерв'ю на сторінках „ЛУ" якось нарікав: „Моя муза лінива..."

Ні, шановний пане Романе, Ваша муза не лінива. Може Ви справді працюєте повільно. Але Ви працюєте постійно й наполегливо. І в результаті за Вами такий великий обсяг зробленого. А ще ж–якість.

Бо Колісник–це таки Колісник. Це–рівень.

(„Літературна Україна")

ЖИТТЄВИЙ ШЛЯХ СВ.П. ІГОРЯ ЧМОЛИ (1924–1997)

Дня 8 вересня 1997 року, з волі Всевишнього о 9 годині ранку в лікарні міста Бофало, Нью-Йорк, відійшов у вічність старшина 1-ої Дивізії Української Національної Армії Ігор Чмола.

Народився він 4 листопада 1924 року в Яворові. Батько його Іван (замордований більшовиками в 1941 році)–один із засновників організації української молоді „Пласт" та співтворець Збройних Сил України 1918-1920 років, а мати Параскева з Мокроусів–нащадок козацького роду.

Початкову освіту розпочав в Яворові, а продовжував її в Дрогобичі, куди в 1931 році переселилася родина. Середню освіту здобув в українській гімназії ім. І. Франка, теж у Дрогобичі, завершивши її матурою в 1942 році. В той час був діяльний в юнацтві Організації Українських Націоналістів. Після закінчення гімназії відбуває примусову службу в створеній нацистськими окупантами Будівельній Службі (Baudienst), якій вони дали підступну назву Українська Служба Батьківщині (Ukrainischer Heimatdienst). Із проголошенням творення Дивізії „Галичина" Ігор стає її ентузіястом і 18 липня 1943 року, як доброволець, першим транспортом виїжджає на вишкіл. Рекрутське навчання відбуває в таборі Ґайделяґер (в Пусткові біля Дембіци, Польща), підстаршинське–в Радольфцелі над Боденським озером, а старшинську школу в Позен-Трескав, яку кінчає в ранзі хорунжого. Після вишколу призначають Ігоря до Запасного полку, в якому служить до кінця Другої світової війни у травні 1945 року.

По припиненню воєнних дій і капітуляції Німеччини Ігор перебуває деякий час в Інсбруці (Австрія-Тироль), вступає до чоловічого хору „Ватра" (з осідком у Ляндеку) під диригуванням маестра Євгена Садовського. Після переїзду до американської зони Німеччини в 1947 році він вступає до університету в Ерлянґені, де студіює журналістику.

З початком 1950-х років починається масовий виїзд українських переміщених осіб з Німеччини. В березні 1950 року Ігор виїжджає зі своєю матір'ю до Сполучених Штатів Америки, де вони оселяються в місті Бофало, що на півночі штату Нью-Йорк. 14 жовтня цього ж року він одружується з Ольгою Ферецевич. 1951 року родина збільшується, бо приходить на світ син Богдан, а в 1955 році донька Олена.

Незважаючи на те, що на хліб насущний Ігореві приходиться за-

робляти тяжкою фізичною працею, він всеціло включається в суспільно-громадське життя. Коли відкривається Школа українознавства в Бофало, він стає її довголітнім учителем, а згодом і директором. У 1957 році займає пост голови місцевого Осередку Спілки Української Молоді Америки (СУМА) ім. Лесі Українки. Крім того, багато праці присвячує бофалівській українській католицькій парафії св. о. Миколая. Незважаючи на зміни отців настоятелів, Ігор завжди знаходив з ними спільну мову.

Із заснуванням в Бофало Станиці Братства колишніх вояків 1-ої Дивізії Української Національної Армії стає її головою, щорічно проводить збірки пожертв на воєнних інвалідів та на охорону могил загиблих українських воїнів, розповсюджує „Вісті комбатанта" та всі інші видання Братства. В роках 1961-1963 був секретарем Крайової Управи Братства в США, а від 1963 до 1965 року очолював її. Коли при місцевій Станиці був організований хор „Бурлаки", Ігор став його членом і одночасно секретарем управи хору. Його обов'язком було також забезпечення хористів нотами, що їх він власноручно переписував упродовж сімнадцятирічного існування цього співацького колективу.

Ігор Чмола також не залишав поза увагою народно-забезпечувальних організацій. В роках 1987-1990 бачимо його на посту члена Головної ради Братського Союзу і як секретаря 64-го Відділу цього товариства в Бофало. Секретарем був він теж і в місцевому Клюбі емеритів. Протягом довгих-довгих років тисячі людей мали можливість слухати його голос на хвилях етеру, оскільки Ігор був диктором радіопередачі Василя Шарвана. Свої журналістські здібності Ігор виявив, редаґуючи впродовж десятьох років журнал Всесвітнього Об'єднання Ґуцулів–„Ґуцульщина". Маючи дар непересічного промовця, виступав часто не лише в Бофало, але на запрошення і по інших містах Америки і Канади з нагоди відзначення українських національних свят.

Крім тих усіх обов'язків Ігор знаходив час на вишивання, залишивши по собі прецінну колекцію зразків української вишивки, з виставками якої їздив по більших скупченнях української громади Америки і Канади.

Двічі в 1992 і 1995 роках Ігор відвідував Україну, для якої працював все своє життя. Із першої поїздки залишив цікавий репортаж п. н. „Землею Українською". Тут варто згадати, що Ігор був пристрасним любителем природи. Протягом багатьох років родина Ігоря, разом з родиною найближчих її приятелів, проводили літні відпустки, таборуючи під шатрами в різних національних парках США. Так вони побували в усіх штатах Америки, за винятком Ґаваїв і Аляски. Репортаж Ігоря з однієї такої місячної подорожі друкувався в підвалі щоденника „Свобода" осінню 1966 року.

За два дні до смерти відвідали Ігоря його внуки Андрій, Микола і

Наталка, тішилися що дідо приходить до здоров'я та запрошували його приїхати до них, до Пітсбурґу. На шпитальному ліжку, за кілька годин перед смертю, робив коректу набору 49-го числа журналу „Гуцульщина".

Похоронні відправи відбулися 9, 10 і 11 вересня 1997 р. Похоронено його на місцевому кладовищі св. Матвія, поруч могили матері. Бофалівська громада та позамісцеві родина і приятелі своєю численною участю в похоронних відправах віддали шану світлої пам'яті Ігореві.

П. КАРМАНСЬКИЙ

...Засну, як легіт в сірій скибі,
Розвіюсь мов рідка імла,
Візьму з собою злидні і болі,
Оставлю Вам самі діла.

І в хвилях скорби, в хвилях горя
Тяжких для Вас осінніх днях
Вони засяють наче зорі
І прояснять Вам темний шлях...

ВІДНОВЛЕННЯ Й РОЗБУДОВА МЕМОРІЯЛЬНОГО КОМПЛЕКСУ В СЕЛІ ДЕНИСІВ

Богдан Чамбул, довголітній член Управи Станиці Братства дивізійників у Торонті, втримує постійний зв'язок з Україною, особливо з своїм родинним селом. Завдяки йому його приятель з Тернополя, журналіст Нестор Чорній, пише статті про дивізійників та Дивізію в місцевій пресі. І спогади Б. Чамбула, які ми передрукували в журналі „Вісті комбатанта" ч. 3, 2003 і ч. 1, 2004.

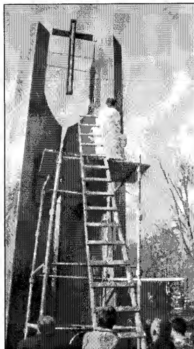
Богдан Чамбул, учасник боїв під Бродами, відбув американський полон в Німеччині й еміґрував у 1949 р. до Канади, де в 1951 одружився з лемкинею Олею Ребінчак. Їхні два сини–Борис і Любомир–стали визначними спортсменами в метанні диска, списа та штовханні ядра. Брали участь у збірній Канади в Олімпіаді у Монтреалі. Три дні у передолімпійських змаганнях Борис метнув диском на 65,40 м, що став офіційним рекордом Канади й Коммонвелту на протязі 15 років. Вони також виступали у „Особливій Олімпіаді" поневолених Москвою народів, на якій здобули золоті медалі для України.

Сьогодні вони доктори-хіропрактики.

Редакція

Я Богдан Чамбул, воїн 1-ої Української Дивізії УНА, учасник боїв під Бродами, ніяк не міг забути своїх побратимів-дивізійників рідного села Денисова, які віддали своє життя в боротьбі з московським окупантом. А було їх 16 молодих–відданих на посвяту рідній Батьківщині. Багато із них спочивають в незнаних могилах на брідських полях. А котрим пощастило вийти з брідського пекла, опинилися в лавах УПА, і всі вони погинули в бою з московським окупантом.

Будучи весною 1991 і 1993 роках в Україні, я познайомився з моїм сусідом Богданом Саваком, який є директором Денисівського Краєзнавчого Музею, в якому за моїх старань є куток „Дивізійника", закуплені мною дивізійні книжки, мої особисті дивізійні відзнаки з грамотами, всі числа „Вістей комбатанта". Одним словом, стараюся збагатити музей.

Гранітні таблиці з іменами загиблих у другій світовій війні, с. Денисів, 2006 р.

Посвячення пам'ятника о. Омеляном Кобелем, 8 листопада 2006 р.

З малого числа моїх тутешніх односельців зібрав фінанси на монумент. Односельчанка п. Оля Дусановська, будучи в минулому році вріднім Денисові, передала гроші Б. Саваку. Як результат, забутий занедбаний меморіял сьогодні реконструйовано, на гранітних плитах викарбувано 16 імен дивізійників, 39 імен тих, які загинули в радянській армії в 1941-1945 роках. 5 травня 1945 року під Берліном загинув мій рідний брат Мирослав, якого, як тільки совєти вступили в село,

забрали до штафбатальйону. Загинули в сибірській неволі 23 особи. Розстріляні без суду і слідства 9 осіб, 5 осіб–у лавах УПА.

Село Денисів тягнеться праворуч ріки Стрипи. В другій світовій війні над Стрипою стояв фронт чотири місяці. По західній стороні Стрипи окопалися німці, а по східній стороні, в Купченьцях, –радянські війська. Обидва села були зовсім знищені. Німці багато людей, можна сказати насильно, під конвоєм, з фірами, коровами забрали до Бережан, все майно сконфіскували, а людей з клунками запроторили до товарових вагонів і вивезли до Баварії на ферми до праці. Так були вивезені мої батьки. З села було вивакуйовано коло 200 родин. Родини дивізійників були скоріше евакуйовані в околиці Сколя.

Перекази, архівні матеріяли твердять, що в давнину Денисів і Купчинці, яких розділяє ріка Стрипа, мали спільну назву–містечко Бродилів. Під час татарських нападів більша східна частина була знищена і пограбована. Західна частина ріки залишалась уцілілою, через трясовиння неможливо було пройти. Під час одного з таких нападів містечко Бродилів повністю було зруйноване.

Згодом з попелу і руїн постали два села: Купченці–від слова купці-ченці, та Денисів–від Дениса, першого поселенця. З часів Хмельницького над Стрипою відбувалися бої козаків з польською шляхтою і по обидвох сторонах були великі втрати. За селом красується „Козацька могила", „Липа Богдана Хмельницького", якій виповнилося 480 років, під якою гетьман відпочивав.

Липа Богдана Хмельницького в с. Денисів

„Козацький Клин", „Контровисько", „Козацькі Вали", „Лапаївка", де нападники ловили місцевих людей–це назви, які затрималися досьогодні.

В першу і другу світові війни обидва села були зовсім знищені й пограбовані окупантами.

Богдан ЧАМБУЛ

Теодор БАРАБАШ
Еспанія

МОЯ ПОДЯКА

21 грудня 2006 року заступник міністра ЗСУ Володимир Дмитрович Хандогій в Українському Посольстві вручив мені як почесному голові „Української Громади в Еспанії" орден „За заслуги III ступеня". Цей акт був повторений 28 грудня в клюбі „Гран Пеня". В обох актах я зложив подяку визначним особам і установам, які сприяли мені в осягненні згаданих заслуг.

В першу річницю незалежности України, даючи перші кроки на рідній землі, після 63-літньої відсутности, я згадав слова Тараса Шевченка: „Молюсь Тобі, Боже милий, Господи Великий, що не дав мені загинуть небесний Владико". Поет в іншому вірші просив Всевишнього: „А дай жити, серцем жити і людей любити".

Після вручення ордена „За заслуги III ступеня" промовляла Соня Барабаш. Справа: Теодор Барабаш, Посол України Анатолій Щерба, Соня Барабаш і секретарка Посольства Ганна Гальченко.

Після вручення ордена „За заслуги III ступеня". Справа: Посол України в Еспанії Анатолій Щерба, Кармен Бустельо, Теодор Барабаш і Ганна Гальченко.

Я висловив подяку Українському Посольству в Еспанії за те, що запропонувало мене на цю високоцінну нагороду. Заразом я просив Володимира Дмитровича передати мої вислови подяки за це відзначення Президентові України п. Віктору Ющенкові та Міністрові Закордонних Справ п. Борису Тарасюку.

Належу до 18 українських студентів, які 25 грудня тому 60 літ прибули до Еспанії з табору полонених Української Дивізії в Ріміні, Італія. Життя описано в „Нарисі Історії Української Студентської Громади та Українських Поселень в Еспанії".

Після проголошення незалежности майже всі члени Української Асоціяції в Еспанії відвідали Україну. Я, як інженер гірництва, шукав шляхів співпраці з українською гірничою промисловістю. Я відвідав родовища золота в Мужієві в Карпатах, Клинці біля Кіровограду і Сурозьке родовище над Азовським морем та пояснив правлінням цих родовищ спосіб видобутку та збагачення цього металу. Еспанські підприємства „Ріо Тінто" й Ґеологічний Інститут Еспанії виявили щиру гостинність під час візит українських фахівців до їхніх родовищ та за наміри на співпрацю з українською гірничою промисловістю.

Після нашої першої зустрічі з чисельними новими еміґрантами, підчас різдвяного Богослуження в 1999 року, за посередництвом Ґльорії Льора Тамайо, Нестор Романик і я звернулися до дієцезійного делеґата іміґрації Антонія Мартінез з проханням допомоги спровадити українського священика. Він подав наше прохання Архиєпископові Мадриду Кардиналові Антонієві Марія Ровко Вареля. Завдяки цим заходам ми мали наші Богослуження в парафії Сан Рафаель і Сан Крістобаль, а тепер маємо в парафії Буен Суцесо.

Ми виявили нашу солідарність з Помаранчевою революцією. Це були дні духовного піднесення та евфорії і бажання об'єднання з маніфестантами Майдану Незалежности.

Видано кижку про УКГЦ в XX і XXI столітті, авторкою якої є Соня Барабаш й прибуток призначений на будову Української греко-католицької катедри в Києві.

Протягом 60 літ свого побуту в Еспанії наша невеличка Громада росла, училася, працювала, старалася закріпити ім'я України серед еспанського середовища. Нове покоління знає про Україну, навчилося від батьків, які старалися прищепити своїм дітям любов до неї. Про це свідчить їхня постава після проголошення самостійности України, підчас відвідин її та підчас Помаранчевої революції 28 листопада 2004 року.

При еспанських храмах ми не тільки можемо брати участь у наших чудово співаних Богослуженнях, але також маємо приміщення для навчання дітей наших еміґрантів. Це треба завдячувати починові наших священиків та належну реакцію батьків. Ми сподіваємося, що в

близькому майбутньому ми будемо мати наш храм та наше приміщення, призначене для громадської діяльности.

Складаю подяку моїй дружині за її допомогу у моїй праці для популяризації історичних надбань українського народу та за її активну участь в житті українського поселення в Еспанії. Я з нею познайомився на літніх курсах в університеті Сантіяґо де Компостеля. Вона часто згадує слова проповіді під час нашого вінчання в 1952 році Архиєпископом Мирославом Марусиним: „Амо ля патрія дель міо маріто перке амо аль міо маріто" („Люблю батьківщину мого чоловіка, бо люблю мого чоловіка"). Цю любов вона прищепила нашим дітям і внукам. Вона була зі мною біля гірничих родовищ в реґіоні Андалюзії, підчас веселих святкуваннях і у важких переживаннях робітничих страйків.

Наш син Роман мріяв про подорож у вільну Україну. Після його відходу у вічність Анхелєс, Роман і Христина здійснили його мрію. Про нього написав у своїх споминах інженер Мануель Карбахаль:

„Для виконання цього проєкту залишає наше підприємство молодий інженер гірництва і добрий приятель Дон Роман Барабаш, надзвичайна особа і прекрасний технолог вишколений в Ріотінто, де його дуже любили, так само як його батька пана Теодора Барабаша, якого я мав нагоду пізнати підчас його професійної праці в родовищі Ля Зарза в далеких п'ятдесятих роках і опісля в Кастільо де ляс Ґуарда, пізніше він був директором родовища Пеня дель Серро, а потім фабрики хімічних добрив Фертіберія, де я його відвідав підчас військової служби для обговорення з ним моєї готовності на працю в його фірмі, що було неможливим через брак вільного місця на працю. Одначе для мене було великою несподіванкою зустрітися, вже працюючи над проєктом Серро Кольорадо, коли Дон Фернандо Пля покликав мене, щоб мені представити нового директора Ріотінто, яким був ніхто інший як Дон Теодоро.

Я можу сказати про цю родину гірників, що вона була люблена і поважана всюди, де вони працювали і мешкали."

Соня, професорка історії в інституті „Матер Сальваторіс", написала книжку про УГКЦ в 20 і 21 століттях еспанською мовою. Дохід з продажі призначений на будову УГК катедри в Києві. Вона та її син Іґнаціо разом з нами взяли участь у нашій родинній подорожі в Україну. Михайло, інженер гірництва в Уельві, мав список приятелів України. В 1995 відвідав Україну. Він і його дружина Анна взяли участь у Помаранчевій революції.

Анна, наша дочка, і Хосе Антоніо, її чоловік, як лікарі вилікували мене від смертельної хвороби. Її улюблений вірш Лесі Українки є „Контра спем сперо".

У свій час я був головою Студентського Товариства „Обнова", а згодом–Української Асоціяції в Еспанії.

Народився 13 січня 1923 року в Малому Ходачкові на Тернопільщині. Служив хорунжим у протитанковій сотні 30-го полку.

До історії 1-ої УД УНА

РІК III.	РІМІНІ	УКРАЇНСЬКИЙ ТИЖНЕВИК НЕДІЛЯ, 4.5.1947 р.	ІТАЛІЯ	Ч.15 (77)

ДО ПОБАЧЕННЯ!

Недалека вже ця хвилина, в якій - після важких і гірких місяців дожидання - наш табор переїде не нове місце. Існують деякі познаки, що в т.зв. "другому етапі" наша спільнота існуватиме, бодей у початках, як суцільне одинниця, а потвердженням цього здогаду е хоч би те, що до переїзду готуються всі таборові установи, школи, робітні й варстати; за оловами компетентних чинників, "забираемо з собою все, до найдрібнішої шрубини". Так воно й буде в загальному, бо ж важно розставатися з тими нашими надбаннями, які приходилось нам злобувати

поганому папері, перебитиовою методою, в десятьох примірниках кожне. Заголовки й вінети ручної роботи, барвсто розмальовані ... крейдами. Шрифт нечиткий, часто спраслюваний чорнилом. У змісті - історичні нариси, поезії, спомини, оповідання, окупі вістки зі світу та з рідних земель, таборовий літопис. Назагал, ці числа "Українського Козака" й "Батьківщини", в порівнянні з сьогоднішніми виданнями, роблять пригнічуюче враження й ледви чи сьогодні схотів би хтось читати такий нечиткий друк. Але в той час, коли вони появлялися, кожний таборовик

Юрій Гнатюк у Вінніпеґу кілька років працює над реставрацією часопису «Батьківщина», видаваного в таборі полонених у Ріміні. Праця майже закінчена й незабаром можна буде читати статті й поезії, гуморески, хроніку життя в таборі і т. д. з-перед 60 років. Добрий папір. Сторінок 596. Текст розміром 9,5x12,5 інчів (24x32 см). Зацікавлених замовити це люксусове видання просимо звртатися до: ***G. Hnatiuk, 22 Richardson Ave., Winnipeg, MB, R2V 2N2 Tel. 204-339-6475.***

Друкуємо редакційну статтю з останнього числа часопису, в якому описана історія «Батьківщини» п. н. «До побачення», що символічно станеться цього року перевиданням комплекту. Теж поміщуємо «футуристичний спогад» одного полоненого, який в 1947 році описав свою майбутню–10 років пізніше–поїздку до Ріміні. Автор „В. Бенд'Є" чи не відомий письменник Віталій Бендер. І карикатуру, актуальну й сьогодні.

Редакція

Недалека вже ця хвилина, в якій–після важких і гірких місяців дожидання–наш табор переїде на нове місце. Існують деякі ознаки, що в т. зв. „другому етапі" наша спільнота існуватиме, бодай у початках, як суцільна одиниця, а потвердженням цього здогаду є хоч би те, що до переїзду готуються всі таборові установи, школи, робітні й варстати; за словами

компетентних чинників, „забираємо з собою все, до найдрібнішої шрубки". Так воно й буде в загальному, бо ж важко розставатися з тими нашими надбаннями, які приходилось нам здобувати муравлиною працею, користуючись у початках найпримітивнішими засобами, кожний знає, які мозольні були ці початки й кожний здає собі справу з того, що все те, що ми досі виробили, вивчили, збудували, зорганізували,–конечне й необхідне для нас і в майбутньому.

До цих надбань, що про них мова вище, належить і наша таборова преса, до якої кожний таборовик привик уже так, що без неї він відчуватиме прогалину в площині його культурного життя так довго, доки її ролю й функції не переберуть інші українські часописи й журнали, що виходитимуть на новому місці. Цього ми певні й знаємо, що навіть заокеанська преса не зможе вповні виконати це важливе завдання, яке виконувала гідно наша таборова преса впродовж існування табору. Вересень-грудень 1945, цілий 1946 рік і ось уже чотири місяці 1947–це повних 20 місяців, у яких всі наші періодичні й неперіодичні видання загальнотаборового і вузькобльокового характеру безперервно служили загалові нашого табору. Що в цю велитенську працю вклав свою немалу пайку теж і наш тижневик „Батьківщина",–це очевидне й ми сміємо сьогодні,–без зайвої в цьому випадку скромности–цю обставину наголосити та підкреслити. Бо не в тому справа, щоб робити славу поодиноким людям. Люди змінялися, а тижневик залишився досягненням усього табору. Він, як і ввесь табор, перейшов усі стадії розвитку, від кволих і непевних перших кроків до сьогоднішнього стану. Як увесь табор, так і наш тижневик переживав свої внутрішні зміни, але з кожної кризи виходив переможно, бо ті, що його творили, мали на меті не свою користь і не добро „Батьківщини", а добро Батьківщини, що їй ми всі поставили себе на службу.

Такі думки насуваються мимохіть під кінець першого етапу, коли тижневик „Батьківщина" замикає свою діяльність. І хотілося б накінець кинути оком на пройдений шлях, підрахувати висліди праці, здати своєрідний звіт із діяльности. Нелегко це зробити, особливо, коли небагато місця (постійна болячка нашого тижневика), коли чимало деяких архівальних речей затратилося наслідком несприятливих умовин праці в Белярії, коли–врешті–не хотілося б виносити на денне світло та пригадувати всі ці перешкоди, які приходилось перемагати. Все ж повний збір тижневика й інших видань, що появились заходами „Батьківщини",–це найкращий і найбільш вимовний образ проробленої праці.

Перед нами 5 чисел „Українського Козака" й 7 числа „Батьків-

щини", що друкувались на поганому папері, перебитковою методою, в десятьох примірниках кожне. Заголовки й вінєти ручної роботи, барвисто розмальовані ...кредками. Шрифт нечиткий, часто справлюваний чорнилом. У змісті–історичні нариси, поезії, спомини, оповідання, скупі вістки зі світу та з рідних земель, таборовий літопис. Назагал, ці числа „Українського Козака" й „Батьківщини", в порівнянні з сьогоднішніми виданнями, роблять пригнічуюче враження й ледви чи сьогодні схотів би хтось читати такий нечиткий друк. Але в той час, коли вони появлялися, кожний таборовик жадібно простягав руки по це, рідне в Белярії українське друковане слово. Й ці примірники „Українського Козака" й „Батьківщини"–сьогодні музейна рідкість. Чи цінна? Без сумніву. Тим цінніша для нас, таборовиків, що вона є доказом працьовитости, витривалости, впертости й культури (так, культури!) нашого народу, що в усіх, навіть найгірших, умовинах прагне читати, вчитись, прагне творити, працювати.

8. число „Батьківщини", єдине в своєму технічному виконанні (циклостиль), вперше появилось у більшому накладі 200 примірників. Воно й є переходом до нової техніки друку–фототипічної, якою тижневик почав друкуватись 2.12.1945 р., коли появилось його 9. число.

Почавши з цього дня, „Батьківщина" зачала свій новий період, що поділявся на три частини: 1) від 9. числа до числа 32 (19.8.46 р.), доки її редаґував п. хор. Семен Федюк, основник і головний та відповідальний редактор тижневика; 2) від 33. числа до числа 45 (17.11.46 р.), коли перетомлений і виснажений працею хор. Федюк був примушений піддатись лікуванню, а заступав його п. В. Верига; 3) від числа 46. до сьогодні, коли редаґуванням тижневика зайнялись члени доцьогочасної Ред. Колегії.

Впродовж цього періоду слідний на „Батьківщині" постійний її ріст, як у формальній, так і в суттєвій її частині. І так, постійно зростав наклад тижневика й досягнув числа 2 000 примірників. Свою еволюцію перейшла віньєта, що змінялась аж п'ять разів, доки не здобула собі такого оформлення, яке затрималось до сьогодні. Упростились наголовки, зникли деякі анахронізми (ініціяли). Водночас у змісті почали появлятись на передовій сторінці суспільно-виховні й політичні статті, що заторкнули актуальні питання, зроджені нашим вужчим і нашим громадським життям. Постійне місце зайняли цікаві й цінні з погляду історії нашої культури статті проф. В. Д. на теми українського драматичного мистецтва. Спогади, оповідання й нариси, що їх подавала „Батьківщина" своїм чита-

чам, підбирались уважливо й не без гострих критичних критерій. Інформаційна частина газетки, хоч і не могла вчасно подати вістки з політичного життя, все ж давала їх перегляд у впорядкованому та згущеному виді. Важніші події з життя в таборі нотувала „Батьківщина" на сторінці „З життя в таборі", куди попадали іноді й гуморески чи фейлетони, попри репортажі та рецензії. Постійний куток карикатури „В кривому дзеркалі", впроваджений із початком цього року, теж виправдав себе вповні, й таким веселим, часто–сатиричним, тоном закінчувалися всі числа нашого тижневика.

Від березня 1946 р. до кінця існування тижневика „Батьківщина" відпускала кожного місяця дві сторінки для місячного релігійного додатку „Хвалім Господа", що його редаґував о. пор. Емануїл Кордуба.

Не дивлячись на усильні спроби деяких кругів–зробити нашу газетку органом чи виразником такої чи іншої групи, „Батьківщина" так і залишалась тільки українським понадпартійним тижневиком, притримуючись єдино правильного погляду, що злочином є супроти нашої збірности впроваджувати в наші вояцькі ряди таку діяльність, яка вдаряє по нашій єдності і спаяності і яка ніколи не мала місця серед здорових традицій українського вояцтва.

Матеріяльною підставою для існування „Батьківщини" (поза частковою допомогою Культ. Осв. Відділу Табору, що проявлялась у приділах олівців, тасьм і т. п.) була німецька друкарня Мірамаре, що приділювала нам папір, фотоплівки й цинкоплити й виконувала всю друкарську роботу. Всі інші видання–поза тижневиком–виконувались теж технічними засобами цієї друкарні, але на закуплених із приватних фондів паперах і картонах, при чому й фототипічні й друкарські матеріяли для цих видань мусіли оплачуватись нами, часто по цінах чорного ринку. Звідси й причина, що ці видання таборовики не одержували даром, тільки за зворотом видавничих коштів. До ряду цих видань належать: 1.–різдвяні картки-поштівки (три взірці), 2.–картка-поштівка „З Новим Роком", 3.–календарець на 1946 рік, 4.–великодні поштівки (п'ять взірців), 5.–серія карток-поштівок (чотири взори), 6.–календарець на 1947 рік, 7.–„Обізналися", комедія О. Девлада (обгортка). Крім цього заходами редакції видруковано: 1–особиста виказка, 2–право їзди, 3–пропам'ятна грамота ансамблю „Бурлаки", 4–пропам'ятна грамота Таборового Театру, 5–спортова грамота, 6–свідоцтво закінчення фотографічного курсу, 7.–свідоцтво закінчення Торговельної Школи, 8–карта України, 9–технічні рисунки, 10–перша (пробна) серія значків Таборової Пошти, 11–обгортка збірки поезій Б. Бори,

„В дорозі”, 12–обгортка літ.-мист. журналу „Гроно”, 13–програмка концерту та чимало друків для шкіл і таборових установ, виконаних латинськими черенками німецької друкарні. Останнім виданням „Батьківщини” є збірка карикатур чільніших таборових осіб, що її виконав карикатурист О. Орс (псевдо: Ґо-Ґо), а зредаґувала наша посестра „Оса”.

Ось наші досягнення! Тепло, з яким наша таборова громада приймала наш часопис і наші видання, для нас найкращий доказ, що шлях, який ми собі накреслили й ним ішли,–був правильний. Були й недоліки та браки, були прикрі хвилини. Але чи варто згадувати їх, коли сьогодні ми сміливо стаємо перед нашу спільноту та в почутті сповненого обов'язку кличемо: Всім тим, хто допомагав нам у праці, хто матеріяльно й морально підтримував нас у хвилинах слабости, всім Співробітникам, Дописувачам і Прихильникам–спасибі за все добре!

До побачення при спільній праці в новому етапі!!!

В. Бенд'Е

Роками пізніше

Далеко, далеко вперед, на південь біжить асфальтовий шлях. По обох боках автостради зеленіють виноградники. Праворуч видніє скелистий хребет Монте Тітано, як гордий вартовий своєї держави Сан Маріно.

Я сиджу поруч шофера й дивлюся на шлях. Поволі переводжу погляд на радіятор мотору, що на його вершку виблискує до сонця ніклевий тризуб. В правому куті переднього вікна прикріплений шпильками прямокутний папір із кількома печатками італійських урядів, а навскіс широкими буквами вибито по-італійськи: „Український кореспондент”.

Ось роздоріжжя. На дороговказі напис: РІМІНІ–5 км. Завважую в собі хвилювання, що велить мені все частіше затягатись димом цигарки. Це не минає уваги шофера.

–Вам, може, дошкулює жара?

–Жара? Ні, ні... Я звик до неї.

І знову мовчанка.

Ріміні.

На вулицях людно. Вулиці чисті, рівненько підстрижені дерева, будівлі вибілені. А руїн немає зовсім. Цікаво розглядаюсь на всі боки.

Яка велика зміна? Хоч здається, що тільки вчора блукав по цих вулицях. На стінах будинків не доглянув вже серпів і молотів, зникли, так зникли, як і в усьому світі. Радісно на серці, але водночас гнітить якесь прикре почуття, і якась уперта думка вистукує під ритм мотору: роки, ви роки... роки, що відійшли...

Коли машина докочується вже до краю міста, наказую зупинитись біля невеличкої білої будівлі. Заходжу в двір. Старша жінка розвішує білизну. Вітаюсь.

–Чи сіньор Артур дома?–питаю.

Хвилину вдивляються в моє обличчя сірі очі старушки, наче питають: „Ти хто?" Врешті здвигаються рамена й паде відповідь:

–Так. Заходьте в кімнату, він там.

Відчиняю двері, переступаю поріг. Старий уже Артур допитливо дивиться й не пізнає.

–Бон джіорно, сіньоре,–вітаюсь і простягаю до нього руку.

–Бон джіорно...–якось непевно.

Я мовчу. Чекаю, аж пізнає.

–Пробачте, але я вас не пізнав,–каже ніяково.

–Пане Артур! Мене не пізнаєте?! А пам'ятаєте, як я приносив вам штани на продаж? А мила ви не купували в мене? Га? Та ж я колишній „пріжонєро", українець!...

–Ооо! Мійо аміко! Мійо аміко!

Обнімаємось, і за хвилину цокаються наші шклянки з вином. Розказую коротко, як проходила боротьба в Україні, старий знову про ту коротку громадянську війну, що сколихнула була на часок спокій в його країні. Тішиться, коли кажу, що я тепер кореспондент. П'ємо ще по одній шклянці й прощаємось. Старий Артур проводить мене до авта та просить навідатись. Обіцяю.

Авто рушає. Шофер поглядає цікаво на мене, та не посмілюється питати.

Ріміні за нами. Ще кілька хвилин, і наближаємось до червоного будинку. Не змінений. Серце б'є, як молот. Ну, від чого це хвилювння? Ну, і що ж, що колись томився тут у неволі? Ну, і що ж, що роки молодечі змарнував тут, за дротами?... Адже ж минулося. Радіти треба... Та серце чомусь ниє...

На стовпі, побіч асфальту, де колись була табличка з написом „Табор ч. 1" і вказівна стрілка, тепер висить подібна табличка. І стрілка теж! Тільки напис змінений: „До аеропорту" Дивлюсь на площу, де колись, у неволі, перебув два роки. Тепер тут стоять ряди літаків, що крилами виблискують до сонця.

Прошу шофера, щоб звернув із асфальту і їхав поволі вздовж пло-

щі у сторону Сан Маріно. Пожираю очима летовище. Намагаюся пригадати, де приблизно стояв театр, де була спортова площа. Поволі летовище лишається за нами. Їдемо прямо на Сан Маріно... Чого?...

Перед очима душі виринають картини-спомини. Дійсно романтичне: неволя й кохання...

Згадується, як то, бувало вирвавшись із-за дротів, біг у обійми вичікуючої синьоріни. Бувало...

Біля селянського дому даю шоферові знак, щоб зупинитися. Оце саме той дім, де чекала мене Рена, де до безтями впивався я короткою волею... Чи жива вона?

Пізнаю господаря, а він мене ні. Біля нього стоїть гарненьке дівча, років десять. Здивований господар не може зрозуміти, що за гість.

–Чи можу побачити Рену?–питаю його.

–Рену?–перепитує старий протяжно... Ні, її немає,–додав,–вмерла три роки тому... А це її донька.

Мовчанка. Щось давить під серцем, сохне в роті...

–Ходім у кімнату...–бере мене за руку дівча й веде за собою.

В кімнаті ця ж сама обстановка. А її нема...

Забуваю. Солодкі задуми пробуджує мене дівчина легким потягненням моєї руки. Цікавими дитячими оченятами вдивляється в мене.

–А де ж твій тато?–питаю її.

–І тата немає... Я його й не бачила ніколи... Тільки мама розказувала мені про нього...

О, роки молодечі! Незабутні роки!... Чого ж ниє серце? Чому сльози спадають з очей? Адже пережиті злидні, забуті поневіряння...

Так, все пережите, і молодість також...

Беру дівчинку на руки й цілую... Дивлюсь на стінний календар і бачу: „травень, 1957"...

Життя, не втікай!

Роки, назад!

В КРИВОМУ ДЗЕРКАЛІ

„... нехай мати усміхнеться!"

Петро ГРИЦАК

КРИТИЧНІ ПОДІЇ В УКРАЇНСЬКОМУ ВИЗВОЛЬНОМУ РУСІ

Помимо сильного адміністративного тиску, український підпільний рух, очолюваний Проводом Українських Націоналістів, який перебував за границею, щоразу більше поширювався у Польщі в 30-их роках. В той час у Краю виростає нова ґенерація, якою стає щораз тяжче керувати з-за кордону, членство сильно поширюється й ОУН стає поволі масовою організацією, не елітарною, якою була її попередниця Українська Військова Організація (УВО). Тому почали цікавитися справами ОУН (крім, розуміється, польської поліції) військові розвідчі органи заінтересованих країн (Польщі, СРСР, Німеччини та навіть Англії) з метою використати, опанувати, поділити, чи навіть її інфільтрувати. Цілі наскрізь аґресивні.

Сталін висилає своїх аґентів для контактів із проводом ОУН– вони виступають як українські підпільники з України. Один із них– Судоплатов*. Він, виступаючи як Валюх чи Яценко, мав численні особисті зустрічі та довірочні дискусії з Коновальцем у 1936-38 рр., як мнимий радіо-оператор на совєтському кораблі, що запливав до Західної Европи. Мимо остережень від своїх співробітників, Коновалець почав довіряти Судоплатову. Судоплатов пише у своїх споминах, що осягнув повне довір'я Коновальця, коли його повідомив, що якийсь Костирєв йому звірився, що Коновалець є застарий для осягнення намічених цілей ОУН та повинен бути усунений від керівництва як голова ОУН. Судоплатов також твердить, що Коновалець був проти вбивства польського міністра внутрішніх справ, але Краєвий провід його не послухав (як виглядало). Тому цікавим є недавнє ствердження польської газети „Впрост" від 28 травня 2006 року, що дійсним вбивником був Мєчислав Ружанський, якого власна дружина зраджувала з Пєрацьким. (Див ст. 76)

Ця справа тим цікава, що мнима участь ОУН у вбивстві „під проводом С. Бандери" (як говорено) потім сильно причинилася до зросту його престижу в ОУН, як кандидата до проводу, навіть на голову ПУН. Коновалець знав із інших джерел, що серед активістів ОУН була група, попирана Іваном Ґабрусевичом, та спочатку Ріко Ярим, які хотіли замінити його. Тому Коновалець не послухав

* Pavel and Anatoli Sudoplatov. *Special Tasks*, Little Brown and Co., Boston, NY, Toronto, London, 1994.

голосів осторогги, щоб не довіряв Судоплатову й не продовжував з ним особистих контактів, а послуговувався тільки довіреними післанцями. Все-таки дивним видається довір'я Коновальця до нього та брак елементарної осторожности.

Як пише у своїх споминах Судоплатов, на переломі 1937-38 рр. він мав зустріч із Сталіном, який наказав йому вбити Коновальця, ніби на рекомендацію Косіора й Петровського від уряду УРСР за участь Коновальця у здавленню Київського повстання робітників заводу „Арсенал" у 1918 році. Атентат Судоплатов виконав 26 травня 1938 року. Смерть Коновальця довела до Великого Збору Українських Націоналістів у серпні 1939 р., на якому обрано А. Мельника головою ПУН. Відразу почалися конспіраторські заходи, щоб Мельника усунути з проводу. Тоді співзасновник УВО Іван Ґабрусевич та Ріко Ярий рішилися протиставити А. Мельникові нового героя з Варшавського процесу за вбивство міністра Пєрацького–Степана Бандеру, що вийшов із тюрми при розпаді Польщі.

В тій кампанії спеціяльно відзначився Ріко Ярий, до певної міри таємнича особа німецького походження з Чехії, нащадок українського козака, був сотником УГА, членом УВО та ПУН. У 1933-35 рр. разом із Ґабрусевичом вимагав, щоб Коновалець уступив із ПУН. Згодом використовував свої контакти з німцями в окупованих територіях, де ті події відбувалися (Ґенеральне Ґубернаторство, Протекторат Чехії і Моравії та Німеччина*). Довгий час про ті контакти були тільки поголоски. Тепер появилися одначе підтвердження його діяльности як аґента німецької військової розвідки „Абвер"**. В результаті, стара ОУН проіснувала тільки дещо довше, як 11 років. Остаточно в серпні 1940 р. розділилася на дві себе гостро поборювані організації: ОУН під проводом А. Мельника („мельниківці"), та під проводом Революційного Проводу (РП) ОУН („бандерівці").

Український народ в часах воєнної завірюхи та окупації мусив дорого платити. В найбільше критичний час, як традиційні політичні партії перестали існувати, народ остався без одного, всіма визнаного, проводу! Старі кадри з УВО були в меншості, коли РП перебрав всі зв'язки до Краю. В ОУН під РП ставала аґресивно активною „молодша ґенерація", люди у віці 20-30 років. „Великий збір" із квітня 1941 р. до певного степеня нагадував відому „Чорну Раду" з 1661 року, описану в однойменній повісті Пантелеймона Куліша. Одначе, краще поширення освіти, знання власної історії, численна професійна інтелі-

* З. Книш. *Розбрат*. „Срібна Сурма", Торонто, 1960.

** T. Hunczak, "OUN–Between Collaboration and Confrontation with Nazi Germany", *Ukrainian Quarterly*, Summer 2006, p. 137.

ґенція–та попросту якесь неймовірне щастя й потенціяльна енерґія українського народу–не допустили до „Руїни", як сталося у XVII ст.

Чужі обсерватори тих подій, часто зовсім неприхильні до української справи, не раз дивуються, як це так, що українці „одні одних атакують і обвинувачують, та завжди якось ціло виходять з тяжких ситуацій" * (які створюють ворожі сили серед них) без неминучої, якби здавалося, заглади! Чи це не надзвичайна „сила духу", про яку говорить І. Франко у пролозі до „Мойсея", звертаючись до України: „Вірю в силу духа, і в день воскресний Твойого повстання".

Автор цієї статті, що перебував в осені 1940 р. в Ярославі, як член „Куреня Молоді" при українській гімназії, пригадує собі, як представники РП говорили про своїх ідеологіочних противників, не раз суґеруючи, що „мельниківці працюють для Ґештапо". Але ті часи на щастя, минули. Треба одначе дуже стерегтися від встрявання чужих аґентур в українську політику, що досвід з перед 70 років тому недвозначно показав, виявляючи, що молодим амбітним особам „із блискучими ідеями" бракувало здібности й досвіду, щоб успішно керувати визвольною політикою всього українського народу, помимо їхніх найкращих намірів і великого патріотизму. Тодішні події були настільки скомпліковані, що щойно відносно недавно виявлені головні актори та їх характеристики. Це відносно аґентурної діяльности Р. Ярого та імени правдивого вбивника міністра Б. Пєрацького.

* Stephen Dorril, *MT6 Inside the Covert World of... SIS*, The Free Press, New York, London... Singapore, 2000.

МЄЧИСЛАВ РУЖАНСЬКИЙ: „ЦЕ Я ВБИВ МІНІСТРА БРОНІСЛАВА ПЄРАЦЬКОГО!"

В польському журналі „Впрост" 28 травня 2006 року було вміщено статтю історика-публіциста Дарюша Балішевського „Береза з фальшивого приводу". Подаємо її у перекладі.

Історія давно вже закінчила цю справу. Вирок проголошено. Вбивцями польського міністра внутрішніх справ Броніслава Пєрацького мали бути українські націоналісти, хоча жоден не визнав себе винним, хоча перед судом не вдалося встановити вбивцю, а увесь процес пробуджував найвищі сумніви спостерігачів. Сімдесят років тому це вбивство визнали замахом проти держави. І щоб вберегти державу від політичного терору, було створено так званий ізоляційний табір „для осіб, які загрожують безпеці, спокоєві і громадському порядкові". Так народилася в польській історії ганебна Береза Картузька, табір ізоляції, до якого потрапляли без судового вироку і без можливости будь-якого захисту підозрілі люди.

У висліді нового слідства історії може виявитися, що Пєрáць-

кого вбили не українці, а ревнивий чоловік, у якого пан міністер звабив дружину. І саме тому створено Березу.

Фальшивий слід

Як видається, ніхто не бачив справжнього вбивці. Слідчі документи говорять про чоловіка, який з паперовою течкою під пахвою зранку прогулювався вулицею Фоксал, але важко повірити, щоб особа, яка плянувала вбити міністра, була такою необережною, щоб ризикувала бути неминуче затриманою для перевірки документів на маленькій варшавській вуличці, де містився не тільки клюб, в якому їли члени уряду, але й посольство Японії, котре постійно охороняла поліція. Одні свідки подали, що чоловік, який стріляв у Пєрацького, був високий, засмаглий блондин або шатен з буйною чуприною. Інші бачили його особою низького зросту в спортовому одязі. Вуса мав підстрижені на англійський манір. З опису у виданні „Роботнік" слідувало, що у замаху брало участь кілька осіб, які стріляли з укриття за деревами. Один з найважливіших свідків подій 15 червня 1934 року, службовець клюбу Адам Давда подав, що чоловік у зеленуватому плащі взагалі не втікав, а пішов собі, посвистуючи, повільним кроком.

Факт, що вбивця Пєрацького, якого ніхто не запам'ятав і не переслідував, безпечно пішов з місця замаху, здається, підтверджує й те, що поліція не створила його портрету за описом свідків. А також те, що наступного дня міністерство внутрішніх справ оголосило суму нагороди– 100 тис. злотих за допомогу у затриманні вбивці. Але без результату.

Слідство зайшло в глухий кут, але поза слідством тривало затримання кандидатів до Берези Картузької. В ніч з 16 на 17 червня було затримано близько 600 осіб з організації ОНР на чолі з Болєславом П'ясецьким. Через кілька днів у слідстві раптом з'явився український сюжет. В кишені плаща, який залишив вбивця, ніби знайшли синьо-жовту стрічку. Також раптово виявилося, що вбивця кинув пакет з вибухівкою, бо після трьох пострілів у міністра ніби мав підірвати саморобну бомбу, детонатор якої не спрацював. Тепер вже слідство рушило справно і з успіхом. Затримали кільканадцять осіб, серед яких не було вбивці. Нібито він виїхав з Польщі. Назвали у пресі його прізвище. Нібито це був учень друкарської справи 21-річний Ґжеґож Матейко, який у боївці ОУН вживав псевдо „Ґонта".

Не всі у це повірили. Вінцент Вітос, який раніше тричі був прем'єром, писав у спогадах: *„22 липня 1934 року прибув Багінський (Казимір) з новинами (...). Він має певні відомості, що Пєрацького вбили „політичні приятелі". Знайдена бомба українського походження була навмисне підкинута, щоб збити з сліду. Абсолютно безпідставно арештували українського студента".*

Староста в Ґнєзні Юліян Суський, близький співпрацівник міністра Пєрацького, занотував: *„Пєрацький був єдиний в оточенні Маршал-*

ка, який прагнув порозуміння з національним угрупуванням, і його смерть була припиненням цих плянів. Тому я не вірю, що вона була рішенням українців".

Усе ж його смерть пов'язали з українцями, яких поставили перед судом. Українська преса („Діло") іронічно зазначала, що вбивця або був родовитим варшав'янином, або досконало знав топографію Варшави, стверджуючи, що звинувачення українців у замаху „не витримує критики". Українці виставили арґумент, який неможливо було спростувати. Вони заявили, що коли б замах готувала ОУН, то як вона могла призначити до його виконання Матейка, напівписьменного невдаху, котрий в разі затримання скомпрометував би на суді Україну і її прагнення до незалежности.

Це неможливо, казали українці, ми не вбивали вашого міністра. Вони признавалися у замаху на Стефана Федака в 1921 р. у Львові, на Маршалка Пілсудського і воєводу Грабовського. Признавалися у замаху в 1924 р. у Львові на президента Войцеховського, а в 1931 р. в Трускавці на посла Тадеуша Головку. Узяли на себе понад 2 тисячі акцій терору, здійснених після 1930 року. Але єдиної, найголовнішої справи не визнали. Якщо не українці, то хто міг вбити міністра Пєрацького?

Міністер Пєрацький не був популярний. Його характеризували як понурого, затятого, жорстокого, підступного, твердого, хворобливо амбітного... Єдиним розділом життя міністра, про який мовчить історія, було його приватне життя. Ніби він його взагалі не мав. У 39 років він не був одружений (...). За кілька місяців перед смертю він віддалив особисту охорону. Раптом і категорично. Ніби в його житті з'явилося щось, що він хотів укрити від світу. Це може мати зв'язок з вісткою, яку записали в Арґентині, а оприлюднила д-р Івона Зацевська.

Визнання на ложі смерти

Тітка Івони–Ґражина Вайда, закинута війною у еміґрацію до арґентинського містечка Ля Ґраня, познайомилася там з Мєчиславом Ружанським. Він був високого зросту і міцної статури ґураль. До війни працював декоратором в театрах великих міст Польщі. Був самітний, не мав близьких. У Ля Ґраня мав невелику кав'ярню з музикою і танцями просто неба. У 1968 році, коли тітку запросив Мєчислав, вона побачила в його помешканні портрет вродливої жінки, з якою зустрічалася у Варшавській опері до війни і яку їй представили тоді як наречену міністра Пєрацького. На запитливий погляд Ґражини, господар пояснив: „Це моя кохана дружина, яку спокусив і звабив міністер Пєрацький". І вона почула історію нещасливого кохання і нетривалого шлюбу. Через два роки помер Ружанський. Ксьондз з близької парафії в Салсіпедесі перед похороном зібрав поляків, щоб виконати останню волю покійного. Мєчислав Ружанський заявив йому, що не українці, а він вбив Пєрацького, і перед лицем смерти про це не жалкує.

(Подано за „Свободою")

Стспан ПАСТЕРНАК

НЕЗНАНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ЕМІҐРАНТ

В 1991 році канадці українського роду відзначали 100-річчя „офіційного" поселення українців у Канаді. А чому і хто погодився на цю офіційну дату? Таж були українські поселення і поодинокі люди в Канаді ще перед тою датою.

Д-р М. Г. Марунчак, в своїй монументальній праці „The Ukrainian–canadians–a history" наводить факти, що багато років перед приїздом до Канади Василя Елиняка та Івана Пилипіва, в 1891 році були вже українські поселенці в Канаді. Д-р Марунчак пише: в 1880 році частина українських поселенців в Сполучених Штатах Америки переселилась до Канади, міста Вінніпеґ. Також, що в 1813 році приїхала до Канади військова група слов'янських народів, між котрими були також і українці. Ця група воювала на стороні Англії від 1801 року.

Ніде, однак, немає прізвища єдиного українського еміґранта з Великої Британії. Його ім'я і прізвище Charles George Horetzky.*

Прізвище Горецький було донедавна, мабуть, зовсім невідоме українській спільноті в Канаді, як також і пересічному канадцеві. І не диво. Цього прізвища не було ані в біографічних словниках, ані в жодній енциклопедії. А що вже й говорити про біографію нашого героя.

Однак це прізвище–Charles George Horetzky–можна знайти в різних працях, пов'язаних із розшуками за трасою для проведення залізничного шляху через гори до Британської Колюмбії компанією Сі-Пі-аР (C P R).

Одну з найновіших вісток про Карла Горецького знаходимо у довідці українського професіонала-бібліотекаря мґр-а Андрія Григоровича, що була поміщена в тижневику *Гомін України* з 21 березня 1984 р. під назвою „Українці в Торонто", з нагоди відзначування 150-річчя цього міста.

Читаємо: *Хоч невідомо, хто був першим українцем у Торонто, все ж таки можна вказати на Карла Горецького у 1870-их роках, як першого „торонтонця", рід якого походив з України. Сам Карло Горецький народився в Шотляндії, куди його батько прибув з України. У 1872 р. він був фотографом при експедиції Сендфорда Флемінґа, яка шукала*

* Horetzky, Charles George, photographer, explorer, civil servant (b at Edinburgh, Scot. 20 June 1838; d.at Toronto 30 Apr 1900). An employee of the Hudson's Bay Co, he was at Fort Garry in 1869 during the RED RIVER REBELLION. In 1871 he was hired by the CPR survey primarily for his abilities as an amateur photographer. He is best known for his 1871-79 survey photographes of northem BC and northen Ontario. Though intelligent, fearless and innovative, he was impatient and quick to take offence, traits that cost him his job in 1880. He worked for the Ontario government supervising public works 1883-1900 and wrote *Canada on the Pacific* (1874) and 2 other pamphlets.

Author **ANDREW BIRRELL**

для фірми Канадієн Пасифік відповідних шляхів для будови залізниці крізь Скелясті гори. Хата, в якій жив Ґорецький, ще зберігається на вул. Бедфорд Роуд 488, на північ від вул. Блюр у Торотно.

Перші відомості про Ґорецького подав проф. Олександер Роїк у своїй доповіді, виголошеній на „Другій конференції слов'ян Канади" в Оттаві в 1967 р. Проф. Роїк вложив багато праці у розшуки даних про Ґорецького. Власне на підставі його доповіді написали свої праці про Ґорецького Anrew Birrel, Йоанна Ґжеськовяк–Матейко, Анджей Володкович та ін.

Удокументовані дані про особу Карла Ґорецького дуже скупі. Автор П'єр Бертон, у своїй праці *The national dream – the great railway 1871-1881*, описує Карла Ґорецького непривабливими барвами, вживаючи таких прикметників, як „темний", „неотесаний", „злобний" і т. п. Дещо краще висловлюється про К. Ґорецького Endrew Birrel у довідці під назвою „Fortunes of a misfit" (Пригоди невдахи) в журналі *Alberta Historical Review*, vol. 19, № 1, winter 1971, та в журналі *Canadian Photography*, march 1974, у статті „100 years ago: Horetzky, the first CPR photographer".

Хто ж це був той Ґорецький?

За окресленням Ендрю Бирреля,Чарлс Джордж Ґорецький був українського роду, народжений у Шотляндії (Ukrainian by discent and Scottish by birth).Батько Карла був українського походження, а мати шотляндка. Дід Карла, Діонисій Ґорецький, пережив увесь свій вік на українській етнографічній території, відомій у ті часи під назвою Червона Русь. Батько Карла Ґорецького, Фелікс, народився на Грубешівщині, приблизно 1799 р.

Фелікс Ґорецький, маючи велике замилування до музики, виїхав до Відня на студії гри на гітарі. По закінченні студій давав концерти в Парижі, Берліні, Лондоні й Еденбурзі. У Шотляндії він одружився з Софією Робертон (Sophie Roberton) і там таки 1838 року народився їм син Чарлс Джордж Ґорецький.

Непосидющий юнак Карло–Юрко, маючи всього 14 літ, виїхав до Австралії шукати щастя в копальнях золота. Не знайшовши того щастя, вернувся назад у Шотляндію і став на працю в підприємстві Hudson Bay. У 1858 р. фірма вислала підприємливого 20-літнього молодця в Канаду, до міста Форт Вілям (сьогодні Тандер Бей).

У фірмі Hudson Bay Карло Ґорецький виконував спочатку працю бюрового робітника нижчого щабля, але, завдяки своїй наполегливості, він за деякий час добився позиції головного книговода. Одночасно він включився в місцевий аматорський гурток фотографів, вивчив цей фах і став професійним фотографом.

На початку 1971 р. канадський уряд приступив до реалізації великого пляну побудови залізничної лінії через Скелясті гори аж до Бри-

танської Колюмбії. На становище головного інженера компанії Сі Пі аР (Канадська Тихоокеанська Залізниця) назначено Сандфорда Флемінґа. Завдання було–прослідити й встановити найкращий терен для проведення задуманої траси.

Розглядаючись за потрібними йому людьми різних фахів і професій, Сандфорд Флемінґ наткнувся й на Карла Горецького і не без труднощів прийняв його на працю як фотографа і землеміра. Значить, Горецький не прогайнував років, пережитих у Форт Вільямі.

Група інженерів і робітників, до якої належав К. Горецький, мала завдання докладно прослідити частину країни на захід від Форт Ґері, на трасі найбільш можливих проїздів через Скелясті гори до Британської Колюмбії. Було декілька пропозицій. Автори цих пропозицій висвітлювали свої, як найкращі. К. Горецький пропонував Pine Pass. Зустрічаючись і розмовляючи часто з місцевим індіянським населенням, він довідався про цю прогалину і на тій підставі виробив свій плян.

Але тут вийшла несподіванка і неприємна справа. Амбітний і неприхильно до Горецького настроєний Сендфо́рд Флемінґ мав уже свій плян, до того ще й недолюблював здогадного суперника з дивовижним прізвищем. Помимо того, що і плян Флемінґа не був принятий, Флемінґ звільнив Горецького з праці.

Маючи трохи вільного часу, Карло Горецький написав тоді книжку *Canada on the Pacific*, яка побачила світ у 1874 р. В ній Горецький описав свої мандри і дослідні праці в експедиції Сендфорда Флемінґа. Автором і його працею поцікавився впливовий Александер Меккензі, завдяки якому Карло Горецький у тому ж році був призначений на пост дослідного інженера у Британській Колюмбії.

Як перед тим, так і тепер довелось Горецькому переживати і переборювати багато труднощів, як і від природи, так і від своїх зверхників. Хоч праця Горецького часом перевищувала досягнення професійних інженерів, його зверхники, неприхильно до нього настроєні, легковажили, а то й відкидали його рапорти і проєкти, мовляв, „ти не маєш інженерського диплому". Тому й платня його була помітно нижча норми.

Наслідок такої дискримінації швидко вийшов на яв. Кошти реалізації непродуманих як слід плянів Флемінґа і його найближчих дорадників далеко перевищили визначені межі. Покликана для розслідування цієї справи Королівська Комісія ствердила, що колосально надмірні витрати були наслідком легковаження й відкинення Флемінґом фахових доречних порад Карла Горецького.

Ще більше признання отримав Карло Горецький за свою фахову працю фотографа. Фотознімки, що він їх виконав під час своїх дослідних експедицій, є прямо унікальні. Більшість їх знаходиться в Публічних Архівах Канади, головним директором яких є Ендрю Биррел, автор двох згаданих праць про Карла Горецького.

Микола ФАРИМА

МОЯ СЛУЖБА В 5-му ГАЛИЦЬКОМУ ДОБРОВОЛЬЧОМУ ПОЛКУ

У липні 1943 р. вирушив товаровий поїзд із кількома десятками добровольців з Дрогобиччини до Львова. Там запровадили нас українські впорядники до казармів. Наступного дня дали нам на дорогу харчі й запровадили знову на залізничну станцію, де в товарових вагонах, в супроводі німецьких жандармів вирушили ми в дорогу до Варшави. Ми, очевидно, не знали, чому нас туди везуть, бо були першими добровольцями до української дивізії з Дрогобиччини. У Варшаві поділили нас на 2 групи: одну направили до Франції, а нашу групу до Торуня (по-німецьки „Торн"), куди ми приїхали наступного дня вранці. Тут перебрали над нами команду інструктори-„аусбільдери" й ми із співом помаширували до бараків. Коли ми прийшли, мусили ще чекати, поки робітники не вичистили бараків. Ми отримали харчі й розсілися на траві, щоб поснідати. Ледве розсілися, як дано наказ займати бараки. Ми залишили харчі, бо не були ще дуже голодні, як ці харчі з радістю розхопили робітники. Наступного дня нас умундирували, а згодом почався вишкіл. У бараках примістився 2-ий батальйон 5-го полку, штаб якого був у портовому місті Ґдині, над Балтицьким морем.

Нас спочатку погано кормили, ми застрайкували відмовляючися від харчів. Приїхав зі штабу командир полку. Він зібрав нас на площі, наказав подати собі торбину з мукою, набрав тої муки в руки, передав її в долоні підстаршині, той знову чотовому, а чотовий ройовому, якому в долонях вже зовсім мало тої муки залишилося. Вкінці взяв решту муки у свої руки полковник і каже: „Ось так є з вашими харчами, вони ідуть через багато рук, тому й маліють".

Спочатку в Торуні ми виконували варту на фермі з кроликами анґора. Їх було там кількасот, німці годували їх і пояснювали, що з кролячої вовни ткають білизну для війська. Також ми сторожили залізнодорожну колію через Ґдиню до Німеччини, якою щопівгодини гнали потяги. Так пройшов листопад і грудень.

У лютому 1944 р. нас повезли з Торуня до Варшави; звідти товаровим поїздом наш полк їде на поборювання польської партизанщини. Ми проїхали з Любліна яких 40-50 км, коли поїзд станув, бо поляки висадили в повітря залізничний міст. Коли його на швидку руку зремонтували, поїзд рушив дальше–та що ж? Наступний міст був замінований. Прийшов наказ нашій чоті далі маширувати, щоб зв'язатися з частиною вермахту, яка в тій околиці стаціонувала. За провідника наш німецький підстаршина взяв польського поліцая. Він запровадив нас до лісу і по ньому блудив, а нашого чотового заспокоював, що ось-ось

ми вийдемо з лісу. Це крутійство поляка стало нам вкінці підозрілим і ми перестерегли підстаршину, щоб він поляка прогнав. По довгому блуканні ми вийшли з лісу й пішли в напрямі якогось села, а тут перед нами широкий потік, який чотовий наказав нам перебрести. Тоді кожний держав в одній руці кріса цівкою вгору, а другою держав за руку побратима–так ми водою, що сягала до грудей, перебрели на другу сторону.

Наступного дня, коли наш одяг підсох, ми помарширували далі. Проходили біля сільської церкви, коли з неї хтось до нас кричить: „Я піду з вами!" Питаємо його, що він на дзвінниці робить, а він відповідає, що вчора були в цій околиці завзяті бої поміж польськими партизанами й козачими частинами, було багато вбитих, тому він сховався на дзвінниці. Нам почав дошкулювати голод, тоді чотовий дав гроші й наказав купити в селян харчів та перестеріг нас, щоб за все совісно платили, бо не вільно нам грабувати. Так наша чота маширувала цілий тиждень селами з українським і польським населенням, аж добилася до відділу вермахту, з якою привезли нашу чоту вантажним автом до нашої сотні в Холмі. Там про нас вже думали, що ми перейшли до партизанів.

На Холмщині понад ріку Буг були викопані бункри, в яких залогою стояли сотні нашого полку, а нас чомусь перекидували з місця на місце. Одного разу розмістили нас в селі над самим Бугом, куди переходили з Волині ковпаківці; там мали ми перший бій, в якому вбили одного вояка, що походив з Яворівщини. Ми похоронили його на одному горбку. Одного разу прийшов наказ переправитися на другий беріг Бугу. Коли ми всіли до човнів, завважили нас з лісу ковпаківці і почали стріляти так сильно, що прийшлося нам повертатися назад. Висідаючи на берег, один вояк впав з човна у воду. Щоб його рятувати, інший подав йому до води кріса, щоб за нього вчепився. Кріс був незабезпечений, вистрілив і нещасного вбив. Ми поховали його над Бугом.

По деякому постої в одному місці, ми переїхали в інше село, де жили змішано поляки й українці, а війтом був поляк-шляхтич, що за Польщі зайняв місцеву православну церкву на костьол, як розказали нам місцеві мешканці. Він доставляв нам харчі та кепкував, що ми не погано харчуємось, хоч голод завжди нам молодим докучав. Якось кінь зломав ногу, ми його дострелили і на обід мали подостатком ґуляшу. Щоночі ходили ми на патрулі вздовж Бугу. Одного разу чуємо, що хтось до нас підкрадається; думаючи що це ковпаківці, ми відкрили вогонь, спершу з крісів, потім скорострільний. Нас здивувало, що ніхто не відстрілювався. Повертаючись вранці з варти, знайшли в шуварі дві вбиті дикі свині. Того дня ми мали справжній пир!

З Холму повезли нас до Грубешова. Одного дня після обіду пішов я в кіно. Підчас фільму нагло в залі почалась стрілянина. Я ліг на підлогу й навколішки виліз надвір.

Після короткого побуту ми помарширували до села Кадлубиська, де заквартирували на фільварку. Це село лежить на шляху Грубешів-

Сокаль. Німці, які звідтіль відходили, дуже хвалили цю квартиру-фільварок, в якому було велике господарство: худоба, свині, кури, а крім того фабрика спирту. Зі спирту і яєць робили німці „аєрлікер" і наповнені ним пляшки везли до Грубешова, а звідти пачками посилали до Райху. Так само робили з дробом і свиньми. В Грубешівщині в 1944 році дуже активно діяла польська Армія Крайова. Озброєні партизани проїздили відважно селами на підводах, а німецька залога перед ними ховалася. Яких 10 км від нашого постою був ще один фільварок з гуральнею, в якому працювало багато наших жінок і де була станція ґестапо. Одного ранку ми вирушили до того фільварку одною чотою дорогою, що по обох її боках лежали стирти соломи і сіна. Зблизившись, ми побачили, що поліційна станиця розбита, а за мурами хтось перебігає... Відступивши, ми дійшли до якоїсь шопи. Як ми відчинили двері–ми зжахнулися! В шопі було багато трупів жінок і дітей, помордованих польськими партизанами... Нагло із придорожних стирт сіна і соломи почали сильним вогнем нас обстрілювати поляки, а з другого боку–відділ УПА, який ішов, мабуть, на поміч працюючим у фільварку. Упісти, мабуть, не знали, що і ми є в терені. При відступі я був ранений ґранатою в праву ногу, а наш чотовий в голову, був важко поранений один вояк, котрого ми не могли забрати з поля бою. Аж коли поляки перестали стріляти, прийшов відділ УПА, забрав раненого до військового шпиталю у Львові. Раненого чотового забрали до Грубешова, а мені санітарка забандажувала ногу на місці. В тій околиці ми мали добрий зв'язок з УПА. Ми заплянували підпалити фільварок і знищити німців, але в останній хвилині прийшов зв'язковий з УПА і відрадив нас, мотивуючи, що в цьому терені служить багато українців в німецьких частинах і така акція могла б їм пошкодити. Про наш плян може німці довідалися, а може мали тільки підозріння, бо нагло прийшов наказ виїжджати з терену назад до Грубешова, де був штаб полку. Наші підводи залишились були в Грубешові, то помогли нам упівці, які переодягнені за селян завезли нас до Грубешова. На нас чекало ґестапо. Нас розброїли, посадили в товарові вагони і під охороною завезли до Білої Підляської, до табору полонених. Там розмістили нас у бараках з блощицями, там нас кусали воші, а годували нас так, щоб не вмерти з голоду. У Грубешові ґестапо арештувало двох наших вояків. Їх повезли до Любліна. По війні я зустрів їх в Auґсбурзі, в Німеччині.

Згодом під ескортою в товарових вагонах привезли до Нойгаммеру, звідки від'їжджала важка артилерія Дивізії під Броди. Команду перебрав майор Побігущий. Нас розмістили в казармах, ми помилися, дістали реґулярне харчування, а майор Побігущий по-батьківськи опікувався нами й заходив до нас вдень і вночі. По якомусь часі приїхав йому на поміч українець-сотник, який проводив з нами вправи. Одного дня, коли ми вертались з вправ, під'їхало авто, з якого висіли чотири цивільні особи, наказали сотникові злізти з коня, взяли його до авта й від'їхали. Потім ходили чутки, що арештований сотник був совєтським шпигуном.

СПОМИНИ БРАТІВ ВОЛОДИМИРА І БОГДАНА САЛАМАХІВ ІЗ СЛУЖБИ В ЮНАКАХ ПРОТИПОВІТРЯНОЇ ОБОРОНИ

Від перших днів війни–22.VI.41 року ми були свідками подій боротьби зі всіма ворогами, які були, а другі лізли на нашу землю. Німці, відступаючи, роблять в селах облави, забирають молодь насильно в дивізію і СС юнаки. У Львові проводиться інтенсивна пропаґанда вступу в юнацьку військову протилетунську службу.

Червень 1944 року, мені не виповнилось ще 15 років, братові Богдану–17 років. В УПА не хочуть прийняти, молоді ще. 26.VI.1944 р. від'їжджаємо зі Львова на вишкіл до м. Еґер, Чехословаччина. Після 2-ох тижнів вивозять першу групу 800 юнаків у Францію, м. Тур. Юнаки–українці галичани, українці східняки, росіяни, білоруси, прибалтійці. Нас, ще не вишколених, розкинули по зенітних і гарматних з'єднаннях, але через 2 тижні, коли відкрився другий фронт у Франції, нас повертають в Німеччину у місто Ольденбурґ, біля Ґановера. Після тримісячного вишколу на зенітках калібру 20 мм розподіляють нас по всій Німеччині. Нас, 15 юнаків, привезли в Нірнберґ, а звідти перевезли в Кемптенін Альгоєр. І, пересівши з вагону на залізничну 4-цівкову зенітку, охороняючи військовий ешелон, поїхали в напрямі західного фронту. Перше „хрещення" ми отримали біля Кайзерлявтен. 29 грудня 1944 р., вертаючись з фронту, наших 4 зенітки прийняли бій з 36 американськими винищувачами „Тундербольт". Нас розбили. Після повернення і ремонту гарматки ми проїхали і побували в багатьох містах–Коблєнц, Кельн, Людвіксгафен, Маннгайт, Ґайдельберґ, Штутґарт, Ессен, Мюнхен, Дармштайт, Реґенсбурґ, Ульт, Вормс, Ґоф, Розенгайм. Всі ці міста ми бачили в страшній руїні.

4.V.1945 р. попали десь за 50 км від Зальцбурґу в англійський полон. Хоч був я ще юнаком, приглядався до господарського розвитку Німеччини, до добротних гарних будинків, доріг.

Згідно з домовленням у Ялті нас–громадян „страны советов"– перевозять у Вормс, де ми зустрічали Новий 1945 рік. Примістили нас у військових казармах і ми стаємо 7-им запасним совєтським полком. Команда–совєтські, вже з царськими погонами, офіцери. Казарми стережуть англійські вояки. Після місячного вишколу нас–6 тисяч чоловік–юнаки, дивізійники, власовці, калмики, кавказці, передають більшовикам. Невеликій групі юнаків вдалось вирватися з-під військової сторожі, змішатись з цивільними репатріантами і від'їхати в напрямі Польщі. Нас чекав шлях через фільтраційні табори і повернення до Львова–до батьків, додому. Не можна описати радості, коли через рік з поїзду побачили рідний Львів. Це відбулось у серпні 1945 року.

Володимир САЛАМАХА

Квітень 1944 року. Німці забирають приміщення Малої Духовної Семінарії (вулиця Сикстуська) під військовий шпиталь. Нас, студентів Малої Духовної Семінарії, переводять в приміщення Духовної Академії на вулиці Коперніка, 36, але воєнні дії на східному фронті розвиваються з такою швидкістю, що не всім прийшлось продовжувати навчання. Багатьом семінаристам прийшлось вибирати свій подальший шлях в тому складному і важкому часі, отже одні пішли за нашими наставниками оо. Левенцем і Карпінським в дивізію „Галичина", інші, як я і дехто з моїх однокласників,–в „Юнаки", а саме: Петро Ґуцал, брати Лозинські, Мельник і інші. Безперечно, зараз дехто може запитати: чому, як запитував мене слідчий лейтенант „Смершу" Катушонок, „почему туда, а не в партизаны Ковпака?". Для цього, що ми пішли в „Юнаки"–відповідь одна–так склалася ситуація, і тут багато потрібно описувати, чому.

На початку травня 1944 року, ми розпрощалися з батьками, з дерев'яними валізками пішли на збірний пункт, де протягом декількох днів „покуштували" військово-тюремних умов. Через кілька днів нас повезли на Судети, в м. Еґері. Нас привели за містом в лазню і після деяких процедур нам було сказано, що частина наших хлопців буде спрямована на сільськогосподарські роботи. Якраз, в цій нашій групі, було більшість бувших студентів гімназій, семінарій Галичини. Ми категорично відмовились від спрямування нас на роботу до фермерів. Тим більше наші хлопці, більшість яких знали німецьку мову, сказали, що не для того ми кинули навчання, щоб їхати добровільно на працю до баворів.

Ми були спрямовані у військові казарми біля летовища, де почалися наші військові навчання. Не легко нам приходилося, а особливо, коли після цілоденних навчань, коли хочеться їсти і лягти спати, чергові унтерофіцери почали перевіряти, в якому стані лягаєм спати. І дуже часто, після важкого дня навчань, ще приходилося повторювати вечорами такі ж „навчання".

Після якогось часу нас одягли в уніформу і відправили у Францію, в м. Тур. Дорога важка, час страшний, постійні налети на німецьку територію альянтських літаків, часті втечі з поїзда під час налету літаків, нам, юним хлопцям, давалися взнаки, ми втікали від одного ворога щоби попасти до іншого.

Особливо в нашій поїздці до Франції мені запам'яталася дата 22 липня 1944 р. Наш поїзд стояв на станції м. Ґомбурґа, це вже біля границі з Францією. Повітряний алярм примусив всіх з поїзда втікати в бомбосховище, яке знаходилося біля станції. Там ми почули розмову про замах на Гітлера, але це говорилося з острахом. Німці були пригнічені і не знали, як себе в цій ситуації вести. Наш шлях пролягав через велику частину Франції, лишалися за нами Ліон, Діжон, передмістя

Парижу, Версаль, Орлеан. У м. Тур нас запровадили до замку, який знаходився в лісі на високій горі. Дуже гарна місцевість. Почалось навчання з гвинтівкою, кидання гранат. Час від часу нам дозволялося виходити на передмістя м. Тур, або також на ріку Луару, яка була неподалік від нас, купатися. Можна було щось купити: булочки чи французького вина. Жили ми в гарних бараках, а начальство наше у великому будинку замку, де знаходилася також наша кухня і їдальня. Під кінець я з братом попали на одну зенітку, на якій були ще два австрійці і один німець-летун, якого зняли з летунства (відсутність пального).

Богдан САЛАМАХА

Див. теж спомин Богдана Саламахи п. н. „Спомини юнака", ч. 5-6, 1992, ст. 79

Богдан Саламаха помер 24 грудня 2006 року і похований на 76-му полі Личаківського цвинтаря на „Полі почесних поховань" недалеко пам'ятника воїнам Української Національної Армії.

На фото видніє пам'ятник на Меморіялі „Воїнам Української Галицької Армії", полеглим в обороні Львова 1918-1919 років.

У „Вістях комбатанта, ч. 1, 2007, на ст. 100, була поміщена згадка про третю річницю смерти бл. п. НАДІ КОСТРУБИ.

Через недогляд Адміністрації пропущено, що Родина Кострубів жертвує на розбудову журналу 1000 долярів.

За недогляд перепрошуємо Родину.

І. Кушніренко, адміністратор

Ро-Ко

ЧИ ВИ ГОВОРИТЕ СЕРЙОЗНО, ЧИ ПО-УКРАЇНСЬКИ?

Таке запитання було модне—і серйозне—за „старих добрих часів" Брежнєвської ери в історії України. Що ж, часи змінилися. Є незалежна вітчизна Україна. Незалежна від кого? Очевидно не від великої Вітчизни. Ні від Донецької чи Дніпропетровської. Ні від більшої вітчизняної меншини—російської. Від них вітчизна Україна залежна. Навіть дуже. Врахувати хоч би Януковича, Ахметова і Пінчука. Перший—прем'єр-міністер і „проффесор", другий—мультимільярдер, третій—менший мультимільярдер і... зять президента Кучми. Від них країна—перепрошую—Україна залежна, і є чим похвалитися. І вони, самозрозуміло, коли серйозні, говорять серйозною престижною мовою. І таких начислити можна без кінця—з самої верхівки до самого низу.

Отже в чому справа? Справа в кризі української мови. Солов'їної. Милозвучної. Поетичної. Народної. Ітеде.

Як-то так?

А так: солов'їв нема над Дніпром, який вже не реве, а тільки стогне. Бо не має енерґії до вищих тонів милозвучого ревіння. А як солов'ї ще десь є, то в підпіллі, як колись упівці, і їх не чути. А як би навіть почув хтось з еліти нових українців, то не зрозуміє, хоч між ними є і доктори й „проффесори". Поетичности мова вже не має, бо нема поетів, щоб нею творили, як Шевченко, Франко чи Леся Українка. А народна мова? Для народу, якого нема? Колись був народ по селах, але його або вимо-рили, або перевиховали на колпоспників. І ще мова була для них поти, поки нові українці їх не скинули з престижного статусу когоспника.

Як історія колом котиться! Колись в Галичині казали: хай будь-хто прийде, але мене з хлопа ніхто не скине. А прийшли й скинула хлопа з хлопа. Тепер ніхто не знайде хлопа в цілій країні Україні. Бо хлоп був тільки в західній Україні. Його скинули й закинули на кінець світа. Або перевиховали на колгоспника. Виглядало, що колгоспник буде вічний, як його творець більшовик. І більшовик зник, як мара, а колоспник залишився. А незабаром так хитро-мудро демокритична влада олігархів, яка настала після диктатури пролетаріяту, в ім'я прав людини, звільнила колгоспників з кріпацтва, даючи їм вільні уділи землі з колгоспу, і колгоспник став—вільно безземельний на своїй землі, на яку право посілости мають тільки бур'яни—найбільші у світі! І без хати, яку діди збудували, а батьки в ній жили. Викуповуй!—

наказала влада, бо все належить народу. А народ бідний.

Що робити?

—Писати протести і заяви! —До кого?

Колись, ще за польського панування можна було кожному написати до директора трамваїв, хоч кожний громадянин знав, що такої посади в цілій Річипосполитій не було. А тепер до кого писати? І ще якою мовою. Серйозно!

—Мовою, яку влада розуміє. Тобто, як твердять монахи з Лаври: престижною божою російською, бо української і Бог не розуміє. Правда, вони поправилися, що Бог всі мови знає, але...

З усього того виходить, що нема кризи української мови, а тільки вона, українська мова, творить кризові ситуації. Їх, ситуації, роз'вязує кожний по своїх здібностях і споможностях.

Ось, „проффесор" Янукович навчився говорити по-українському. І говорить, хоч його малохто розуміє. Однак він знає що каже. В нього нема кризової ситуації, хоч він очолює „Кризову коаліцію".

Президент Кучма умів розв'язувати усі кризи. І мовну. Ось, як розповідає анекдот. На пресконференції, після зустрічі президентів Єльцина, Клінтона і Кучми в Будапешті, слово забрав Президент Кучма. Українською. Почувши звук незвичної мови Кучми, Єльцин так розхвилювався, що з видною злістю кинув свої окуляри на стіл. Проблему мовну для Кучми „розв'язав" Клінтон, подавши чемно окуляри Єльцину. Знову дружина Кучми розв'язала проблему першої леді по-своєму. Не говорила державною і заявила, що вона почувається українкою, бо громадянка держави Україна.

Кандидатові Ющенка на міністра закордонних справ Володимиру Огризкові „розв'язали" проблему української мови депутати-реґіонали. Коли він виступив державною мовою перед групою російських журналістів, реґіонали заявили, що він не надається на таку важливу посаду, бо своїм недипломатичним вчинком втратив інтернаціональне довір'я.

Йому ще легко обійшлося, бо Сергієві Мельничукові, який судовим рішенням виборов право навчатися українською мовою, „владні органи" „розв'язали" його проблему, оголошуючи його психічно хворим—бодай в Луганській області.

Отже є розв'язка, крім одної, яку створила українська мова —для Росії. Росія старається всіма способами розв'язати цю проблему—і то для добра українського народу. З любови до нього. Щоб росіяни розуміли українців—треба українську мову так зблизити з російсь-

кою, щоб вони були одно. І помагають. Ось як не було граматики української мови до навчання в школах за радянських часів, міністерство освіти порадило: „Навчайте з російської граматики".

Однак не вдається ров'язати цієї проблеми вже століттями. Бо як написав російський письменник Володимир Маяковський, якого поважав навіть Сталін:

Ей, москаль, на Україну зуби не скаль!
Эта мова величава, проста:
„Чуєш, сурми заграли, час розплати настав!"

Іван ФАРІОН

Б'Є–ЗНАЧИТЬ ЛЮБИТЬ?..

Лавриновичу дісталося від Януковича по нирках, Толстоухову–по печінці? Прес-секретар прем'єра каже, що його шеф нікого не бив... Чутки про те, що Віктор Янукович час від часу бере участь у „кулачних боях" проти своїх підлеглих, отримали підживлення. Газета „Україна молода", посилаючись на сайт „Реальна політика" (http://rpl.net.ua) пише, що жертвами боксерських навичок глави українського уряду стали міністер юстиції Олександер Лавринович і міністер Кабінету Міністрів Анатолій Толстоухов.

Приводом для гніву Віктора Федоровича стала затримка із опублікуванням закону про Кабмін, яку прем'єрові начебто ґарантували обидва чиновники. Замість 26 січня закон побачив світ 2

лютого, у п'ятницю. А вже наступного робочого дня, у понеділок, 5 лютого, якщо вірити інформації, яку інтернет-видання отримало з джерел у секретаріяті уряду, обидва міністри були „на килимку" у Януковича. Як ідеться у статті, Олександер Лавринович пробув у кабінеті шефа усього 12 хвилин. Він вибіг звідти, і забувши про верхній одяг, подався до своєї машини. Пальто міністра юстиції довелося забирати з ґардероби його помічникові...

Яка причина такого поспіху? Кажуть, Віктор Янукович, будучи розлюченим через непунктуальність міністрів, „розім'явся" на них. Лавриновича начебто ударив у груди, а коли той упав–ще й копнув по нирках.

На скандальну інформацію щодо побиття Олександра Лавриновича його прес-секретар Лія Ільченко відреаґувала не досить переконливо. Вон сказала, що того дня, коли, за даними газети, відбулося побиття, міністер перебував у відрядженні у Львові, де готував візит прем'єра.

Больового шоку зазнав і Анатолій Толстоухов. З ним, як написала „УМ", „прем'єр взагалі не розмовляв, а одразу вдарив у печінку. Доктор філософських наук Толстоухов зміг вийти з кабінету лише хвилин через 20".

Повідомлення про схильність прем'єра Віктора Януковича до „рукоприкладства" з'явилися ще під час його першої каденції, у 2004 році. Тоді начебто він ударив у пах і обличчя тодішнього міністра транспорту Георгія Кірпу, вибивши йому кілька зубів. „Вина" Кірпи полягала у тому, що він дозволив відправлення додаткових потягів, пасажири яких поспішали на „помаранчевий" Майдан. Кірпа пізніше заперечував інформацію про побиття, але багато хто у ті дні бачив міністра на прийомі у столичних, а згодом і львівських стоматологів. Кажуть, головному „залізничнику" тоді вставляли два мости...

* * *

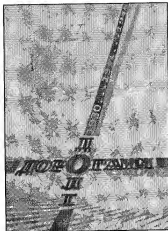
Денис Іванеско, прес-секретар Прем'єр-міністра Віктора Януковича: „Не вважаю публікацію в „Україні молодій" гучним скандалом. Це звичайна інформація, яка не відповідає дійсності. Вона не варта уваги, бо не збігається ні по фактах, ні по змісту, ні по датах–ні по чому..." *

(„Високий Замок")

** Ми погоджуємося. Поміщуємо її як „політичний кінський жарт".*
Редакція

ДОРОГАМИ ДОЛІ
Історія родини Піцюрів

Видавництво „Воля", Дрогобич, ст. 536, 2006 р.

Євгенії Піцюрі-Швець довелося витратити багато часу, виявити багато терпеливости й наполегливости, щоб зібрати цінні матеріяли про свою найближчу родину: батька Івана, матір Анну, брата Михайла, бабусю Юстину, стрийка Степана з села Зарайсько Самбірського району. Доля їхня повела дорогами з рідного краю до Канади, м. Торонта. Про вартість цієї книги написав кандидат історичних наук доцент Микола Іваник, Львів:

Невблаганний час та особливості людської пам'яті безпосередньо впливають на те, що одні події далекого минулого забуваються, а інші проявляються більш рельєфно, ніби показуючи нам свої нові грані. Тому й виникає невгамовне бажання донести до наступних поколінь правду про події далекого минулого. Саме таку мету ставила перед собою пані Євгенія Піцюра-Швець, сприяючи публікації біографічного нарису про членів своєї родини Піцюрів „Дорогами долі". Поява цієї праці, в якій містяться спогади про становлення національної свідомості членів родини Піцюрів в юні та молоді роки, про період воєнного лихоліття, вимушену еміґрацію та активну суспільно-політичну та благодійну діяльність–явище безумовно позитивне. В цій книзі на прикладі історії однієї української родини наочно проілюстровано усю складність та суперечливий характер української історії XX століття...

Доля пов'язала родину Піцюрів з підпіллям ОУН та дивізією „Галичина". Євгенія залишалася діяльною в ОУН під час війни й після війни. Виїхала до Польщі, де тимчасово проживала її мама, аж у 1957 році. До Дивізії вступили брат Михайло та її наречений –Іван Дребот, який в боях під Бродами попав у совєтський полон.

Знову вчитель стрийко Степан був арештований й на Сибіру йому вдалося вступити до польського корпусу. Після війни Степан стаціонував в Італії, нічого не знаючи, що в Ріміні перебував його братанок Михайло.

Для Братства дивізійників книжка цінна тим, що в ній опубліковані *Обіжники* Станиці Торонто від червня 1981 р. до грудня 1985

р., редактором котрого був Михайло Піцюра–180 сторінок. В *Обіжнику* редактор талановито описував не тільки організаційні новини й інформації, але й події загальноукраїнського чи міжнародного значення. В книзі присвячено сторінки діяльності хору при Станиці Братства „Бурлака", якого Михайло був не тільки членом, але й секретарем. Спогади й статті доповнені світлинами–усіх 96, деякі кольорові– та 6 схемами, що їх виконав Михайло до книги майора Вольфа-Дітріха Ґайке, про бойові дії Української дивізії.

Книга *Дорогами долі* вийшла накладом 1 000 примірників і призначена для бібліотек і навчальних закладів в Україні.

Подав Р. Колісник

ВИДАННЯ ВАРТІ УВАГИ

„Шоа" у Львові. Євген Наконечний

Видавництво „Піраміда", Львів, 2006, 284 ст. (2-ге видання)

Історик, бібліотекознавець, відомий тим, що цікавиться історією, а те видання є розповіді автора про трагічні події, які бачив своїми очима, винищення єврейського населення в окупованім німцями Львові.

У центрі уваги будинок, на вул. Клепарівській 5, біля перехрестя Ґородецької і Янівської (тепер Шевченка), що для автора є рідним будинком–невелика кам'яниця. Всі, хто там живуть, зазнали між собою особливе приятелювання дітей, які виросли на одному подвір'ї. Те, що Наконечний описує крізь призму індивідуальних доль, надає його розповіді відчуття, в яких умовах прожили нещасні жертви ґеноциду свої останні місяці перед обличчям неминучої смерти.

Розповідь починається у перших днях вересня 1939, приєднання Львова до УРСР. Розчарування певної частини, яка вітала Червону Армію як визволительку. Масові арешти, депортації.

Злісні наклепи є найменуванням погромів початку липня 1941 р. „днями Петлюри". Суцільне знищення євреїв розпочалося на весні 1942 р., коли євреїв зігнали до ґетто, масового розстрілу в Лисинецькому лісі, Янівському лягері.

Екзекуції виконували німецькі формування. Але допоміжні функції доручали польським, українським і єврейським поліцаям, які здійснювали облави й арешти, пильнували втікачів, а часом ловили і вбивали.

Автор теж описує прилюдні страти, відзначає, що у списках страчених називалася як причина належність до ОУН або польської АК. Автор відзначає тенденційність приписувати українцям ініціятиву знищення євреїв. Знищення пережило лише близько 800 євреїв.

Автором післяслова є академік Ярослав Ісаєвич.

І. А. ГРИНЕВИЧ

Міністру оборони України п. Анатолію Гриценкові,
особовому складу ЗС України

Шановний пане Міністре оборони України!
Славне українське вояцтво!

6 грудня 2006 року виповнюється 15 років з часу законодавчого оформлення Верховною Радою України створення Збройних Сил незалежної України. В Україні розпочався процес чергового відродження українського війська. Мрія багатьох поколінь українців, за яку поклали голови кращі представники українського народу, мати власну незалежну державу й власні Збройні Сили набула реального змісту.

Спілка офіцерів України, яка була у витоків Збройних Сил, доклала багато зусиль для відродження українського війська і перш за все, 27 липня 1991 року на першому з'їзді СОУ проголосила програму відродження українських Збройних сил.

Саме історичний досвід декількох поколінь Української Нації, яка зазнала великих людських втрат, особливо у XX сторіччі, вимагає належного захисту. На сьогодні надійним захистом українського народу від будь-яких посягань можуть бути добре зорганізовані, вишколені й озброєні власні Збройні Сили.

На наш погляд, після трансформаційних змін у війську у 1991–1996 роках й його реформуванні у 1997–2006 роках на часі привести особовий склад Збройних Сил України до кращих традицій українського війська, соціальних стандартів розвинутих країн, підвищити рівень боєготовності та ефективності застосування Збройних Сил.

Особливий наголос Спілка офіцерів України робить на забезпеченні високого ступеню патріотизму українського вояка, як нащадка славних лицарів–борців за волю України. Майбутні воїни повинні виховуватися на прикладах героїв, які власне життя поклали за незалежність України.

Виконавчий Комітет Спілки офіцерів України щиро вітає вас, дорогі українські вояки й весь український народ з 15 річницею створення Збройних сил Незалежної України.

Бажаємо вам та вашим родинам доброго здоров'я, творчої енергії, невтомної праці на користь українському народові.

Принагідно висловлюємо впевненість на подальшу тісну співпрацю й взаємодію у доленосній справі утвердження української державності, могутніх Збройних Сил України.

З повагою,
Голова Спілки офіцерів України
полковник В'ячеслав Білоус

2-го грудня 2006 року

ГЛУМ НАД ІСТОРІЄЮ ВИЗВОЛЬНОЇ БОРОТЬБИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ В М. РАДЕХОВІ

Складне XX ст. було надзвичайно жорстоким для України та її народу, що незважаючи на всі негаразди зродив леґендарну Організацію Українських Націоналістів, що протягом декількох десятиліть самовідданої і безкорисливої праці перетворила українців з пасивної етнокультурної маси в політично зрілу націю, готову відстоювати власну державну незалежність, волю та особисту людську гідність і честь. Найкращим підтвердженням цьому є майже двадцятилітня, не маюча аналогів у світовій історії, нерівна боротьба проти усіх окупантів України добровольчої армії народних месників і борців–Української Повстанської Армії під керівництвом Романа Шухевича–„Тараса Чупринки".

Час 30-х–50-х рр. XX століття був періодом, „коли кожна хата родила героїв", а кожен пересічний юнак був здатним на подвиг, гідний найвищої оцінки. В боротьбі за волю, Україна стікала кров'ю найкращих своїх синів і дочок, властиво кладучи на жертовник нації свій цвіт і провідну верству. За таких умов, кожен реґіон нашого краю має своїх героїв, гідних найвищої шани, як в наших серцях і пам'яті, так і на державному рівні.

Однак на державному рівні відбувається безпрецедентна несправедливість у відношенні до тих, що стали основою нашої державности і часто безіменні полягли в боротьбі–члени ОУН, бійці дивізії „Галичина", вояки УПА...

Проте, щоб справедливість утвердилася, ми, мешканці Західної України, не повинні чекати на „милості" і „визнання" зденаціоналізованої столиці, а робити усе, що в наших силах для гідного вшанування національних героїв–НАШИХ братів, батьків, дідів. Та на жаль, не все так, як природно, мало б бути.

Візьмемо для прикладу невелику, проте колись надзвичайно високо національно свідому Радехівщину на Львівщині. Земля, рясно полита кров'ю героїв, земля з якою тісно пов'язані імена національних провідників і героїв УГА М. Тарнавського, Головного Командира УПА Р. Шухевича, другого віце-президента УГВР І. Гриньоха, Провідника КЕОУН Б. Підгайного, районового організаційного референта Б. Казанівського, члена ГП ОУН С. Мудрика, районового провідника ОУН Р. Мандрики, курінного УПА М. Олійника, військового референта ОУН і УПА В. Харкова та інших. Земля, що дала на Львіщині велику кількість добровольців для УПА та дивізії „Галичина", сьогодні, після півстолітньої денаціоналізуючої комуністичної окупації заснула міцним сном, що ніяк не дає прокинутись приспаному почуттю національної гідности, переданої з кров'ю предків.

Вже майже три роки тому з ініціятиви істориків-краєзнавців, ветеранів війни, ветеранів УПА та свідомої громадськості у місцевому історико-краєзнавчому музеї було створено експозицію історії Визвольних Змагань на Радехівщині, для якої виділили окреме приміщення.

Нещасливим, проте промовистим підсумком нелегкої і кропіткої роботи стало те, що збудована експозиція історії ОУН і УПА припинила свою діяльність на невідомий термін. Пояснення не лише надзвичайно просте, але й відверто цинічне і нахабне–у лютому 2007 р. в Радехів „прибув" приватний музей воскових фіґур з Росії. За допомогою і сприянням місцевих посадовців, яким очевидно невідомо про заходи президента України зі створення Інституту народної пам'яті і відповідно зобов'язання місцевих адміністрацій до пошуку, вивчення і популяризації історії Визвольного Руху, прибула експозиція найпридатнішим приміщенням для себе чомусь вибрала саме зал, де представлено історію ОУН і УПА. Проте, те, що гості з Росії вибирали і що їм припало до душі, є малоцікавим–більший інтерес викликає те, ЧОМУ місцеве керівництво дозволило їм окупувати (а інший термін вжити неможливо) саме цей виставковий зал.

Зловіще символічно і зовсім не випадковим виглядає те, що саме в рік святкування століття дня народження Головнокомандувача УПА Романа Шухевича, на його „малій Батьківщині", експозиція частково присвячена йому і Руху Опору, символом якого він є, перестала діяти. Натомість, як виклик і відвертий цинізм, експонуються фіґури-манекени, що не мають жодного відношення до історії України. Між ляльками скромно притулився і сучасний „шанувальник" України–Владімір Путін.

Очевидно для декого з посадовців ці „фіґури" мають більше значення, ніж постаті героїв національно-визвольної боротьби. Цим особам варто було б задуматись над тим, чи доцільно і благородно є продавати і принижувати національну і людську гідність, відверто зневажаючи героїчну боротьбу бійців ОУН і УПА за власну державну незалежність. Очолюючи державні пости посадовці зобов'язані передусім стерегти національні інтереси держави та своїх обранців.

Ситуація, що виникла на локальному рівні має далеко глибше „коріння"–хто міг направити і направив даних героїв до невеликого містечка? Хто стоїть за таким сприянням прибульцям–поки що невідомо. Поки що. Проте надзвичайно цікавим є те, що окремі особи з Радехівщини, „настільки захоплені" цими „шедеврами", що незважаючи на доволі високі вступні квитки на дану виставку, „добровільно-примусово" організовують дітей шкільного віку на її масові перегляди.

Жодної реакції місцевої влади на це немає. Як має виховуватись нове покоління української молоді, що незадовго стане творцем но-

вого періоду життя держави, коли основою для її виховання стають російські „чучела", а не національні герої!

Поки ще є в Радехівщині патріоти України, які не дадуть топтати нашу героїчну історію і глумитися над національними героями, і будуть всіма доступними правовими діями захищати честь України. Лише в нашому Краї в рядах ОУН і УПА загинуло понад 1900 чоловік, понад 4500 мешканців було репресовано.

Невідомо, скільки має російська експозиція простояти у Радехові. Враховуючи, що в невеликому містечку для росіян навряд чи є економічно вигідно перебувати, вважаємо дану ситуацію **цілеспрямованою політичною антинаціональною дією**.

Керівник Львівського відділення інституту української археографії та джерелознавства ім. М. Грушевського НАНУ, доктор історичних наук, професор Я. Дашкевич,

Голова Львівського крайового братства ветеранів національно-визвольної боротьби, п. О. Гуменюк

Голова Галицького братства колишніх вояків 1 УД УНА „Галичина", п. М. Бендина,

Почесний голова Спілки політв'язнів і репресованих Радехівського району, п. Р. Головчук,

Голова станиці Радехівського районного братства ветеранів національно-визвольної боротьби, п. В. Пукас.

НАЦІОНАЛЬНА ПАМ'ЯТЬ ПІД ОПІКОЮ ЮХНОВСЬКОГО, ГОЛОВИ ВСЕУКРАЇНСЬКОГО ОБ'ЄДНАННЯ ВЕТЕРАНІВ

Інститут національної пам'яті створено за дорученням Президента Ющенка як урядовий орган, щоб реалізувати політику відновлення та збереження національної пам'яті українців і координувати дії інших органів влади в проведенні цієї політики.

Інститут допомагатиме всебічному вивченню історії українців, зокрема репресій, які влаштовували проти них тоталітарні режими в різні часи. Завданням комітету також буде увічнення пам'яті жертв Голодомору та політичних репресій, учасників національно-визвольної боротьби.

80-річний депутат Верховної Ради від фракції „Наша Україна" Ігор Юхновський є доктором фізико-математичних наук, професором, академіком НАНУ.

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ СТАНИЦІ ТОРОНТО

Річні Загальні збори відбулися в неділю 22 квіня 2007 року, в присутності 31 члена. Збори відкрив голова Маркіян Когут й після молитви попросив до почесної президії голову Головної управи—Мирона Головатого, голову Крайової управи—Лева Бабія та Андрія Коморовського. Зборами проводила президія в складі: Роман Колісник—голова, Михайло Рудзік і Володимир Любка—секретарі. Збори затвердили Номінаційну комісію (Р. Тицький, М. Василик, В. Чупринда) і Верифікаційну комісію (І. Кушніренко, В. Любка).

Протоколярний секретр Володимир Любка повідомив, що Станиця нараховує 128 членів, в минулій каденції відійшло у вічність 9.

Кожного року Станиця відзначує в липні пам'ять полеглих побратимів Панахидою в церкві о. Николая, Зеленосвяточною відправою під пам'ятником на Дивізійній ділянці на цвинтарі в Окввіл, бере участь у відзначенні Дня пам'яті Канади біля Пам'ятника українським канадським воякам в Українському парку. Станиця співпрацює з українськими громадськими організаціями, теж фінансово підтримує їхні проєкти.

Представник до Відділу КУК Роман Тицький брав участь у засіданнях та допомагав у праці Відділу. Касир Ілярій Кушніреко подав, що приходів було 18389 дол., в тому коляда-збірка на поміч інвалідам в Україні—3640 дол., членські внески—2345 дол., імпрези тощо. Розходи: 18979 дол.

Михайло Василик присвятив багато часу для хворих побратимів, відвідуючи їх, і в час Різдва й Великодня посилав святочні картки, був у телефонному контакті.

Кольпортер Богдан Чамбул повідомив, що книжки, що були на складі, вислано в Козівський район в Україну.

Касир „Залізного фонду" Роман Колісник звітував, що приходів було 2313 дол., а дотація 1500 дол. Рішенням Управи Станиці перенесено 10 тис. дол. на „Резервний фонд".

Після звітів Контрольної комісії, схвалення абсолюторії, вибрано Управу в такому складі :

Когут Маркіян—голова, Чупринда Василь—заступник голови, Любка Володимир—протокольний секретар, Кушніренко Ілярій—скарбник, Когутяк Корнелій—адміністратор цвинтарної ділянки, Грицишин Михайло—організаційний референт, Чамбул Богдан—кольпортер, Василик Михайло—опіка над хворими, Тицький Роман—представник до КУК, Радевич Василь—представник до Суспільної Служби, Крупка Іван, Поперека Михайло і Бурда Іван—прапороносці, Колісник Роман —член. Капелян Станиці—о. крилошанин Стецюк Петро.

Контрольна комісія: Бочан Евген—голова, Рудзік Михайло і Володимир Дуб—члени.

Правління «Залізного фонду»: Р. Тицький—голова, М. Ромах—заст. голови, В. Дуб —секретар, Р. Колісник—касир, І. Кушніренко, Л. Бабій, М. Когут —члени.

Роман КОЛІСНИК

ВПЛАТИ НА ПРЕСОВИЙ ФОНД

від 1 лютого до 30 квітня 2007 р.

по дол. 5.00: Р. Дубиняк–Англія, О. Винник–Нью-Йорк, В. Білан–Нью-Йорк **разом 15.00**

по дол. 10.00: П. Наконечний–Нью-Йорк, А. Петришин–Тандер Бей, А. Макарушка–Торонто, П. Білик–Торонто; А. Фурґало, Я. Коваль, В. Томків, Т. Атаманюк, С. Василько, Український центр–усі Англія **разом 100.00**

по дол. 15.00: В. Левицький–Торонто, В. Рокицький–Конектиктикат, Р. Байляк–Нью-Йорк, М. Білик–Філядельфія, В. Недошитко–Едмонтон, М. Костишин–Торонто, В.Варениця–Нью-Йорк, А. Роґальський–Нью-Йорк, пані Е. Швець-Торонто, В. Тащак–Саскатун, пані Л. Закревська–Нью-Йорк, Ю. Ференцевич–Ньюарк, Р. Тицький–Торонто, М. Ґайдук–Квебек **разом 210.00**

по дол. 20.00: А. Мартинюк–Англія, Р. Н. Сурма–Англія, Д. Джердж–Австралія **разом 60.00**

по дол. 25.00: В. Цепенко–Флорида, Я. Курпель–Нью Орлеанс, Р. Микита–Нью-Йорк **разом 75.00**

по дол. 30.00: А. Кліщук–Англія, Г. Романюк–Тандер Бей, С. Маліцький–Англія, П. Антонищин–Онтаріо, д-р Т. Барабаш–Еспанія **разом 150.00**

по дол. 35.00: П. Новосад–Саскатун **разом 35.00**

по дол. 40.00: О. Мурашка–Торонто, пані Чабалка–Торонто **разом 80.00**

по дол. 50.00: І. Богун–Торонто, о. В. Волощук–Флорида **разом 100.00**

по дол. 65.00: З. Бандура–Монтреаль **разом 65.00**

М. Фарина–Німеччина **10 евро**

Як нев'янучий вінок...

Як нев'янучий вінок в пам'ять *бл. п. Н. Романика* та *бл. п. А. Закревського* на „ВК" жертвує д-р Р. Бучок з Вінніпеґу **200.00**

У пам'ять тих Дивізійників, які відійшли від нас до кращого світу, на пресовий фонд „ВК" жертвують Любов і Любомир Білики–Александрія, США **200.00**

В пам'ять побратима *бл. п. Михайла Кучера* на пресфонд „ВК" жертвує Петро Новосад з Саскатуну **50.00**

Замість квітів на могилу побратимів *Андрія Ґавірка, Евгена Лагодиньского, професора Олега Островського* жертвують на пресфонд „ВК" побратими з Англії: **по 30 дол.**: Іван Тофак, Андрій Білоус, Святослав Василько, **25 дол.**–Андрій Фурґало, **по 15 дол.**:

Володимир Сюшко, Едвард Бродецький **разом 145.00**

Передплатники „ВК" і жертводавці з терену Англії для хворих дивізійників в Україні жертвують **61.56**

В третю річницю смерти дорогого мужа *Василя Самсона*, замість квітів на його могилу, на пресфонд „ВК" складає дружина Анна **50.00**

В пам'ять дорогого мужа бл. п. *Івана Джуґлея* на пресфонд „ВК" жертвує дружина Оля **100.00**

У вісімнадцяту болючу річницю смерти дорогого мужа, батька і діда бл. п. хорунжого 1-ої УД УНА *Петра Балагутрака* жертвує на пресфонд „ВК" дружина Стефа з дітьми і внуками **65.00**

В першу річницю відходу в засвіти *бл. п. М. Бойчука*, який помер 16 травня 2006 р. у Саскатуні, як нев'янучий вінок, на „ВК" жертвує його довголітній побратим Е. Попович з родиною **65.00**

В десяту річницю смерти бл. п. незабутнього мужа *Ігоря Чмоли* на пресфонд „ВК" жертвує дружина Оля з дітьми та внуками **100.00**

У незабутню пам'ять найдорожчого мужа і батька *Василя Коржа* на пресфонд „ВК" жертвує дружина Ольга з дітьми **200.00**

Замість квітів в пам'ять *бл. п. В. Молодецького* на пресфонд „ВК" жертвує родина Миколиків **100.00**

В пам'ять дорогого мужа *Івана Ільчишина* на пресфонд „ВК" жертвує дружина Тетяна Ільчишин **100.00**

Замість квітів на могилу св. п. побратима *Миколи Трача*, члена Станиці дивізійників у Клівленді, жертвують на пресфонд „Вістей комбатанта": **100 дол.**: Станиця Братства; **50 дол.**: Марія Кріслата; **30 дол.**: Микола і Оксана Рошецькі; **по 25 дол.**: Василь і Віра Ліщинецькі, Люба Мичковська; **по 20 дол.**: Филип і Татяна Трачі, Борис і Любов Жура, Іванна Шкарупа, Стефан і Анна Янцичі; **по 10 дол.**: Стефан Гіщинський, Микола Капітанець, Стефанія Балагутрак, Дмитро Відгірний, Ольга Демянчук, Люба Боднар, Н.Н. **разом 380.00**

Замість квітів на могилу *св. п. Богдана Артимишина*, члена Станиці дивізійників у Філядельфії, зложили пожертви: **300 дол.**– Роман Данилів; **по 150 дол.**: Тетяна Артимишин-Данилів, Надія й Данко Кобзяр; **по 50 дол.**: д-р Наталія і д-р Іван Коропецькі, Ольга Якубовська; **по 25 дол.**: Любомира Мокей, Юлія Якубовська (*Доповнення до списку з ч. 1, 2007 „ВК"*) **разом 750.00**

Щиро дякуємо всім жертводавцям,
котрі не забувають про піддержку журналу.
І. Кушніренко–адміністратор

Ділимося сумною вісткою
що 22 квітня 2007 року в Торонті, Канада
відійшла у вічність

св. п. ГАЛЯ КОЛІСНИК

Народилася в Конотопі 2 березня 1926 року.
Залишила в глибокому смутку: чоловіка Романа,
сестру Оксану Турко з дітьми і внуками, численних приятелів
в Україні, Европі, Англії, Австралії, Канаді, Америці.

Вічна Їй пам'ять.

Як нев'янучий вінок на свіжу могилу Ґалі зложили:

Канадсько-Українська Мистецька Фундація–на Фонд Дітям Чорнобиля–100 дол.

Іван, Марія та Зенон Кушнірі–на Поміч Україні та Українську Суспільну Службу в Торонті, по 50 дол., разом–100 дол.

Олександер Чикало–на Поміч Україні–100 дол., Катруся і Атанас Кобрини–на ліки побратимам дивізійникам в Україні–50 дол.

На пресфонд „Вістей комбатанта": проф. Іван і д-р Наталія Коропецькі–50 дол. Дарія і Корнель Когутяки–50 дол, Михайло Бохно–20 дол., д-р Володимир і Анна Мотики, Норт Порт, Флорида, США–50 дол.

За квіти, вислови співчуття, пожертви в пам'ять Покійної,
участь у похороні складаю щиру подяку.
Хай Бог винагородить Вас сторицею.

Роман Колісник

Відійшли у вічність...

ВАСИЛЬ КОРЖ

2.II. 1923 – 16.II. 2007

Бо в тілі його огонь палав,
Як прапор нації крилатий,
Як заграва минулих слав,
Як символ боргу і розплати.

З жалем ділимося сумною і болючою вісткою з приятелями, друзями побратимами українцями в діяспорі, з родиною і громадою в Україні, що в Балтиморі, США, по тяжкій недузі, відійшов у вічність Василь Корж.

Василь Корж народився в селі Битьків, Надвірянського р-ну Івано-Франківської обл., в заможній і свідомій родині Романа і Юстини Коржів. Батько був у 1-ій світовій війні вояком Української Галицької Армії, свідомий і активний діяч, довголітній радник села, член „Просвіти", був добре відомим в Надвірнянському районі. В рідному селі Василь здобув початкову освіту, опісля учився в гімназії у Яворові, а в часі радянської влади студіював в Івано-Франківську.

Був у проводі молоді. В перших днях липня 1941 р. в Битькові зорганізовано директором нафтової копальні інж. Іваном Яремечем військову формацію під назвою „Січ", озброєну крісами; січовики мали однострої і носили мазепенки з тризубом, перед будинком повівав український національний прапор. Комендантом і військовим інструктором був Евген Кузьмин, а писарем–Василь Корж. „Січ" проіснувала до часу, коли мадяри залишили наші терени, а німці встановили свою адміністрацію. Тоді Василь радо прийняв учительську працю. В 1942 році серед населення гірських районів виник голод, що загрожував смертельною небезпекою головно дітям. Український комітет у Львові через свої повітові станиці врятував багато тисяч дітей, переселивши їх з потерпілих районів до селянських родин на Поділлі. Справою рятування дітей у Битькові зайнявся учитель Василь Корж, що зі своїми маленькими гуцулятами виїхав на Поділля.

В часі німецької окупації Василь був у проводі молоді району ОУН, як також станичним ОУН в Битькові. Крім того Василь при-

свячував багато часу і праці для культурно-освітньої і громадської діяльности.

Коли в 1943 році створено Українську Дивізію „Галичина", Василь Корж зголошується в її лави. В той час його молодший на один рік брат Андрій також зголосився до Дивізії. Він згинув у бою на фронті. Рекрутський і підстаршинський вишколи Василь пройшов в Нойгаммері, був висланий на старшинський вишкіл до Браншвайґ, біля Познаня. З наближенням східного фронту учасники того вишколу брали участь в боях. Хто з учасників вишколу залишився в живих, був перевезений до Кляґенфурту або назад до Дивізії. Підхорунжий Василь був призначений до 30-го полку піхоти. Він перейшов її бойові дії в Юґославії і Австрії.

Після закінчення 2-ої світової війни відбув полон у Ріміні в Італії, де зорганізував школу для малограмотних, також допоміг створити гурток гуцульських троїстих музик під проводом битьківського гуцула Василя Бенюка.

В 1947 році Дивізію перевезли до Британії. Василь виїхав першим транспортом до Шотляндії, в таборі полонених на роботу в сільському господарстві. Василь був звільнений з полону скоріше, бо його батьки проживали в Німеччині в м. Мюнхені. З батьками прибули діти–дочки Анна Тимюк, Параня і малий син Іван. Не маючи права проживати в таборі для переселених осіб, Василь за порадою американського полковника зголосився до бюра табору як втікач зі східного Берліну. Незабаром Василь отримав працю в адміністрації табору, де був відповідальним за харчові продукти. В 1950 році одружується з Олею Надозірною, гімназійною ученицею, що також проживала зі своїми батьками в Мюнхені.

В 1951 р. Василь і Оля еміґрують до Америки, до м. Балтімор, де вже проживали його батьки. Тут народжується в них дочка Ірина і син Юрій, обоє здобули університетську освіту і також українську. Юрій був учасником курсів українознавства при Гарвадському університеті, працює адвокатом в штаті Каліфорнія.

Василь працював у торговельному підприємстві. Родина Коржів активно включилася в громадське життя в українській католицькій церкві св. Архистратига Михаїла, в кредитовій кооперативі „Самопоміч", Організації Державного Відродження України (ОДВУ), дружина Оля в Союзі Українок Америки, дітей вписали до Пласту. Оплачували стипендії двом студентам у Києві.

Під час відправи Панахиди 22 лютого в похоронному закладі каплиця тонула в живих квітах від родини, організацій, друзів і приятелів. Брат Іван виголосив щире слово про покійного. Чин похорону відбувся 23 лютого в Українській Католицькій Церкві св. Архистратига Михаїла. Похований на українському цвинтарі в Балтиморі.

Дорогий й ніколи незабутній мій Приятелю з дому і на поселенні, нехай земля прибраної батьківщини Америки буде Тобі, Василю, легкою, а пам'ять про Тебе залишиться назавжди між нами.

Іван АНДРУСЯК

МИХАЙЛО КУЧЕР

27.IX. 1924 – 31.III. 2007

Бл. п. Михайло Станіслав Кучер упокоївся в Едмонтоні. Панахида відбулася 4 квітня в Українській Католицькій церкві св. Юрія. Похорон й поховання 5-го квітня на цвинтарі Св. Михаїла.

„Життя будь-якої людини таке повне і складне, що його, як в нас казали „на воловій шкірі не описати". А що вже казати, коли йдеться про життя покійного Михайла Кучера. Бо була це людина під багатьма оглядами рідкісна і надзвичайна, а зокрема, людина в повному того слова значенні–ідейна",– сказав д-р Петро Саварин в своєму прощальному слові на поминальній тризні.

Від Станиці і Крайової Управи Братства кол. вояків 1-ої УД УНА попрощав побратима Михайла голова Станиці Петро Дацків.

Народився Михайло Кучер в с. Великі Чорнокінці, район Чортків, Тернопільська обл. у заможній хліборобській родині Петра і Марії, мав трьох молодших братів: Мар'яна, Зенона і Павла.

Прадіди обох родин походили з козацького роду, жителі містечка Васильків, біля Києва, служили в Чернігівському полку, брали участь в Декабристському повстанні. По розгромі цього повстання втекли до Галичини і поселилися: прапрадід Дем'ян Кучер у Великих Чорнокінцях, а Михайло Чайковський, прадід мами, у Товстенькім.

Михайло виростав і виховувався на традиціях Визвольних Змагань УСС-ів, УГА і Армії УНР– „Петлюрівців" під дбайливим доглядом і опікою бабці Марії Пазюк-Кучер. Вона навчила його, малолітнього хлопчину, відповісти на запит: „Хто ти є?": „Я є українчик твердий, як камінчик".

В 1930 р. став учнем народної школи у Великих Чорнокінцях. По закінченні 6-ої кляси перейшов на науку до гімназії в Станиславові.

По „визволенні із польського ярма" і прилученні Галичини до УРСР він повернув на навчання до десятирічки, колишньої Рідної Школи у Чорткові.

В часі німецько-більшовицької війни, по проголошенні „Відновлення Української Держави" у Львові 30 червня 1941, був секретарем управи у Великих Чорнокінцях і місцевого відділу міліції.

По ліквідації „Самостійності" і прилученні Галичини до Генерального Губернаторства відновив навчання у станиславівській гімназії. Там був заанґажований до праці в Юнацтві ОУН. Весною 1942 р. через арешти ґестапом членів і симпатиків ОУН, щоби не бути арештованим, дістав наказ виїхати зі Станиславова. Тоді переїхав про-

довжувати навчання до Чорткова.

У березні 1943 почали ширитися вісті про намір німців творити українське військо у формі дивізії. Тодішній український провід під головуванням проф. В. Кубійовича погодився на творення українсько-військової формації з надією, що вона може стати ядром української армії, якщо б повторилися події з часу Визвольних змагань 1918-20 рр. Сотник д-р Василь Бабій, у якого проживав, радив йому іти до Дивізії.

Незабаром учні гімназії, під проводом вчителя Костя Демчука, відмаширували, щоб зголоситися до Дивізії. В неділю, 18-го липня, у Львові, по вислуханні Служби Божої, від'їхали на вишкіл.

По капітуляції Німеччини і дворічному побуті у таборі полонених у Белярії–Риміні, Італія, був перевезений до Англії.

1951 р. еміґрував до Канади, поселився в Едмонтоні та включився у працю української громади. Був секретарем осередку СУМ і заступником голови, секретарем відділу ЛВУ, членом спортового товариства „Січ". В 1958 р. нав'язав контакт з Крайовою Управою Братства кол. вояків 1-ої УД УНА в Торонті і дав почин до створення станиці в Едмонтоні, де виконував функції секретаря, заступника голови і голови. Входив через кілька каденцій до Крайової Управи Братства кол. вояків Канади як заступник голови і голова Товариського Суду. Крім праці в станиці Братства входив до управ Курсів Українознавства, Пласт Прияту, Конґресу Українців Канади, де виконував функції секретаря, містоголови, а через три каденції був головою цього відділу та заступником, і деякий час як діючий голова Провінційної Ради КУК.

За свою працю був нагороджений Золотим Хрестом за особливі заслуги Братства кол. вояків 1-ої УД УНА, Золотою Медалею Австрійськими Комбатантами, Бронзовим Хрестом ОБУВ Великої Британії. В 1992 р. кооптований у члени Спілки Офіцерів України, а в 1996 рішенням Проводу Спілки Офіцерів України нагороджений відзнакою „Офіцерський Хрест з Мечами". За суспільно-громадську працю нагороджений Шевченківською Медалею Конґресом Українців Канади і Грамотою Амбасади України в Канаді.

По прибутті до Канади закінчив дворічний курс електротехніки Технічного Інституту в Калґарах і працював промисловим електротехніком у хемічно-металургічній рафінерії „Шерітт Ґордон" до відходу на емеритуру в 1986 р.

У 1955 р. повінчаний митрофорним протоієреєм о. д-р Василем Лабою, начальним капеляном дивізії „Галичина", з Богданкою Боссак, народженою у с. Мервичі, рай. Жовква. Вони мали дочку Христю, сина Романа і двох внуків Douglas і Mitchell. Через поганий стан здоров'я уступив з головства станиці Братства у 1998 р. За його довголітню працю був вибраний членами станиці на Почесного голову.

P. S. Мама померла на засланні у Сибіру, поселення Каменськ, Кабанський р-н, біля озера Байкал 1953 р. Батько загинув у Сольлаґу 1947 р.

МИХАЙЛО ТРАЧ

20.XI. 1921 – 18.III. 2007

Михайло Трач народився в Підгайчиках на Львівщині. Після закінчення навчання у промисловій школі у Львові в 1943 році зголосився до Дивізії „Галичина". Пройшовши рекрутський вишкіл в Ґайделяґрі, був висланий до підстаршинської школи в Лявенбурґу, що на Поморії (біля Ґданська).

Коли повернувся до Нойгаммеру, комплектування Дивізії вже добігало кінця. Перед від'їздом на фронт мав відбутися показовий маневр на уфортифікований ворожий бункер, для чого була призначена група Михайла Трача. На трибуні зібралася вся генераліція, щоби приглядатися як відбуватиметься наступ на „ворога". Група Михайла Трача почала посуватися вперед, повзучи на колінах і ліктях, тримаючи в руках рушниці, готові до пострілу. Наступ відбувався під прикриттям ґранатометного вогню. На нещастя, ляфета одного ґранатомета поковзнулась і випущена ґраната розірвалась близько до групи. Михайло Трач був поранений відламками ґранати. Життя Михайла врятував шолом, в якому застряг гострий відламок. Негайно припинено ці невдалі маневри. Коли Дивізія вирушала на фронт, Михайло перебував у шпиталі для хірургічного усунення ще декількох малих відламків.

Після капітуляції Михайло перебував у полоні в Ріміні (Італія), а в 1947 році був перевезений до Англії. У 1952 році з Англії прибув до Америки. Спочатку проживав в Нью-Джерзі, де в 1954 році одружився з Юлею Стефанюк. Згодом вони переїхали до Клівленду. Тут він активно включився в діяльність українських громадських організацій, зокрема був відданим членом Станиці кол. вояків 1-ої УД УНА.

Протягом багатьох років займався збірками коштів для опіки над могилами упавших вояків-побратимів в Австрії і в Україні, та на допомогу воєнним інвалідам, розповсюджував дивізійну літературу, фінансово підтримував дивізійний музей у Львові. Завжди брав активну участь у всіх відзначеннях важливих історичних дат і подій.

На відзначенні 50-ліття заснування Дивізії був присутній в Києві, у Львові і в селі Ясенів біля Бродів. Багато років виконував функцію заступника голови Станиці, а після смерти св. п. Ігоря Руденського очолював Станицю. Його роки головування були психологічно виснажливими, бо настав період постійного відпливу побратимів у вічність, а з тим і завмирання Станиці. Михайло все своє життя присвятив наполегливій праці в бо-

ротьбі за волю України та за кращу долю українського народу.

Відправи відбулися в похоронному закладі Колодій-Лазута і в українській католицькій церкві св. Андрія. Прощальні слова виголосили Василь Ліщинецький і Гордій Пасіка, а останнім салютом попрощали його побратими дивізійники і члени Товариства УПА. Похований на цвинтарі св. Андрія в Пармі.

Покійний залишив у глибокому смутку дружину Юлію, дочок Наталку і Ольгу, сина Мирона і брата Филипа з родинами, та ближчу і дальшу родину в Україні.

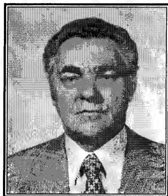
Вічна Йому пам'ять!

Управа Станиці

В пам'ять покійного присутні зложили 380 дол. (Див ст. 100)

ПАВЛО БУРКА

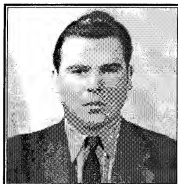
1.VII. 1925 – 12.II. 2007

Павло Бурка народився в селі Воробники на Лемківщині в батьків Люби та Василя Бурків. До народної школи вчащав у Дубні, а у Крем'янці закінчив українську гімназію. Служив в Українській дивізії, а по війні перебув полон в Італії та Англії. Після звільнення з полону переїхав до батьків у Байройті в Німеччині. Там познайомився з дружиною, разом прожили 59 років. Емігрували до Бразилії, де народилися доня Соня і син Ігор. Після 14 років побуту в Бразилії переїхали до Канади, ближче до батьків дружини.

ІВАН ДЖУҐЛЕЙ

28.VI. 1924 – 27.II. 2007

Іван Джуґлей народився у містечку Бариш Бучацького повіту на Тернопільщині у свідомій родині. Батька арештували більшовики й заслали в Сибір. Семирічну школу закінчив у рідному містечку, навчався в гімназії в Бучачу, яку при німецькій окупації перетворено на торговельну школу. До Дивізії зголосився відразу після проголошення її творення. Під час боїв був тяжко поранений і після складних операцій пролежав пів року в шпиталі в Австрії. Брав участь у боях під Бродами. Доля згодом закинула його до Канади.

Похований на дивізійній ділянці цвинтаря св. Володимира в Оквіл. Залишив у глибокому смутку дружину Ольгу та сина Марка з дружиною Адріяною та двома внуками.

ЗМІСТ (*Закінчення*)